

De beginselen van Gods koninkrijk in de mensch

Pieter Huygen

bron

Pieter Huygen, *De beginselen van Gods koninkrijk in de mensch*. Wed. Pieter Arentsz., Amsterdam 1689

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/huyg002begi01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

de Beginselen van GODS KONINKRYK in den Mensch.

Op de Titel-plaat.

Schoon 't dertele penceel, door dag en schaduw', meest
Van quade vrugten is, en 't vleeschlijk hert verwilderd:
Zoo kan een leerzaam stuk, van wijzer hand geschilderd.
Wel nutter werking doen, in God-gezinder geeft.
Getuyge is hier de konst, op 't Veld van dit papier,
Dat ons een Maagt vertoond van ingetogen wezen,
Waar uyt Godvrugtigheyd en Aandagt is te lezen,
Als innerlijk ontvonkt, van suyver hemels vier.
Op dit papier, alwaar sig voordoet, als in 't hoofd
Van een zeer stigtelijk werk, een kort begryp van zaken,
Die, zal Gods Rijk in ons en wy daar in geraken,
Zo noodig zijn gedaan, als wel en vast gelooft.
Nu: wat wil deze Maagt? en wat heeft ze op haar schoot?
Zy beeld den Godsdienst af; en heeft het puyk der boeken
Daar voor haar, als het ligt om 't hert na 't'ondersoeken,
En als een ziel-banket, waar op se haar kindren nood'.
Wat wijst ze ons in de borst dus met de regter hand,
Wijl 't ooge om hooge straald? haar ziel-bekommeringen;
Dieze als een Voester draagt voor hare Spruytelingen,
Waar na de slinkse wijst en 't hert van liefde brand.
Van liefde, welkers kragt haar alderdiepste roerd,
Haar beden op-waard zend, met onuytspreekbre zugten,
Voor dat haar teer gewas en dierbre, lieve vrugten,
Zo datze, als uyt haar zelf, ten hemel is gevoerd.
Wat wil die Steen, en 't Vat, waar op en in zy staen?
Het Anker en het Kruys, is 't hopen en 't gelooven:
Den Aard-kloot overkant, de bloote Voet daar boven,
Datze op 't geloove en hope, all' 't aardse zoet versmaên.
Maar datze staan op Steen en in een Steene Vat?
Is, datze op God gegrond, onwankel kunnen rusten,
Gescheyden zijn van d'aard' en blinde drift en lusten,
Van boven afgevoed zijn, met veel zoeter Nat.

Met zoeter Nat, waar mede, een lief gevleugeld Kind
(Een Soon der liefde Gods) haar tydig komt begieten
Met sulk een overvloed en aangename Vlieten,
Dat ook de minste Spruyt volmaekt genoeg vind.
De Ruymte, en hellen Dag, waar in ze zit beglanst,
Is d'eenvoud, ronden aard, en suyvre naekte waarheyd
Des Godsdienst, die geen tier en heeft als in de klaarheyd,
Waaromse ook met een Rey van Geesten is beschanst.
Van Geesten, neer-gedaald van Aller-ligten Bron,
Om 't ampt van Lijftrauwant getrouwlijk te verrigten.
Bekleed met suyver licht, wel draaglijck voor gesigten
Die enkel zijn vermaakt met 't Ligt van 's levens Sonn':
Maar gansch afschuwelijk voor 't volk der duysternis
Dat waarheid haat, en des haar Stralen zoekt t'ontschuilen,
Als 't vuyle nagtgebroed van vledermuys en uyen,
Om dat het lief en leeft in al wat haetlijk is.
En 't zuyver oog dat zo door Printen gaat en Schetsen:
Vind wel te met wat nuts, in 't veelryd-nutteloos etsen.

C.V.E.

Op de Beginzelen van Gods koninkryk in den mensch.

Lof-digten, roem of tuyterien,
Bevielen noyt een nedrig man,
Wiens geest alleen zig kan verblyen.
In al wat God verheffen kan.
En hy die kennis heeft bekomen,
Dat God alleen is 't Enig Goed,
Voeld ook in zig een teder schromen,
Zo hy maar iets aan 't Schepsel doet.
Des zal mijn Pen niet onderwinden,
Te schryven tot deez' Schryvers eer,
Als of men 's Gevers gaaf meer minden,
Dan Hem, daar 't alles daald van neer.
Neen alle Lof is uw', ô Here!
Des neemt mijn Ziel tot U haar wijk,
En bid, wild ons inwendig leren,
't Beginzel van uw' Koninkrijk.
Uw Koninkrijk van Regt en Vrede,
Van Kragt en Blydschap in den Geest,
Waar meê Gy 't heilig hert beklede,
Welx zonden-wonden Gy geneest.
Neem gunstig aan onz' dank-offranden,
Voor 't goed', en 't geen ten goede sterkt,
Wy nemen t'alles van uw' handen.
En bidden dat Gy daar in werkt.
Want wat zou Paulus planten geven,
Apollos dapp're vlyt ons doen,
Zo Gy geen wasdom geeft ten leven,
Noyt ziet ons oog t'gezegend groen.

Ontferm U 't arme menschlijk pogen,
 't Gesaaide door een swakke hand.
 Bedouw het lieflijk uit den hogen,
 Zo draagt het mild op 't goede land.
 Men brengt hier weêr voor s'werelds ogen,
 Een schets een kleine schildery,
 Waar in eens Menschen Pen bewoogen,
 Ons toont wat Gods beegerte zy.
 Al wie dit leest, of oit zal lezen,
 Met lust om in Gods Rijk te gaan,
 't *Beginzel* moet voor 't einde wezen,
 Des blyf niet voor den ingang staan.
 't *Begin* is vrese, angst en beven,
 Voor Gods regtvaardig rijn gesigt,
 Wanneer de Ziel, met zond' omgeven,
 Vervreemt is van zijn liefde- Ligt.
 Maar dat verdwijnt, op 't heerlijk schynen,
 In 't opgaan van dien Morgen-Ster,
 Volmaakte Liefd' en kend geen pynen,
 Oogt op dien Dageraat van ver.
 't Groot voorwerp, waar van is geschreven,
 In deze klein' en weinig Blaân,
 Moet ons een diepen indruk geven,
 Om van ons zelven uit te gaan.
 Want bid men dat Gods Rijke kome,
 Het duister Rijk moet aan een zy,
 Het goê beginzel waar genomen,
 Al eer men zig in God verbly.
 Houw af, houw af d'onreine handen,
 Steek 't ergerlijke oge uit,
 't Is beter hier in yver branden,
 Dan onder 't helse naar geluyt.
 Dien Scepter zal zeer haast verschynen,
 Dien Scepter der regtmatigheid,
 En alle quade magt verdwijnen,
 Die ons nog menigmaal bestrijd.
 Die ons zo veelmaal nog doet zugten,
 Zo jammerlijk trekt na beneen,

En als een angstig veldhoen vlugten,
 Dat naulijk weet hoe, of waar heen.
 Maar 't moet zo gaan, 't zijn vaste wetten,
 Men kampt'er hevig om de Kroon,
 Die ons den Vyand zoekt 't ontsetten,
 En 't leven Gods in ons te doën
 Doch 't heeft geen nood verlege herten,
 De Rotsteen Israëls sluimert niet.
 Hy weegt uw kragt, uw kruis en smerten,
 En event die, schoon gy 't niet ziet.
 't Is alles in zijn magt en weten,
 Laat ons gelovig houden aan,
 Zou Hy zijn rechter hand vergeten?
 Zijn Duyve ten verderf zien gaan?
 Veel eer boog aard en hemel t'zamen,
 Hy heeft ze met sijn Bloet gekocht,
 En noemde haar na zijne Name,
 Toen hy ze van zo verre brocht:
 Uit woeste en nare wildernissen,
 Op Arends vleug'len droeg Hy haar,
 Zijn liefd en trouw zal niemand missen,
 Die nauw zijn roepinge neemt waar.
 Wie zal Dien sterkens roof ontjagen?
 Heb moet verachte, kleine schaar;
 Zijn dierbre Bruid moet niet verzagen,
 Zy blyft in Hem en Hy in haar.
 Dus laat ons op den Here hopen,
 En doen op 't Hemelrijk geweld,
 Den Loopbaan kloek ten eynde lopen,
 Want in zijn arm is hulp besteld.
 Dring aan, dring aan verliefde krachten,
 En blyft niet in 't *Beginzel* staan.
 Men moet'er in om 't heyl te wachten.
 Dat nimmer, nimmer zal vergaan.

N.N.

Korten Inhoud, en aan eenschakeling van alle de Zinne-beelden, zo als ze na een volgen.

Geraakte Zielen! die van verr' de flikkeringen
Ziet, van *Gods innig Rijk*, vast door de nev'len dringen
Van d'algemeene sleur (den geestelijken nagt)
En die God daar op 't hert ten tempel en ter woning
Hebt toegewijd, op dat Hy daar in heersche als Koning,
Bediend u van de Schets, terwijl g' op 't lighaam wagt.

1.
Een Schets, die u doet zien, hoe *'t afgetrokken ooge*
Des dwasen Schutters, *'t werk verydeld van den Boge*;
Daar elk de schaad'lijkheid der onkunde uit dan zien.

2.
Die u doet zien; hoe 't losse en dwase *eenzydig keuren*,
Doet missen merk en einde, en in ellende treuren,
En waar men tot behoud, moet vlugten, en tot wien.

3.
Hoe *'t edelste geschap op aarden*, zelfs van allen,
Te met ontaardende, *ten quaadsten stand kan vallen*:
Dat nooit als door veel pijn en smerte word herbaard.

4.
Hoe strydigheden nooit ('t zy wat mer af mag meenen)
Gelijk als vuur en vogt, te zamen regt *vereenen*,
Ook zoo geen mensch met God, ten zy van eenen aard.

5.
Hoe d'eenvoud, als ze doold, nog eindelijk vind een open.
En laaff' niss' voor, 't gemoed, na lang en pynlijk loopen,
En God aldus in 't hert die buiten wierd gesogt.

6.
Hoe een *die quist weêr mist*, zeer haast, zyn edele gaven
Van God verkregen door veel leed en sweet en slaven.
Helaas! tot schande en scha te wonder slegt bedogt.

7.
Hoe dat *een stage vlijt* in arbeid, bidden, waken,
Vereyscht werd om ten top te raken van 't versaken:
Of staat men stil, den Steen rold flux den berg af neer.

8.
Hoe God, als 't rein verstand den will' heeft overwonnen;
Zelfs handen slaat an 't werk, van Hem in ons begonnen
En dus *Sijn beeld herteeld*, en geeft 'et 't leven weêr.

9.
Hoe een *die d'Hemel-leer door 't swerk is opgetreden*,
Nog *niet mag blyven staan*, maar zien moet na beneden,
Of d'aarde in 't oog verkleynd, en dus of hy nog ryst.

10.

*Hoe dat men 't zigbaarland moet laten, en bevaren,
Door waar geloove, liefde en grondversakings baren,
De zalige overkant, die ons de wysheid wijst.*

11.

*Hoe dat een Reyser op den weg ter vaste ruste
Moet altyd voort en voort, schoon 't hem wel anders luste,
Om eens veel ruimte en heil te zien, na smal en steil.*

12.

*Hoe dat men onbesogt en onbedogt, de paden
Tot God waant kort en sagt: en, gaande, dus beraden,
Zig ziet misleid: maar vind by Hem nog heul en heyl:*

13.

*Hoe dat men tegen Stroom van alle schepselen, dringen
Moet na den Oorsprong toe, den Schepper aller dingen,
Om zo te rusten, in ons wezens Grond-begin.*

14.

*Hoe (schoon men jong en teer in strijden is, en kragten
En ligt geraakt om veer) men kragt mag van Hem wagten,
Die ze elk, wie daar om bid, stort van den hemel in.*

15.

*Hoe God, door lijden ons van 't aardsche weet te rukken:
Gelijk men Rotsen scheurd en slaat met kragt aan stukken,
Na dien 't natuurlijk-vast maar door geweld en scheyd.*

16.

*Hoe me egter waarlijk los moet wezen, zal men spoeden:
En dat nog zeyl nog wand, nog gunst van wind en vlooden,
Iets baat, daar 't Schip nog vast voor wal of ander leyd.*

17.

*Hoe dat een ziel, nu los, moet altyd opwaard spoeyen,
Of 't rusten zal terstond haar meer en meer vermoeyen,
VVyl valsche lust en rust nooit vaste ruste baard.*

18.

*Hoe zulk een vrye ziel van stoffelijkheid ontheven:
Op 't lugje van Gods geest, word hemelwaard gedreven,
En hoe veel minder aard met zo veel meerder vaard.*

19.

*Hoe dat die loutre ziel, Gods heldre liefde-stralen
Ontfangt, en weêrglans geeft, zo haast alsse in haar dalen:
Gelyk ze doen, in al wat voor haar open staat.*

20.

*Hoe dat die ziel dus leerd door waarlijk ondervinden,
De kragt en goedheid Gods en Jesus haars beminden.
En ziet dat zelf-geniet, voor 't onderzoeken gaat.*

21.

Zy ziet de schadelijkheid der ongetoomde zinnen;

Dies keerdse weynig uit, maar houd haar kragten binnen:
Hoe pijnlijk en *hoe bang*, ook *d'eerste prang* mag zijn.

22.

Een zoete en sterke trek (vergoede zielen eygen)
Doet haar altyd na God (haar ware Noorden) neygen.
En zegt dus, *elk het zijne, ik trekke en zoek' na 't mijn*.

23.

Zy zoekt en vind en keurd God, als het alderbeste,
Ze ontsluit haar hand en grypt, versmaênde d'ydle reste,
Die luyd keels zelve roept. *Maar een van tweek of geen*.

24.

Zy spiegeld haar met lust *in God*, de Bron der ligten:
Die aller levens Zon, daar zuivere gezigten
Haar ligt uitscheppen, ook tot nut van 't algemeen.
Dien gadeloosen glans: dien onbeswalkbren luyster,
Bestralende haar grond, verdrijvende alle duyster,
Rijst op ten vollen dag, na 't lieve morgen-rood.
En dan zweeft *deze ziele en leeft in 't waar genieten*
Van Gods uytvloende kragt, dieze in haar neêr voeld schieten,
En haar het leven geeft, *na voorgegane dood*.

25.

Een dood: *die 't Vlees* (wel noode, en egter) *moeste lyden*,
Moest lijden 't zy met hand en voeten af te snyden.
Of 't hindrende oogen-lid, te rukken uyt het hooft,
Den gansch ontaarden aard van kragten te berooven,
Het ingeschapen vuur, te dompen sonder dooven,
Een vrugt van dat me aan God en sijnen Zoon gelooft.

Dus word dit Werk aan een *geschakeld als een keten*:
Van Sangen, goed van stof, van lessen, nut geweten,
Die leersaam, kort en klaar, opwekkelijk zijn en zoet.
't Zy rijm of rijmeloos, 't bestaat in al zijn deelen
Uyt perlen eêl gesteente en dierbre pronk-Juweelen,
Van een regtschape ziel en Godgezind gemoed.

C.v.E.

Voorrede tot den Lezer of Zanger.

BEminde Lezer, dit kleine Boekje, word u met genegendheid opgedragen, op hope, dat de Goddelijke goedheid geven zal, dat het aan uwe dierbare ziele eenig voordeel mogt doen, om in waarheid deel te mogen hebben aan en in *Gods Koninkrijk*.

En 't geen ik voor af te zeggen heb, is zeer weinig, namelijk, dat ik niet als een volstrekte Auteur hier van kan aangemerkt worden. Want behalven dat ik door een ander d'aanliedinge tot deze Zinnebeelden &c. gehad heb, zo heeft het ook een mijner lieve Vrienden, meer in de Poësy ervaren als ik, gelieft, op mijn verzoek, een hand van correctie en byvoeging merkelyk daar aan te leggen.

Maar van meerder belang acht ik, dat U.L. gelieft te weten, als hier en daar iemand sprekende word ingevoerd, niet mijn Persoon eigendlyk, maar eener die zo bestaat, moet worden verstaan; by voorbeeld, pag. 9. vs. 2, en 3. en op andere plaatsen meer: als die garen en van herten met schaamte bekenne, dien stand noch niet bereikt te hebben; Waarom ik ook hope, dat dit Boekje voor mijne ziele, gelijk als voor d'uwe, een Spiegel van goede onderwijzingen zal zijn, en dat de goede God ons te samen verwaardigen zal in Jesus Christus hoe langer hoe meer bequaam te maken om als kindertjens

de Beginselen, de Voortgang, en de volmaakte Bezittinge van Gods Koninkrijk in den Mensch met alle toegenegendheid des herten te ontfangen, om 'er gewisselijk in te komen.

Indien gy lieden daar iets in vind, waar door uw gemoed, als door een gezegend middel, tot God en 't goede bewogen word, dankt Hem daar voor die alle lof en eere toekomt.

En gy alle, die eeniger mate heilige handen tot den God des Hemels en der Aarde kond opheffen, zijt mijner gedachtig, als gy de Aanspraak-plaatse sijner heiligheid in Jesus sijnen Zone naderd, op dat het sijne grote ontfermingen en d'ingewanden sijner Barmhertigheden gelieve sich zodanig over my uit te breiden, dat ik onder de schaduwe sijner liefde-vleugelen een veilige schuil-plaatse vinde ten dage des quaaads, en U L . met alle heiligen hier na mag ontmoeten in 't Ewige Zalige Koninkrijk. Amen.

*In Amsterdam,
den 10 Augustus 1689.*

P. Huygen.

De beginselen van Gods koninkryk in den mensch.

't Verlokte oog misleid den Boog.

Hoe lange hinkt gy op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt hem na; en zo het Baäl is, volgt hem na.

1 Kon. 18.21.

Hoe de Ziele des mensche zo jammerlijk van God tot zig zelven en de schepselen is afgeweken, en daar door den Schepper niet kan vinden nog gewaar worden.

STEM *Gy die den naam van Christen draagt*

1.

ONvaste Schutter! die dus nooit
Of Doel of Doelwit trefte!
Maar losser ziel! die staag verstrooit
God zoekt en nooit beseft.

2.

Daar 't all', zo aard', als vuur en vogt,
Lugt, zonne, maan en sterren,
Zijn eind bewerkt, en in haar togt
Nooit keeren, staan, nog werren.

3.

En daar elk diertje, ook hoe klein,
Kan 's Scheppers oogwit vinden:
Zult gy, begaafder mensch! alleen
Dan dwalen als de blinden?

4.

Daar God is 't eenig Ziele-doel,
En Jesus 't pad ten leven:
Word gy door wind van 't aardsch gewoel
Dus van uw streek gedreven?

5.

En mikt gy niet op dat gy treft?
Vliegt zo uw pijl ter zijden?
Ach, Schutter! ziet eens, en beseft,
Wat schade gy zult lijden;

6.

Met dus uw pijlen, moeit' en tijd
 In 't ydel te verspillen;
 Zie tog eens beter toe, eer gy 't
 Vergeefs zult anders willen.

7.

O blinde Schutter! voeld gy niet
 Wat d' oorzaak is van 't missen?
 Het aardsche schoon, dat ligt verschiet,
 Helaas! doet u vergissen.

8.

't Is Wellust, Eere, Staat en Schat,
 Die 's herten oog vervoeren;
 Die zijn 't beletsel, waarom dat
 Gy niet op 't Wit kond loeren.

9.

Die doen 't dat gy God nimmermeer
 Kond raken nog gevoelen.
 Wel spaar 't vergeefsche werk, en keer
 By tijds van 't ydel woelen.

10.

En zoekt gy God? zoek staag en regt,
 En daar Hy is te vinden.
 Heff't oog in ernst naar Hem, en hegt
 U aan zijn Welbeminden.

11.

Op Hem alleen, op Hem alleen
 ('t Mag nimmer zijdwaards zwieren)
 Mik, Schutter, om de Pijl daar heen
 Door d' ydelheid te stieren.

12.

Zo treft gy dat gy garen had,
 Zo raakt gy 't wit in 't midden;
 O Christen Schutters, voel en vat
 Eens, dat ootmoedig bidden;

13.

Gelove, Liefde, Lijdszaamheid,
 En diergelijke zaken,
 De Pijlen zijn, regt aangeleid,
 Die God in 't herte raken.

Van de diepe onkunde des mensche.

NAdien 'er voor den mensch geen onwetenheid onbetamelijker of schadelijker is, als die, waar door hem onbekend is het einde daar hy iets om doet, dewijle dat het eerste moest zijn, 't welk hy behoorde te weten, om by gevolg zig in alles daar na te voegen, gemerkt hy zonder deze kennis niet als by geval iets na behoren kan uitwerken.

Zo is nog veel onbetamelijker het ware einde daar men om is, en den waarom van zijn schepping niet te weten, daar nochtans alle onze uit- en inwendige werken daar na moeten mikken, als de Pijlen van een Schutter na 't Wit dat op den Doel staat: en daarom brengt deze onwetenheid met zig een ongelofelijke schade der ziele aan het gantsche beloop van 't menschelijke leven.

Welk leven andersins zeer uitnemende zou zijn, indien het aangeleid wierd volgens het oogmerk des Scheppers, die in alles wat hy ooit voortbragt, een zeer heerlijk

einde voorheeft; en met den mensch zo veel heerlijker, als hy voortreffelijker is als alle andere schepselen onder de zonne. Want daar geen van die haar Schepper kennen, noch kunnen kennen, daar is de mensch inwendig en uitwendig niet onbetuigt gelaten van dat grote voorwerp der ziele, namelijk de Heere zijnen God, die zijn oorsprong is, en die den mensch verzien heeft met zo veel bequaamheid om Hem te kunnen kennen en lieven.

Maar wat is 't? alle schepselen, van de minste tot de meeste, zo wel de onredelijke als de ongevoelige, bereiken altesamen het einde van haar leven en wezen, ook de eige plaatse daar zy horen, en zy keren zig derwaarts in alle gewesten der waereld, volbrengende zeer volmaaktelijk alles daar zy van God toe geschikt zijn.

Allen de edele, de waardige Mensch is onwetende van het einde daar hy om is, en waarom hy in deze waereld gesteld is, daar hy nochtans boven alle andere schepselen met deze kennis moest vervuld zijn: want daar wy geschapen zijn om den Heere onzen God uit geheel ons herte, uit geheel onze ziele, uit geheel onze kragt, en uit geheel ons verstand lief te hebben, en alzo in Hem als ons einde geheel te rusten, zo zijn wy dwaasselijk met onze liefde gekeerd tot de schepselen, alwaar wy doch nooit ware ruste en vergenoeginge vinden kunnen.

Hierom, ô hemelsche Heere! doe onze ogen open, op dat wy onze grote dwaasheid zien mogen, en hoe verre wy van U vervreemd zijn; geef ons een oprecht en boetvaardig herte, om onze schuld en zonden voor U van herten te belijden en te betreuren; verleen ons genadelijk een sterke wil en begeerte om voortaan op te houden van zondigen, en leg ons krachten by om dien ouden mensche in ons te kruisigen: op dat alzo de weg gebaand worde, om door gehoorzaamheid uwer geboden onze zielen te bereiden tot het zoeken en vinden uwer liefvelijke bywoninge en verëninge.

O Heere! keer uw aangezicht niet af van onze mis-

maaktheid, maar ontferm U onzer ellende. Wasch ons in het bloed en d' offerhande uwes lieven Zoons. Onze Vader! wy hebben gezondigd tegen den hemel en voor U, en zijn niet waardig uwe zonen genaamd te worden, maak ons als uwe huurlingen: want waarom zouden onze zielen verloren gaan, onze waarde, onze dierbare zielen. Heere, gedenk onzer na uwe grote barmhertigheid.

Stort in ons van de wijsheid die by uwen troon is, en bekleed ons met ware ootmoedigheid. Laat uwe heilige vreze ons vervullen, en uwe tegenwoordigheid ons eerbiedig maken. Laat uwe liefde ons tot U lokken, en alle uwe weldadigheden ons diep verwonderd doen staan.

Barmhertige Vader, versmelten moeten onze zielen van verwondering over uwe langmoedigheid, en onverdrote lijdzaamheid, in 't verdragen van onze schandelijke afwijkingen van U, in 't afwachten van ons wederkeren tot U door bekeeringe, in zo veel onopgevolgde overtuigingen, in zo veel wederstrevingen, in zo veel zwakheden, Heere, en waar in niet al! Geloofst zy uwe oneindige liefde, geprezen en verheerlijkt uwe trouwe in ewigheid. Geen schepsel zal die ooit na waarde uitspreken, want zy is ondoorgrondelijk; alle Engelen moeten U daar ewig voor loven, en alle geheiligde zielen zonder ophouden U daar voor roemen. De Heere zy grootgemaakt in 't binnenste onzes herte; Hy beware ons voor alle afwijkingen, Hy doe ons Hem hertelijk liefhebben, en bevestig het goede voornemen aller der genen die Hem zoeken, Hy make onzen weg tot Hem voorspoedig, op dat wy struikelen noch vallen, maar met vaste en wakkere treden tot Hem met ons herte naderen, en eindelijk zijn lieflijk aanschijn vinden, en ons ewig daar in verlustigen.

Helaas! een dwaas en zot verkiezen, Doet rust en lust in God verliezen.

Werpt van u weg alle uwe overtredingen, waar door gy overtreden hebt, en maakt u een nieuw herte en enen nieuwen geest, want waarom zoud gy sterven, ô Huis Israëls! Want ik en heb geen lust aan den dood des stervende, spreekt de Heere: daarom bekeert u ende leeft,

Ezech. 18.31, 32.

***Hoe de Ziele, tot haar bederf, zich door d' Ydelheid der waereldsche en
vergankelijke dingen bedriegen laat.***

STEM *als 't voorgaande*

WEI wat brengt deze T'oren my
(Van hemel hoge tinnen)
Een vreemd gezicht, vol woelery,
Voor 't ooge van de zinnen!

2.

Maar Hoger God! Die my verhoogt
Verr' boven damp en winden,
My 't innig wezen klaar vertoogt
Der enkel aardsch gezinden,

3.

Wat zie 'k! nu 'k zo verheerlijkt ben,
Met zuiver geestlijk' ogen,
En 't all' in aart en waarde kenn',
VVat zie 'k 'er veel' bedrogen!

4.

'k Sta van verwondring als verrukt,
(Niet zonder van te grouwen)
Te zien hoe dat elk scheurd en plukt,
Om 't hebben en om 't houwen.

5.

En hoe dat elk zo slaaft en draaft,
Doorkruist de woeste baren:
Ja tot in 't hert der aarde graaft,
Om schatten te vergaren.

6.

Hoe dat de schelle krijgs-trompet
Staag klinkt aan alle oorden,
En ieder spiess' en zwaarden wett'
Tot steken, slaan en moorden.

7.

'k Zie 't all' ontaarde wegen in,
Met losse tomen, rennen:
Om dat z' haar's wezens grond-begin,
Noch einde niet en kennen.

8.

Men zoekt de rust in quel-stoff': maar
Helaas! al vruchtloos woelen.

Hoē meer van streek, hoe min men waar
Vernoegeen kan gevoelen.

9.

Ach! wie? wie toond u eenmaal recht,
(O dierbaar' Adams kindren!)
De duisternissen daar j' in legt,
En wat zy u verhindren.

10.

Want d'Eindens uwer schepping zijn
Niet d' aard', en diersche lusten;
(Baarmoeders ooit van ramp en pijn)
Maar in God moet gy rusten.

11.

In God is vreugde zonder maat,
En wellust zonder smerte.
Dus keer, ô! keer in God, en laat
Hem ook weerom in 't herte.

12.

Indien gy zaagt de vis uit 't vocht
Opschieten na de bomen:
En 't pluimgediert van uit de locht
Neerduiken in de stromen;

13.

Wat zoud gy zeggen? zoud gy niet
Terstond, en wel, besluiten,
Dat d' een moet stikken in de vliet,
En d' ander ook daar buiten.

14.

Nu; wat is d' hoofdstoff' daar gy moet
In leven, zult gy leven?
Is dat niet God, wiens innenvloed
Uw ziel moet adem geven.

15.

Ja gy kond veel min als de vis
Het water, God ontberen:
Waarom 't wel dubbel-nodig is,
Nooit van Hem uit te keren.

16.

En gy behoeft zijn lierde-lucht,
Om wel in staat te blijven,
Meer als een vogel, tot de vlucht,
De lucht om op te drijven.

17.

Wel waar toe dan deez' ydelheên,
Dat netten zijn, dat strikken,

Dāt poelen zijn en woeste zeên,
Daar duizenden in stikken.

18.
VVaar toe dan noch iets nagegaan,
Daar niets uit is te hopen?
Ach! 't is te lang, zo slinksche paân,
Dus blindling, ingelopen.

19.
Daaromme keer by tijds, ai! keer,
Verdoolde mensch, keer weder
Tot God, tot Jesus uwen Heer;
Daal in dien heil-stroom neder.

20.
Daal neêr in dien genaden-vloed
(Van God eerst uitgevloten)
Des zuivren Lams onschuldig bloed,
Zo trouw voor elk vergoten.

21.
Hoor Jesus stem, zie hoe Hy staat
En wagt met ziels verlangen:
Ja bei zijn armen open slaat,
Om ieder mensch t' ontfangen.

22.
Verlegen herten, kom, zegt Hy,
'k Zal geen, hoe klein, versmaden,
Kom al wie zucht, gevlucht tot My,
Ik zal uw' ziel ontladen.

23.
Leer slechts van My d' ootmoedigheid,
Leer waarlijk nedrig wezen,
Zo word uw' ziel ter rust geleid,
En grondelijk genezen.

24.
Vat op mijn jok, dat ligt en zoet,
Dat wel is om te dragen:
Wijl ik 't wilvaardig trouw gemoed
Met kracht zal onderschragen.

25.
Dus klinkt zijn troostbre stemme, maar
Blijft gy noch echter dralen,
Zo zult gy, dwaze mensch, hier naar
Die schade nooit herhalen.

Van de grote verkeetheid des mensche.

't IS zeer aanmerkelijk 't geen de Propheet David Psal. 14.2, 3. zegt: *Dat de Heere uit den hemel nedergezien heeft op de menschen kinderen, om te zien of iemand verstandig ware, die God zogte: maar zy waren alle afgeweken, t'samen waren ze stinkende geworden, daar was niemand die goed dede, ook niet een.* O wonderlijke verkeetheid! daar nochtans alle menschen geschapen zijn, *op dat zy den Heere zouden zoeken, of zy Hem immers tasten en vinden mogten.*

Maar helaas! wy zijn alle van onze geboorte aan in de gevoeligheid en 't zoeken van rust en vermaak in 't uitwendige en in d' uiterlijke zinnen opgegroeit, zodanig dat onze aardsche en diersche mensch veel eer geleeft, en zijn sterkte en wasdom bekomen heeft, als de inwendige en geestelijke, welke eerst lang daar na in den volwassen, groven en uitwendigen heeft begonnen door een klein zaadje van goddelijke kennis, overtuiging en wroeging op te willen wassen; maar vindende zo ouden en sterken vyand, die met zo groten kracht dat klein en zwak beginseltje tegenstaat, zo gebeurd het doorgaans aan alle menschen dat de oudste de overhand houdt; te meer, om dat het opwassen van de inwendige mensch met veel pijn en smert, ja de dood, voor den uitwendige vergezelschap gaat, en die niet anders gewoon is, als al wat van die natuur is, op 't hoogste te vlieden.

Maar ô ellendige en droevige staat! daar 't Goddelijke van 't menschelijke, 't geestelijke van 't naturelijke en 't ewige van 't tijdelijke overwonnen word: daar 't nietige het AL, het droevige het blijde, en d' onrust de vrede te machtig is! En 't geen alles in jammer te boven gaat, dat men in deze staat zich noch zo vry, zo rustig en zo vro-

lijk vind, ja die voor de beste en uitgelezenste verkiest, en niet wil toelaten, dat God of mensch ons daar in ongerust of bekommert maken.

Grijp Gy, ô Allergoedertierenste, ons eens in 't herte, op dat wy van die onuitsprekelijke verkeertheid overtuigt mogen worden, en zien hoe wy verzadinge zoeken in 't geen ons de weg baand om ewig te hongeren, hoe wy laaf-fenis zoeken in 't geen een onlesselijke dorst zal veroorzaken, en hoe by U alleen, en in U, is te vinden 't geen waarlijk vergenoegt. Heere, Heere, help ons doch, onze nood is zo groot, 't kost dagelijx zo veel zielen der menschen. Lieve Vader, wek ons op, om U te zoeken, U te vinden, en U ewig te behouden, om Jesus wille.

Hier toe is ons zeer nodig uit alle onze ontfange krachten te pogen een ingetogen en aandachtig leven te leiden, nadien de ziele daar door bequaam word om diepe gedachten van God, van de dood, van 't oordeel en van de ewigheid te konnen voeden, en daar door een indruk en kracht gewaar te worden om het herte van al 't vergankelijke af te trekken, en zijn lust te nemen in beter dingen, die blijven zullen als al dit zienelijke vergaat.

Gelukkige Zielen die hier toe geraken! Laat ons haasten, laat ons geen tijd meer verliezen; dit ongeblik zy een standvastige aanvang door Gods genade om onze ziele Gode geheel op te dragen.

All' wat van goed tot quaad verval't, Geeft d'allergrootste wangestalt.

*Als mijn herte opgezwollen was, en ik in mijne nieren geprikzelt wierd,
toen was ik onvernunftig, ende en wiste niets: Ik was een groot Beest by U.*

Psal. 73.21, 22.

*De mensche die in waarde is, en geen verstand en heeft, word gelijk als
de beesten die vergaan.*

Psal. 49.21.

*Jesus zeide: En hebbe ik niet u twaalve uitverkoren? ende een uit u is een
Duivel.*

Joh. 6.70.

Hoe de mensch door zonden het menschelijk en Goddelijk Beeld verliest.

STEM *De geest en kan in 't kruis*

1.

O Mensch, ô eêl geschap, zo herelijk geschapen,
Een Engel na den geest, zo rijk van God begaafd,
Hoe kond gy u aan 't vleesch zo jammerlijk vergapen,
Dat gy uw hert en ziel daar aan geheel verslaaft.

2.

In u behoort het beeld eens waren mensch te wezen,
Van liefde, vriendelijkheid, oprechtheid en deugd,
Van hoop, geloof op God, en kinderlijke vreze,
Van ootmoed, lijdzaamheid, verzelt met heilige vreugd.

3.

Maar nu woont in u 't Beeld der Duivelen en dieren,
De wrede is een Leeu, de gulzige een Zwijn,
De loze lijkt een Vos, de gierigaard de Gieren,
En vele tonen dat ze Duivels kind'ren zijn;

4.

Met God, en goed, en deugd, te last'ren en te vloeken,
Met niet als quaad te doen, en daar in hare lust,
Als oft haar leven was, geduriglijk te zoeken,
Tot dat het eenmaal word in 't helsche vuur geblust.

5.

Rampzalig kind! zo wijd, zo ver van 't pad getreden!
Zo jammerlijk ontaard van alle menschlijkheid!
Waar is uw eerste Beeld? en wie toond ons op heden
Eens tusschen Duivel, dier of mensch recht onderscheit?

6.

Waar heen, waar heen, ô Mensch, de dieren moeten sterven,
De Duivelen haar deel is niet als ramp en pijn;
Verlaat haar beider aard, op dat uws Vaders Erve,
Wanneer gy Godlijk word, uw ewig deel mag zijn.

7.

Diog'nes, met uw licht zelf by de lichte zonne,
Die midden onder 't volk zocht na een menschlijk Beeld,
Zoek nu noch menschen: Maar, ô Jesus, levens bronne,

Kom, schep en vind in ons het Beeld van U geteeld:

8.

Dat over eed'le Waas, dat Goddelijk gezinde,
 Dat allerlieflijxt deel, zo Heilig en zo Zoet,
 Dat rein en zuiver hart, ei kom, ô ziels Beminde!
 Kom, zoek en vind in ons zo louteren gemoed.

Van de Wedergeboorte.

MEn kan niet ontkennen, dat den mensch geschapen is om hier op aarde een Pronk-beeld van Gods goedheid, macht en wijsheid te zijn, zo door het navolgen van Gods liefde, barmhertigheid, weldadigheid en lankmoedigheid met het allerinnerlijxte van zijn gemoed, als door 't wel en heilig gebruiken van alle de vermogens en krachten van geest, ziel en lichaam tot zulk een einde, en alzo door de uitmuntende kennis waar mede de goedheid des Scheppers hem zo rijkelijk voorzien heeft, als van verre enigzins na te volgen het diep beleid en d' ondoorgrondelijke voorzichtigheid Gods.

Dus zou de mensch een navolger Gods zijn als een geliefd kind, en wandelen in de liefde, gelijk Christus hem lief gehad heeft; maar, helaas! byna alles wat in en aan hem is, is veräard en ten quade verandert; zijn goedheid in boosaardigheid, zijn macht in strengigheid, en om zijn naasten te beschadigen, zijn wijsheid en kennis in doortraptheid en schalkheid, om te bedriegen en te misleiden, en een uitvinder te zijn van quade dingen: En aldus blijkt het waarheid te wezen 't geen de Prediker zegt cap. 7.29.

Dat God den Mensche recht gemaakt heeft, maar zy hebben vele vonden gezocht.

Hierom is ons niet nodiger, zullen wy gelukkig worden, als dat wy alle wederkeren van onze boze vonden en

aangenome quaadaardigheid, en weder trachten te worden lieve Kinderen Gods, door ons te laten wederbaren van Gods Woord en Geest, op dat wy also Erfgenamen worden van alle onze Vaders goederen.

O laat ons hertelijk en ernstig verlaten en verzaken alle boosaardigheid, hovaardigheid en leugenachtige eigenschappen, innerlijk en uiterlijk, waar door wy de boze Duivelen gelijk zijn geworden, alle wreedheid en hardigheid des herten, die ons een Leeu en Beer schenen te maken, alle overdadigheid in spijs en drank, en alle on-tuchtigheid, die ons het Beeld van een Zwijn deden dragen, alle bedriegelijkheid, geveinstheid en loosheid, op dat wy niet meer Vossen en schijnen, alle inhalendheid en lust tot overtollige bezittinge der aardsche dingen, om niet de geest der Gieren te vertonen, en alle nijdigheid en afgunstigheid, om die van de Honden niet na te volgen; maar door het tegendeel, de goedernierenheid, de liefde en goedaardigheid het Beeld der heilige Engelen uit te drukken, en door zachtmoedigheid, matigheid, kuisheid, oprechtheid, eenvoudigheid, vergenoegzaamheid, weldadigheid en goedgunstigheid dat aanminnige, dat liefelijke, dat uitverkoren Afdruksel en Beeld Gods, Jesus Christus, te vertonen.

Heilige en gezegende Heer! die ons, als wy zo diep vervallen waren, van God zijt geworden, *Wijsheid, Rechtvaardigheid, Heiligmaking, en Verlossing*, wy roepen U aan, laat ons genade vinden in uwe ogen, op dat onze zielen leven en niet en sterven; maak ons wijs, om U, uwen Vader, uwe heilige Wil, uw Woord, uw Geest en ons zelven wel te leren kennen; maak ons vry van alle zonden, door vergeving, quijschelding en verzoening by uwen Vader, door en in uwe bloedige offerhande: geef dat wy waarlijk heilig worden, doende en volbrengende door de kracht uwes Heiligen Geestes uwe heilige Wil, die uwe goedheid verzorgt heeft dat uwe getrouwe Ge-

zanten ons in de Boeken des Nieuwen Verbonds hebben nagelaten.

En inzonderheid, ô Allergoedertierenste, zo heilig dog eens den innerlijxten grond van onzen geest; Heer, daar bidden wy U om, op dat wy alzo, volkomen verlost en vry gemaakt van de hand aller onzer Vyanden, U alleen dienen zonder vreze, in heiligheid en gerechtigheid, alle de dagen onzes levens, en door die innerlijke verlossing der zonden, verzekerd worden dat 'er de verlossing van de ewige dood en 't verderf gewisselijk op zal volgen, en Gy ons stellen in die staat daar men bevindelijk uit zal roepen: *de Dood is verslonden tot overwinninge, Dood waar is uwe prikkel? Helle waar is uwe overwinninge? Nu is onze Grote Verlosser uit Sion gekomen! nu zijn de Godloosheden van Jacob afgewend! nu heeft God zijn Volk bezocht met den opgang uit de Hoogte! Dit is de Dag des Heeren, laat ons blijde zijn met volkome blijdschappen, want de ewigheid is daar; en de zaligheid onzes Gods is verschenen! nu zullen wy in zijn licht wandelen, tot in alle ewigheid!*

O zalige hervorming! welx uitkomst zo overzalig is! wie omhelst u niet? wie zoekt u niet, van de eerste ure aan dat hy eenige kennis van u heeft? O laat ons wederkeren van onze verbasterde aart, eer het te laat is, om alzo van nieuw en van boven wedergeboren te worden; laat ons haasten, want onze tijd zal gewisselijk heel kort zijn.

Heere, help tot deze Wedergeboorte door d' ingewanden uwer ontferming, op dat wy Spruiten en Planten worden uwer gerechtigheid, lieflijk groejende en bloejende in 't ontslote Paradijs, 't welk ons uw lieve Zoon zo genadelijk geopend heeft en ingeweid door het Voorhangsel, dat is, zijn Vleesch, en ons aldus door die grote herstelling uit den Dood in 't Leven overgezet, om ons ewig te doen leven het ware Leven dat uit U is.

't Geen we van U, ô Vader, bidden, is immers tot

uwe Eere, op dat Gy in ons verheerlijkt zoud worden;
en daarom vertrouwen wy op U en op uwe oneindige
liefde, dat het U behagen zal onze Bede te zijner tijd
genadelijk te vervullen, om uwes zelfs wille en om uwes
Heiligen Naams wille, Die geprezen zy in ewigheid.
Amen.

Jesus antwoorde ende zeide: Voorwaar, voor-
waar zegge ik u, 't en zy dat iemand wederom
geboren worde, hy en kan het Koninkrijke Gods
niet zien.

Voorwaar, voorwaar, Zo iemand niet gebo-
ren en word uit Water ende Geest, hy en kan
in het Koninkrijke Gods niet ingaan. Joh. 3.3, 5.

Volkomen een, altijd gemeen.

Indien wy zeggen dat wy gemeenschap met Hem hebben, en wy in de duisternisse wandelen, zo liegen wy, ende en doen de waarheid niet,

1 Joh. 1.6.

Dat de Mensch wel behoorde te weten, dat de Verëeniging der Ziele met God niet toelaat in de Zonden te blijven leven.

STEM *O zalig heilig Bethlehem*

1.

AL wat zig vind van eenen aard
Verëenigd zonder tegen zeggen:
De Vlam en Rook gaan opperwaart,
En 't grove deel blijft ewig leggen.

2.

Die van Gods Geest ontfangbaar leeft,
Laat zig ook licht van Hem bewerken,
En daar Die 't hert ten zetel heeft,
Daar zal men 't uit de vruchten merken.

3.

Een Gods-kind heeft een Gods-natuur,
Als van zijn Vader, die hem teelde;
Gelijk als 't Yzer van het Vuur
Geheel doorgloeid het vuur verbeelde.

4.

Zo lang het Yzer, doof en koud,
Den aard des Vuurs niet kan vertonen,
Is 't dwaasheid dat men echter houd
De kracht des Vuurs daar in te wonen.

5.

Maar, waarde menschen! die gelooft
Dat gy verëenigd zijt met Gode,
Zie of uw Ziele gloeid of doofd
In liefde Gods en zijn geboden.

6.

Zie of den ouden mensch verdwijnt,
Zie of de nieuwe word geboren,
Zie of in u Gods Beeld verschijnt,
Dat door uw zonden was verloren.

7.

Zie of gy hebt den aard van 't Lam,
Den naam zijt van Gods kind'ren waardig;
En of zijn zuiv're liefde-vlam
U met God een maakt en een-aardig.

8.

De Lucht blijft ewiglijk vervreemd
Van 't heerlijk hemels licht der Zonnen,
Zo lang men Mist of Damp verneemt,
Die haren glans beletten kunnen.

9.

Zo onze Zielen ook van God,
Dien heil'gen Vader aller lichten,
Zo lang de schepselen ons tot
Haar liefde buiten Hem verplichten.

10.

Ofschoon al 't een en 't ander ding
Elkander naakt' en nooit vergaarde,
't Bleef ver noch van verëeniging,
Daar eigen aard met eigen paarde.

11.

Ook zo, die maar met eene kracht
Der Zielen kan tot God genaken:
Vergeefs hy zig verëenigd acht,
Om God volkomentlijk te smaken.

12.

O Jesus die zo vuurig bad,
 Dat w' alle mogten eenig wezen,
 Met zulk een eenheid als Gy had
 Met uwen Vader hoog geprezen.

13.

Kom, maak ons een in eenen geest,
 Met U en uwen God en Vader;
 Op dat wy ewig houden feest,
 Verëenigd met des Levens ader.

Van de Heiligheid en Verëeniging der Ziele met God.

ZYt heilig, want Ik ben heilig, zegt de Heere onze God: waar mede niet alleen te kennen word gegeven, dat men heilig moet zijn, maar ook met eenen, dat men daar door tot gelijkaardigheid met zijn God, en gevolgelyk tot Verëeniging met Hem kan komen: nadien gelijke dingen zig lichtelyk verëenigen. Hierom is de Mensch de ware kennisse, de gewisse betragtinge en verkrijginge der heilichheid ten allerhoogsten van noden, indien hy zal komen tot de staat der Verëeniging.

Dewyl nu de Heere zijne heiligheid den Mensche voorsteld als een Voorbeeld om na te volgen, en de Heere gezegend volkomen en in alles heilig is, zo blijkt dan, dat ook van den mensche een volmaakte heiligheid in al zijn wandel geëischt word; die, gelijk ze voor een groot gedeelte in de Heere onze God bestaat (voor zo veel wy tot zijn navolginge en gelijkaardig-wordinge geroepen worden) in een ongekreukte rechtvaerdigheid, trouheid

en oprechtheid, beneffens een gehele en ewige afzonderinge van alle bedrog, geveinstheid, quadaardigheid en boosheid, als welke niet kunnen vallen in Hem die de liefde, goedheid en ewige waarheid zelf is, zo is met een waar, dat het bekomen en bewaren van deze uitnemende en zalige eigenschappen, geen gering deel van onze heiligheid uit zullen maken: want door de regtvaardigheid of vaerdigheid tot altijd recht te doen, is men bevrijd van ooit met wil of weten, God, of mensch, of zig zelf t' onthouden 't geen elk toekomt, zijnde dit de grondslag van alle billijkheid, vrede en eendracht. Door de Trouheid worden alle verbonden en beloften onverbrekkelijk, en de rust en veiligheid ten ewigen Troon gevoerd. d' Oprechtigheid is die edele voedster van alle onderling vertrouwen, en een schets van 't hemelsche leven, daar d' ongeveinsde herten voor alle ogen bloot zullen leggen, en 'er niet anders in gezien worden als alle oprechtheid, trouheid, liefde, heiligheid, goedheid en waarheid.

Maar als hier bykomt de heiligheid Gods, zo als Die Menschlievende zig in en door zijn welbeminden en uitverkoren Zoon ontdekt heeft, zo vol van goedheid, lankmoedigheid, vergeeflijkheid, barmhertigheid en brandende liefde: wat navolging en hoge top van heiligheid word dan niet van ons geëischt?

O Vader! ô Zone! heilig ons, en wy zullen geheilgd zijn; want hier zwichten alle onze tot noch toe ontfangen krachten, hier verstommen alle monden, hier verdwijnen wy voor uwe heilige Majesteit.

Zend ons uwen Geest, en wy worden herschapen na uw Beeld, in ware gerechtigheid en heiligheid, en bequaam om, U aanhangende, een geest met U te worden in ewigheid.

Heere, Heere! wat zijt Gy beminnelijk! wat zijt Gy begerelijk! en wie dorst niet na uwe heiligheid en zalige Verëeniging? O! dat voortaan alle onheiligheid in ons

voor ewig onderga en versterve, en 't leven dat uit U is, alleen in ons opga en overblijve tot in ewigheid! Uwe zwakke schepselen roepen U hierom zo ernstig aan, nadien zonder die Verëeniging noch heil noch vrede, noch vreugde noch zaligheid in onze Ziele kan genoten worden. Heere! Almachtige Vader! haast U tot onze hulpe, en laat de Bede uwes Zoons waar worden, dat wy alle, die aan Hem geloven, met elkander, met U en met Hem Een worden en blijven in alle ewigheid.

Wy bekennen van herten, dat uwe goedheid ons alles, wat tot dit verëenigde *leven behoord, geschonken heeft, door de kennis des genen, die ons geroepen heeft door heerlijkheid en deugd*: maar dat wy onachtsaam zijn geweest, *om daar toe ook alle naerstigheid te voegen*, en dus is veroorzaakt dat ons d'ingang in uw geestelijk koninkrijk ook niet overvloediger vergund is; maar, heilige en genadige Vader! onze bede is tot U, *op dat Gy ons geve, na den rijkdom uwer heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door uwen Geest in den inwendigen mensche; op dat Christus door 't geloof in onze herten wone, en wy in de liefde geworteld en gegrond mogen zijn*, en also bestendiger en vaster geworden zijnde, bequaam bevonden worden door uwe genade, *om ten vollen te kunnen begripen met alle Heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zy, en bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, op dat wy vervuld worden tot alle de volheid van U, onzen groten God! Die magtig zijt, meer als overvloedig, te doen boven al dat wy bidden of denken, volgens de kracht die in ons werkt: U zy de heerlijkheid in de gemeente, door Jesus Christus in alle gestachte tot alle ewigheid. Amen.*

Die enkel uit onkunde dwaald, Word van God weêr te rug gehaald.

De ellendige en nooddruftige zoeken water, maar daar en is geen, hare tonge versmacht van dorst: Ik de Heere zal ze verhoren, Ik de God Israëls en zal ze niet verlaten. Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen, en fonteinen in 't midden der valleijen, Ik zal de woestijne tot een waterpoel zetten, en het dorre land tot watertochten.

Esai. 41.17, 18.

Hoe de goede God den onnozel dwalende Mensch op den weg des Levens leid; en hoe wy ook God en niet de Schepselen moeten lieven en zoeken, om ware ruste te vinden.

STEM *O Kersnacht!*

1.

MYn oog zag eens een onbedochte,
Die Water tot verquikking zochte,
En reisde daarom ver van huis
De Waereld door, berg op berg neder,
Dog keerde zonder vinden weder,
Vermoeid, aamächtig, na zijn Kluis.

2.

En ziet! Gods liefrijk mededogen
Ontsluit des moeden Zoekers ogen,
Die zien, ja zien zeer diep verheugd,
In 't midden van zijn Kluis opwellen
Een zoete Bron, een Water-quelle;
De Moede drinkt met grote vreugd.

3.

Verquikt in 't diepste zijner zielen,
Looft God, en d'ootmoet doet hem knielen,
De handen na den Hemel heen,
Maar meest zijn hert en ingewanden,
Die gantsch ontfonkt in liefde branden,
Met nat-betraande ogen-leên.

4.

O mensch! waar moogt gy hene dwalen
Om laaft'nis voor uw ziel te halen!
De alverquikb're Vloed is nu
By lang zo ver niet eens te zoeken,
Weer slechts uw blindend' ogen-doecken,
Zoek u in God, en God in u.

5.

Want als de ziel zig in de zinnen
 Uitstort, en wil de Scheps'len minnen,
 Zo valt ze tot het diers-geniet,
 Om daar te rusten, daar te leven:
 Maar, laas! hoe meer dus aangedreven,
 Hoe meer de ruste van haar vlied.

6.

Dus leer, ay! leer na binnen keren:
 Leer alles na waardy waarden:
 Leer God, leer God alleen ten Grond
 En Voorwerp uwer liefde kiezen;
 Of anders zult gy 't Al verliezen,
 Schoon gy de gantsche Waereld wont.

7.

O wech dan Schepselen, wech Beelden!
 Wech die mijn ziele-kracht verdeelden,
 Gy zijt mijn Levens-bron dog niet,
 Geen lafenis, nog herts verquikken,
 Maar vol van angels, netten, strikken,
 Is 't al wat gy mijn ziele bied.

8.

Ach Jesus! laat uw liefde-stralen
 Op ons afschieten, die dus dwalen,
 En zoeken daar geen Water is.
 O levendige Spring en Ader!
 Wy nad'ren U, ach! kom ook nader
 Tot onzer Zielen lafenis.

9.

Ay, kom en well op in ons herte,
 By na van dorst versmacht, vol smerte,
 Zo dor, onvruchtbaar en zo schraal;
 Ach! wild dog eenmaal in ons komen,
 Fontein, die ewig vreugde-stromen
 Laat springen uit uw hemel-zaal.

10.

Op dat zig onze zielen baden
 In 't rijk genot van uw genaden,
 Verworven door uw heilig bloed,
 Dat, lieflijk tot ons neêrgezege,
 Verquikt, gelijk een zomer-regen,
 Het dorstig land van ons gemoed.

Van de Ruste die voor 't Volk Gods is overgelaten.

ALtijd onzeker om to zwerven, is een zeer grote last, en gedurig, daar men hoopte rust en veiligheid te vinden, bedrogen uit te komen, is verdrietig: en dat gebeurt onze Ziele, en zal ze blijven gebeuren, zo lang als wy het zoeken daar het niet te vinden en is: Even of iemand op de woeste baren der zee een altijd-durende rust zocht, om dat ze nu of dan eens zeer effen en liefelijk zig aan hem had vertoond.

Alles wat men ziet is de verandering en vergankelijkheid onderworpen. De wil en genegendheid der menschen is teffens buiten onze macht, met alle waereldsche eer, tijdelijke goederen, en 't vermaak van 't diersche lichaam: en derhalven is in deze dingen geen ware of bestendige rust te vinden.

Maar nadien de goede en rechtvaardige God geen honger in den mensch heeft geschapen, of Hy heeft daar ook voedsel voor bereid, en geen dorst, of Hy heeft daar ook met eenen drank en lavenis voor gegeven; zo heeft die Menschlievende ook verzorgt in zijn lieven Zoon, dat die goede en sterke begeerte, die onuitblusselijke honger en dorst, die in alle menschen is ingedrukt en opgewekt, om namelijk tot vergenoeginge, vrede, rust en vreugde

eenmaal te komen, geen overvloed van spijs en drank tot verzadinge en zou ontbreken.

Doch om dat die overvloed geestelijk en onzienelijk is, en met het dierelijke geen gemeenschap en heeft, en ook door gehele andere middelen en wegen verkregen word, zo gebeurt het dat de mensch het al averechts opvat, en zoekt daar 't niet te vinden en is.

O Ziele, ô edele en dierbare Ziele! men gelooft dat gy 'er zijt, en men ziet u echter niet met het lichamelijke oge; Laat ons ook geloven dat gy ons beste deel zijt, en dat uwe spijs en drank, uwe wellust en ware vreugde ook onzienelijk en geestelijk is, en uit onzienelijke oorzaken ontstaan moet, en met eenen, dat die nergens anders gevonden en worden, als by Hem die gezegt heeft:

Leer van My (want Ik ootmoedig en nedrig van herte ben) en gy zult ruste voor uwe ziele vinden.

Matth. 11.29.

Ik ben het ware brood dat uit den hemel nedergedaald is, die van dit brood eet, zal in ewigheid niet hongeren.

Joh. 6.

Die van 't water dat Ik geven zal, zal drinken, zal in ewigheid niet dorsten.

Joh. 4. O hemels Brood! vervul onzen honger. O hemels Water! lesch onzen dorst. Die zo gewillig U zelven meêdeeld, als maar de mond van onze ziele open, en ons herte begeerig is om U te ontfangen.

O mijn Ziele! gy hebt nu zo vele jaren te vergeefs uwe ruste gezocht, en zo veel dwaalpaden in en uit gewandeld, gy behoorde zo zat en zo moe te zijn van die ydelheid, dat het u walgde zelf daar eens meer aan te gedenken, en met een vermoeide geest, ziel en lichaam u zelven geheel en al aan God over te geven, in een ernstige verlochening van u zelve, in een sterk geloof, in een brandende liefde, en in een vrolijke hoop op en tot God, met een ware onderwerping en hertelijke gehoorzaamheid: Want daar alleen is ware rust en verzadinge te vinden.

Daar zal 't oneindige zig opdoen, 't volmaakte zig ver-tonen, en ewige goederen, bevrijd van verderf en mot, u in den schoot uws herten overvloedig ingestort worden.

Daar zal een vrede, die alle verstand te boven gaat, u vervullen, en alle uwe begeertens rusten, door een volkome vergenoeging van God en 't ewige gevonden te hebben. Daar zal uwe liefde verzadigd worden, door uit de fonteyne der liefde gedurig te drinken. Daar zal vaste veiligheid en gewisse gerustheid op onwankelbare pylaren steunen.

O Ziele, ô Ziele! ô al te diergekochte Ziele! wat weêrhoud u nog hier van? 't zijn ongestadige, verderfelijke en pijnlijke driften, onversturde wilde gedachten en bewegingen, 't zijn vergankelijke, kortdurende en quellende vermakelijkheden; 't zijn schoonschijnende, bedriegelijke dood-appelen: Helaas! helaas! wat zal 't einde hier van zijn? bitterder als bitter. Keer weêr, keer weêr, al lang genoeg met veel schade te vergeefs gezocht.

Liefelijke Heer en Almachtige Koning! buig onze wederstrevende en sribbelende wil door uwe krachtige geest eenmaal onder uwe rechtvaardige Scepter; op dat wy ontlast worden van ons zelve en teftens van alle onrust, en overgaan tot U, die ons alleen kond ruste geven. Wy zijn des omzwervens moede, en wenschen deel te hebben aan de ruste van uw uitverkoren volk, hier en in ewigheid. Vergeef ons dat wy zo lang, met een gewaand vermaak, de dood voor 't leven, de zonden voor de gerechtigheid, de Bozen en ons zelve voor U, ô Algenoegsame, gezocht hebben. Uwe barmhertigheden hebben geen einde, dat Gy ons ook nog op dit oogenblik tot U roept. Geloof, geloof zy de Heere in ewigheid. Dat alle Engelen den Heere prijzen, dat die reine Geesten Hem verheerlijken, Die leeft en regeert gezegend zonder einde. Amen.

Wie quist, die mist.

Gedenkt waar van gy uitgevallen zijt, ende bekeert u, en doet de eerste werken.

Apoc. 2.5.

Ziet toe voor u zelve, dat wy niet en verliezen 't gene wy gearbeid hebben, maar eenen vollen loon mogen ontfangen.

2 Joh. 8.

***Dat wy zo lichtelijk, en in een korten tijd, kunnen quijt raken en verliezen,
't geen we met veel moeite en tijd, door genade, verkregen hadden.***

STEM *Semila Tormenti* Laat krijgen en schanden

1.

Elendige slaven! in kommer begraven,
Die woelen, en lopen, en draven:
Die nacht en dag moeten, met handen en voeten,
Gedachten, en krachten, hier wroeten.

2.

En dat om een winstje te mogen bekomen:
Kond gy tog uw lusten betomen!
Uw lusten, die 't haastig weêr doorbrengen konnen,
Dat gy nu zo zuur hebt gewonnen.

3.

Want als gy zes dagen, in wroeten en zweten,
U dapper en wel hebt gequeten,
En hebt dus een Penning in handen gekregen,
Ten lone, ten loon en ten zegen.

4.

Zo ziet men (in plaats van het wel te besteden
Ten goede van lichaam en leden)
U 't zelve weêromme ten eersten opmaken,
En kond dus uit d' armoê nooit raken.

5.

O Dwaze! maar dwazer, wy zeer onbedochte!
Die, 't geen men zo zuurlijk bewrochte,
Den aandacht, den yver en 't vuur in ons herte,
Weêr storen en smoren, tot smerte.

6.

Die t' elkens verstrooijen, door buitenwaard keren,
In 't ydel en zondig begeren:
En dus, of door zien, of door horen, of smaken,
Ons schatje des herten quijt raken.

7.

Wel is dat niet droevig, en zeer te bewenen!
Met yver en hertelijk menen,
Het padje ten hemel eerst opwaards te stappen;
En eindlijk weêr gantsch te verslappen.

8.

O schade! met schanden, met wringen der handen,
Met huilen en knersing der tanden,
Hier namaals te boeten, die tijdig niet omme
Tot God waards zig keren en kommen.

9.

Dus laat ons 't weêr yv'rig al t'samen opvatten,
En streven na d' ewige schatten.
Dat waereld oflusten ons nimmer beroven
Dien zegen, dien zegen van boyen:

10.

Op dat onze trouheid in alles mag blijken,
En Hy ons, en Hy ons verrijken,
Die rijk was, maar arrem om ons is geworden:
Uit liefde die Hem daar toe porde.

11.

Laat ons Hem natreden, en nimmer verflouwen,
Zo zal ons Dien Goeden, Dien Trouwen,
Zijn krone, ten lone, voor ewig doen erven:
Als 't all' moet vergaan en verderven.

12.

Dat dan toch, ô Hoge! voor ons heen getogen,
 Uw' ogen, zo vol van meêdogen,
 Op ons zien als zwakke, als blinde, als armen:
 Wiens leven is in uw ontfarmen;

13.

Wiens kracht in uw sterkte, wiens troost in uw bloede,
 Wiens rijkdom in uwe armoede,
 Wiens zien in het lichtje, dat Gy moet ontfonken;
 O Christus! zo mild ons geschonken.

Van de Standvastigheid.

NAdien het God behaagt heeft, dat de mensch uit twee strijdige delen bestaan zou, waar van 't eene na de aarde en zig zelven, en 't ander na God en den hemel zou neigen, zo ontstaat 'er een gedurige twist, tusschen die zo zeer verschillende partyen, 't welk duurt tot dat de eene of de andere de overhand verkrijgt, en zijn partye t'ondergebracht en gedood is. En schoon de Geest de gelukkige overwinning over 't zondige Vleesch, door Gods genade, mogt hebben bekomen, zo blijft noch altijd over, dat 'er vyanden zijn, die hem dit geluk wel hevig benijden: waarom ze wel Duivelen, als boze Menschen, niet zelden daar op zullen toeleggen, dat ze dien gelukkigen, door allerhande voorvallen van verzoeking en verlokkingen, en al wat God om hem te beproeven haar zal toelaten, zullen trachten van dat zalige goed te beroven. Hy zal ook haar konsten en listen wel krachtig ondervinden, en gevaar lopen om verleid te worden.

Hier tegen komt hem nu ten allerhoogsten, de Volständigkeit en Standvastigheid te pas, om door geen vreze voor zijn vyanden, hem te laten verschrikken, noch door geen beloften en schoon-schijnende aanlokselen, te laten aflokken, maar altijd voor ogen en in 't herte te hebben, de woorden van zijn Zaligmaker,

die volständig zal blijven tot den einde, die zal zalig worden,

Matth. 10.22.

O Standvastigheid! ô deugd der deugden! en kroon van alle goed! die u bezit, klimt onverschrikt na de zalige ewigheid. Die u in zijn binnenste heeft, geniet een fontein waar uit het geloof, de hoop en liefde haar laven. Wie zal u verkrijgen? Wie zal u behouden? Wie anders als de gene, die een getrouwe dienstknecht is in 't weinige, en daarom van zijn Heer, over veel zal gezet worde?

Jesus Christus! standvastige Voleinder des geloofs, kom ons zo zeer zwakke schepselen te hulp, op dat wy in en door U standvastig mogen zijn, en de strijd des geloofs gelukkig ten einde brengen. Gy hebt een goed werk in ons begonnen, volëindig het tot op uwe toekomst. 't Is uw heilig gebod, dat wy tot den einde volherden zullen. Zijt Gy by ons, in onze gedachten, woorden en werken; en geef, ô Heere! dat wy doch in geen goede en U-behagelijke dingen en verslappen; doe ons op onze hoede zijn en waken. Leer ons de lagen van onze vyanden kennen, en de zelve ernstig en voorzichtig te boven komen.

Wat zal 't een vreugde voor des menschen ziele zijn! God ten einde toe standvastig gediend, geëerd en gelieft te hebben, en te gevoelen dat een oneindige ewigheid der ewigheden aanstaande is, waar in men, zonder te kunnen vervallen, zo ewig vast en onbewegelijk zal gesteld worden in alle heil en zaligheid, als onze gezegende Vader zelf is, en ons belooft heeft door zijn lieve Zoon Jesus Christus.

Ach! oneindige goedheid! wie zou niet ernstig pogen in uwe liefde standvastig te zijn, daar Gy zo standvastig zijt in ons lief te hebben, te waarschouwen, aan te moedigen

en gedurig aan ons herte te kloppen, op dat wy U daar in zouden laten, en ons alzo met U verëenigen.

Gewisselijk, wy zouden van veel trouloosheid en wispelturigheid met recht te beschuldigen zijn, indien wy U ooit verlieten; Ach of wy U nooit verlaten hadden!

Want wy moeten tot onze schaamte, en echter met waarheid, bekennen, dat wy U menigmaal verlaten hebben, en geensins zo gedurig, gestadig en standvastig U zijn by gebleven met al ons herte, gedachten en krachten, als het ons wel betaamd had; en zo uwe standvastige liefde ons niet eerst was voorgekomen; en ons weder opgezocht en tot U geroepen had, wie weet waar wy niet toe gekomen zouden zijn.

Ach! dat dit afwijken, en deze onze onstandvastigheid doch eenmaal ophoude, door uwe genade! Want dan zullen wy eerst weten, wat goederen Gy weggelegd hebt voor uwe vrienden, als wy U gedurig en standvastig aanhangen, om dat Gy ze ons dan als getrouwe en beminde zult deelachtig maken.

O Heere! geef ons toch een diepen indruk van uwe heilige tegenwoordigheid, op dat die ons gedurig in ons herte vast zette, en ons alle onoplettelijkheid, ongestadigheid en onstandvastigheid beneme, en brenge tot een diepe aandacht, opmerkelijkheid, eenparigheid en volherdinge, ter eere uwes groten en heiligen Naams, door Jesus Christus, Amen.

Zuur verkregen, licht ontzogen.

Houd dat gy hebt, op dat niemand uw krone en neme.

Apoc. 3.11.

*Als nu Jeschurun vet wierd, zo sloeg hy achter uit, en hy liet God varen,
die hem gemaakt heeft, en versmade de Rotsteen zijnes heils.*

Deut. 32.15.

Hoe nodig het is, gedurig na den Top der Evangelische Volmaaktheid te streven.

STEM *Een Koopman die, &cIndien de hoop en 't vurige verlangen*

1.

EEn eed'le ziel, belust om God te vinden,
Moet zig veel moeite en arbeid onderwinden;
Niet anders, als hy die een zware Steen,
Ten Topwaarts rolt, eens hogen heuvels heen.

2.

De zware last, en staag dus op te stijgen,
Doet menigmaal hem na zijn adem hijgen.
De zware last, van 't lastig vleesch en bloed,
Des Klimmers geest somtijds weêr deinzen doet.

3.

Maar, Klimmer, ach! den Steen te rollen laten,
Dus hoog gebracht, wat zal u 't rollen baten?
Zo gy hem niet zo hoge rold en drijft,
Tot hy op 't Vlakk' van zelf stil leggen blijft.

4.

Wat zal het zijn, al rold gy duizend malen
Den Steen zeer hoog? als gy hem weêr laat dalen,
Om dat gy moed', of traag, of acht'loos word;
En u den geest niet stadig drijft en pord.

5.

Neen, ziele, neen, niet meer dus te vertragen,
Die stadig jaagt, zal eind'lijk 't Wild bejagen;
Die stadig rold, geraakt tot op den Top;
Maar die bezwijkt, en komt 'er nimmer op.

6.

Standvastige volharding moet 'er wezen;
Geen hoogt ontzien, geen arbeid immer vrezen,
Tot dat gy komt zo hoog in God en 't goed,
Dat u die hoogt' oneindig rusten doet.

7.

O steile Berg! wie zal, wie zal my voeren
 Tot uwen Top? wie zo mijn geesten roeren?
 Dat z' onvermoeid en mann'lijk rollen, tot
 Ik boven ben, en rusten mag in God.

8.

O Hoeksteen Gods! O Steen die zonder handen
 Den Berg ontscheurd, vermaald' all' uw vyanden,
 En zelf nu zijt een Berg, (ô zeldzaam ding!)
 Die 't aardrijk dekt, en vult zijn ommekring.

9.

O! Gy, nu dus geklommen tot den Vader,
 Help my die klim! help my! op dat ik nader
 Tot Hem in U opklimme (zonder schroom)
 En, door uw geest geholpen, by Hem koom.

10.

Gy Hoofd des hoeks, verpletter en vernietig
 't Geen op U valt, en uwen geest verdrietig
 En lastig is, in my te zien, ô Heer!
 Op dat mijn ziel zig veilig t'Uwaards keer.

11.

Ja, Sions hulp! val zelf op alle zonden,
 Verlos, maak vry, genees der zielen wonden.
 Beloofde Zaad! vermorsel, maak tot niet,
 't Gif, dat de slang ons in de vers'nen schiet.

12.

Uw jok is zoet, uw last zeer licht te dragen
 Voor onzen geest; wild Gy die onderschragen.
 Dus kom, ô God! en toon U goed en sterk,
 Volbreng in ons, en kroon uw eigen werk.

13.

Toon eens uw kracht! uw kracht, die 's afgronds kolken,
 Die 't steil gebergt, wiens kruin zig heft ten wolken,
 Met schrik doortreft, en tot in 't herte roert,
 Verplet, verzet, en van zijn wortel voert.

14.

Ay! toon uw kracht, en ruk ons uit de kaken
 Van eigen-wil, leer ons ons zelfverzaken,
 En leid, en houd ons op het smalle pad,
 Welx End' zig end in uwe vreugde-stad.

Van 't gedurig Waken.

ALs 'er een mensch was, die byna alles wat 'er is tot zijn vyanden had, welke onophoudelijk toeleiden om hem te verderven; en dat die mensch zelf iets in zig had, dat door bedrog en verlokking, garen met die dood-vyanden tot zijn eigen verderf aanspande; zou de zodanige niet met grote vlijtigheid gedurig moeten oppassen en wáken, indien hy niet overrompeld en gedood wilde zijn? zou hy niet met duizend ogen moeten toezien, en die neiginge, die in hem was, om met zijn vyanden op d' een of d'andere wijs over een te stemmen, zeer verdacht houden? zou hy niet in grote vreze en gedurige voorzichtigheid moeten wandelen, en op alles nauw letten, om toch niet onverhoeds overvallen te worden? zou hy niet trachten de veelheid, de listen en doortraptheid van die vyanden te kennen, en wel degelijk overwegen de schade die zy hem zouden kunnen toebrengen? en door wat wegen en middelen hy hare lagen zou kunnen ontvlieden en te boven komen? Gewisselijk ja.

Met een Christen ziele nu, of die tracht een Christen te worden, is het even zo gesteld. Alles wapend zich als een held om die onnosele t' overvallen en te doden. De waereld met al wat 'er in is, zijn vleesch met al zijn herts-tochten en zinnen, de Duivel met alle zijn bedriegeryen en uit- en inwendige verzoekingén: alles wil hem aan de aarde vastmaken en doen zondigen, met zorg, met verlangen, met hoop en vreze vervullen; 't wil hem God doen vergeten, en gedurig doen denken op 't vergankelijke; hem door tegenspoed wanhopig en onverduldig, en door voorspoed, hoogmoedig en wellustig maken, en met grote bekommering, voor 't geen het lichaam hier waant

van noden te hebben, gedurig in de aardsche slavernyen bezig houden.

In hem is 't onversturve vleesch, met zijn heimelijke neigingen, somtijds sterk tegen den geest gekant, en zou, met al die vyanden, wel wat vriendschap willen maken, ja 't heeft menigmaal, al eerder als men 't denkt, een begin daar van gemaakt, en zou de ziele doodlijk wonden, indien dat verderflijk werk zo wat duurde.

Hoe nodig en overnodig is ons dan te betrachten, 't geen de getrouwe Herder onzer zielen ons belast heeft, Marc. 13.37.

't gene ik tot u zegge, zegge ik tot allen, waakt.

Ach wat behoorden wy dan te waken! en malkander daar toe te vermanen, nadien het onze zielen anders voor ewig zal moeten kosten. 't Zijn geen geringe schatten, die wy te bewaren hebben, maar ewige ziele-schatten. 't Zijn geen laffe en onkundige vyanden en rovers die daar op loeren, maar onvermoeide en doortrapte: 't zal niet een ander in onze plaatse gelden, maar een iegelijk zijn eigen ziele, die waardiger is als duizend waerelden.

Gy hebt ons, Heere, zo veel toevertrout, zo veel schone tijd om ze wel te besteden tot uwe eere, zo veel goede gelegenheid om U te kunnen kennen, zo veel gezondheid om die tot uwen dienst te gebruiken, zo veel menschen, die met haar woorden en schriften, ons menigmaal door uw genade, het herte hebben geraakt, zo veel stichtelijke voorbeelden, van Broeders en Zusters in den Heere, zo groten overvloed van uw heilig Woord, zo veel innerlijke werkingen van uwen goeden geest, die ons overtuigde, opwekte, vermaande, bestrafte, aanporde, sterkte en verquikte;

Hoe menigmaal hebt Gy uw liefelijke zon over ons doen opgaan, hoe dikmaal hebben wy spijs en drank, zo vaderlijk en mildelijk, van uw hand genoten. In veel perijkelen te water en te land, in stormen en ziekten, hebt Gy ons wonderlijk gered en bewaard, en menigmaal meer gegeven als wy van U begeerd hadden.

Ach onzen goeden Vader! hier danken wy U van herten voor, en bidden U, dat wy bequaamheid mogen hebben, om wel te kunnen waken over zo veel aanvertrout goed, op dat wy het al te samen wel bewaren, en tot winst en woeker voor uwen heiligen Naam getrouw aanleggen, ten einde, als Gy zult komen, om rekening te houden met ons uwe dienstknechten, wy ons Pontje en Talent op twee mogten gebracht hebben.

Heere Almachtige God! die nooit en slaapt of sluimert, waak Gy voor ons en in ons, op dat wy met U en door U mogen waken. Wy hebben zo menigen hevigen aanval onzer vyanden op onze zwakke ziele ondervonden, en zo menige loze en listige bekruipingen, en 't behaagt U, ten onzen beste, dat die noch niet voor ewig zullen ophouden.

Wel Allerbeminnelijxte en Liefelijxte! zijt doch aan onze rechterhand, op dat wy niet beweegt en worden, maar, gewapend zijnde *met uwe volle Wapenrustinge, staan mogen in den bozen dag, en, alles verricht hebbende, staande blijven.*

En wy danken U, ô Allergoedertierenste! dat Gy ons zo menigmaal gesterkt hebt in onze diepe zwakheden; 't zijn uwe barmhertigheden dat wy niet omgekomen en zijn, en 't zullen uwe barmhertigheden blijven waar door wy staan moeten tot den einde, Heere! Heere!

Zonder God de wacht te houden,
Zal den Wachter weinig baten:
All' die op haar zelf betrouden,
Vonden haar in 't eind verlaten.

God schept en teeld, volmaakt zijn Beeld.

*Ende God schiep den Mensche na zijnen Beelde, na den Beelde Gods
schiep Hy hem.*

Gen. 1.27.

*Ten dage als God den Mensche schiep, maakte Hy hem na de gelijkenisse
Gods.*

Gen. 5.1.

Waar in 't Beeld Gods bestaat.STEM *O Kersnacht*

1.

DAar Will' en macht elkander sterken,
 En tot een zelfig einde werken,
 Word licht iet sonders uitgevoerd:
 Maar noch veel meer, daar 't Al-vermogen,
 Ontrent en in des menschen pogen,
 Den lust verwekt en geesten roerd.

2.

Dus, of ik nu Gods afdruk misse:
 'k Verwacht noch eens zijn Beeltenisse,
 In my hersteld te zien met kracht.
 En als VERSTAND, MEMORIE, WILLE ,
 Niet meer met mijnen God verschillen,
 Dan is dat grote werk volbracht.

3.

't Is waar, ik ben zo zeer onaardig,
 En alle hulpe Gods onwaardig;
 Ja van dien Goeden zo vervreemd:
 Dat my, door al mijn gantsche leven,
 Het minste niet is bygebleven,
 Dat na zo lieven Vader zweemt.

4.

Maar, ziel! hou echter moed, daar is 'er
 Een die wil helpen, trou en wissel,
 Als gy nu wel geloven kond:
 Het Beeld, het Beeld, den Zoon, des waren
 En groten Gods, wil u weêrbaren,
 Door 't krachtig woord van zijnen mond.

5.

Die aller scheps'len Eerstgeboorne,
 Opzoeker, Liever van 't verloorne,
 Hersteller der vervalle ziel,
 Verzoener tusschen God en menschen,
 Die ooit vervuld' al 's herten wenschen,
 Van die zig dichte by hem hiel.

6.

Hy zal 't VERSTAND u wel verlichten,
 Uw neêrgebogen geest oprichten,
 En drukken daar zijn kennis in,
 Zo diep, zo hoog, zo zeer te prijzen,
 Ver van 't bereik der waereld-wijzen,
 En al wie leeft in aardsche min.

7.

Die stralen zullen u verquikken,
 En klaar vertonen al de strikken
 Des Duivels, uwen hoofd-vyand,
 Des waerelds, welkers valsche luister,
 Veel herten lokt, terwijl z' in 't duister,
 Haar strikken zet en netten spand.

8.

Hier door zal uw MEMORIE , wakker
 En levendig, gelijk een akker,
 Die wel beploegd, bezaaid, beplant,
 Staag opweld in zijn vrucht te geven,
 Zeer krachtig worden aangedreven,
 Als door een Goddelijke hand.

9.

Die 't merg der heilige gedachten,
 Daar in gedrukt, doet verder trachten,
 Om hoger opgevoert te zijn,
 Daar d'Opper-godheid word gevonden,
 Daar de gedachten als verslonden,
 Gantsch rusten buiten angst en pijn.

10.

Ja weggerukt, den goede WILLE
 Ook met haar voeren, zoet en stille,
 En teffens werpen onder God,
 Zo wel in hebben, als in derven,
 In voor en tegen, leven, sterven,
 Der zielen hoog en zalig lot.

11.

Dat dan, ach Vader vol van glorie!
 In ons VERSTAND, WIL en MEMORIE ,
 Uw kracht gedrukt zy, naar uw Beeld,
 Zo zijn wy van U weêrgeboren,
 Zo blijft uw Beeld niet meer verloren,
 Maar word van nieus in ons geteeld.

Van de Verniewinge des herten.

ALs de menschen zo vervallen en ontaard waren, dat ze alle gezondigd hadden, en de heerlijkheid Gods derfden, zo wilde de Menschlievende Vader niet dat zijn dierbare schepselen, van Hem geschapen om zijn kinderen te zijn, langer van Hem vervreemd zouden blijven; maar Hy zond zijn eigen Zoon, op dat zy alle aan Hem zouden geloven, om niet gerechtvaardigt worden door de verlossing in zijn bloed, en bevrijd zijnde van de vreze des doods door de hope des ewigen en zaligen levens, eindelijk tot het bezitten zelf van het ewige leven, door de opstandinge uit de doden en de deelachtig wording der verheerlijkte lichamen, zouden overgaan.

Zou nu de mensch namaals tot dat vreedzaam, hemels en heilig leven kunnen ingaan, zo moest in hem daar toe een bequaamheid des herten zijn: hy moest verlost zijn van de verderfelijke eige wil, en gewillig en diep gebogen onder zijn Schepper zijn, nadien in dat hemelsch koninkrijk niet anders als de hoogste vrede en allerliefelijxte vereeniging in ewigheid zijn zal. Hy moest ook vol liefde tot God en zijn even mensch zijn; en verlost van alle haat, toorn, nijdigheid en afgunstigheid, of anders zou het geen lieffelijke en hemelsche byeenwoning kunnen uitmaken, maar 't zou een hel zijn en poel van gruwelen, gelijk het hier op aarde by de meeste also gevonden word.

En daar uit blijkt, hoe nodig het is, dat wy in dit leven een goed begin hier van maken, en uit al ons vermogen arbeiden, om in die verniewinge des gemoeds voor alle

dingen te vorderen, ten einde wy bequaam worden om by onzen God en Vader, en met Hem, ja door en in Hem te kunnen leven, en alzo verandert te worden, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren geest: Gewisselijk, al wie op deze Rotse boud, zal niet wankelen in ewigheid, nadien de reine van herten God zullen zien.

En warelijk, dat hemelsch leven hier al naby te komen, is zeer lieflijk, want zal het hierna zalig en gelukkig zijn, daar deel aan te hebben, zo is hy hier de zaligste en gelukkigste, die daar nu het digste by is.

Maar, ô vyanden, ô vyanden van onze zaligheid! hoe garen zoud gy ons wijs maken, dat het met ons na dit leven wel zou zijn, schoon wy hier geen deel gehad hadden in de noodzakelijke reinigheid des herten: dat wy namaals met heiligheid zouden bekleed worden, alhoewel wy die hier niet hadden nagejaagt noch verkregen: dat wy dan vol liefde en vrede zouden gevonden worden, daar wy hier in haat en twist geleefd hadden: dat wy dan God, het Lam, alle geheiligde, rechtvaardige en reine geesten tot ons lief gezelschap zouden vinden en ewig genieten, niet tegenstaande wy hier niet veel werk van haar hadden gemaakt.

O neen ô neen! de tijd van verandering des herten is nu en niet dan. Dan zal wel alles verhoogd, verheerlijkt, gelouterd en voor ewig vast en onbeweeglijk gemaakt worden, buiten alle aandoening der vyanden; maar hier moet dat ware mostaart-zaatje van dien groten Boom al gezaait zijn, en zijn wasdom, zo als het in deze tijd van God door zijnen Zoon ons geordonneert is, bekomen hebben: anders heeft de Heere gezegt: *uit u en worde geen vrucht meer in ewigheid.*

O zware sententie! waardig om van dit ogenblik zo voor te vrezen, dat wy, wetende die schrik des Heeren, ons bewegen laten tot het gelove, en door een ware vernieuwing des herten onze zaligheid werken met vrezen en met beven.

Laat ons nu arbeiden, om met Gods hulpe zodanige te worden, als wy dan zullen wenschen te zijn; laat ons hier beginnen hemelsch te leven in dit aardsche vleesch, als Enoch, die met God wandelde; als Moses, die zich hield als ziende den Onzienelijken: als d'Apostelen en zo veel duizend vrome Christenen gedaan hebben, hier haar selven bereidende, om deel te kunnen hebben in de Erve der Heiligen in 't licht, door hier deel te hebben aan hare heilige gestalte des gemoeds.

Gewisselijk, uit zulk een grond welden die aangename woorden: *Ik hebbe begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste: Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb 't geloof behouden; voorts is my weggeleit de krone der rechtvaardigheid.*

Den wille Gods gedaan te hebben, word gevoegd met het wegdragen der zalige beloften, en het zien Gods, met het najagen van vrede en heiligheid; ja de grondslag van Gods koninkrijk, is Gerechtigheid: en die ten leven wil ingaan, moet de geboden houden.

Maar, om dat het den ontaarden en onversturven mensch, zeer zwaar valt deze dingen te behartigen, zo is nodig, dat hy van de geboden, gebeden maak, en den Heere vurig en onophoudelijk bidde, dat het zijne goedheid gelieve krachten te geven, om den weg zijner geboden te kunnen lopen, en dat Hy zelf ons herte doch wil louteren en reinigen, verniewen en hermaken tot een Tempel zijns goeden Geestes, op dat Hy also in ons wone en wandele, en wy met Hem in zijnen Zone Jesus Christus, gemeenschap hebben en houden in ewigheid.

O! dan zullen we navolgers Gods zijn, als geliefde kinderen, en volmaakt, gelijk onze hemelsche Vader volmaakt is.

Wie rust met half voltrokken werk, Mist licht zijn wit en ogemerk.

*Een ding doe ik, vergetende het gene dat achter is, en strekkende my tot
het gene dat voren is, jage ik na het wit tot den prijs der roepinge Gods,
die van boven is in Christus Jesus,*

Phil. 3.14.

Dat men uit het te rug zien op zijn vorig leven, kan weten of men vordert of niet op den weg ten Hemel.

STEM *O Kersnacht!*

1.

O Ziel, ô ziel! van Satans kluister
Eerst los geraakt, en uit het duister
Van 's waerelds kerker uitgegaan.
Die vast van quaâ tot beter zeden,
Uw voeten schikt, om wel te treden:
Ziet hier een Leeder voor u staan.

2.

En wat (naar heilig overleggen)
Wat wil toch deze Leeder zeggen?
Welx onder-end op d'aarde staat,
En 't Top-punt na den hemel henen?
Een leer-beeld is ze voor den genen,
Die Godwaard op van d'aarde gaat.

3.

Waar op, ô ziel! gy, wat geklommen,
Nu denkt, ik ben al verr' gekomen:
Ik rake gantsch geen aarde meer.
Ik ben al uit 't gewoel der volken,
Ik nader vast al Zwerk en Wolken;
En dus het einde van de Leêr.

4.

Maar zaagt gy, dwaze, naar om lage!
't Is een bedriegelijk behagen,
Waar meê gy, laas! u zelven vleid.
Gy zijt noch neit zo verr' van d'aarde:
Neen! 't is de moeder die u baarde,
En staâg noch door haar zog verleid.

5.

Zy kleeft u aan, en trekt u neder,
Zy stuit uw vaart: en schoon gy weder
Uw koers hervat, zy doet het meê.
Die vyand wil u niet verlaten,
Uw klimmen doet hem u meer haten.
Dit baard u menig ach! en wee!

6.

Om dan de waarheid recht te treffen,
 Zo mag uw oog zich wel verheffen
 Om hoog, uit zucht tot uwen Heer;
 Maar om uw vordering te kennen,
 Moet gy u nu en dan gewennen,
 Te zien weêr na de aarde neêr.

7.

Dat zal u zekerst onderwijzen,
 Uw stil staan, dalen, of uw rijzen;
 Want zo gy stadig klimt om hoog,
 Moet d'aard' hoe lang hoe meer verdwijnen,
 En aan uws ziels gezicht verschijnen,
 Als ofze weg uit 't herte vloog.

8.

Dan moet haar liefde, met de zonden,
 Die uwe ziel aan d'aarde bonden,
 By u zijn als een reizend man,
 Die 't Vaderland, zo liefvoor dezen,
 Nu vlied als 't meest voor hem te vrezen,
 En zoekt een ander Canaän.

9.

O Heer den Heeren! die om hoge
 Uws Vaders rijk zijt ingetogen,
 Zo verr' van hier, en boven d'aard,
 Ach! daal met helpend' handen neder,
 Of wy bezwijken op de Leeder
 Van onze steile hemelvaart.

10.

Leer ons de kennis van ons zelve.
 Leer ons al 't aardsch bedrog doordelven.
 Leer ons den weg na 't zalig Erf.
 Leer ons gedurig daar op spoeden.
 Leer ons voor slaap en sluim'ren hoeden:
 En vliên ons ewig ziel verderf.

Van 't gedurig toenemen en opklimmen der ziele tot God.

Gelijk het den kinderen Israëls niet genoeg en was, om
 in 't land van beloften te komen, dat zy Egypten ver-
 laten hadden, dewijl dat maar een begin was, om daar

heen te geraken, zo is het ook niet genoeg voor onze ziele, hier-of daar om Gods wil iets verlaten te hebben, en dan te denken, dat het met het overige wel zal uitkomen: O neen! dan zal onze ziele maar in de woestijne, met het ongelovige en trage Israël, omkomen; zonder ooit een voet in 't zalig land te zetten.

Is het begin, volgens onze gedachten, voor onze zielen heilzaam geweest, laat ons voortvaren, 't midden zal noch beter zijn, en 't einde allerbest. De jaloersche en yverige God, kan geen behagen hebben in traagheid en lafhertigheid. Hy die volmaakt is, wil niet dat wy in de beginselen zullen blijven rusten, maar, met zijn hulpe, tot de volmaaktheid voortvaren.

Als van den zaligen hemel geroepen word, dat wy al nader zullen komen tot dat heilig licht, zullen wy dan de oren stoppen voor zo aangename stemme, buiten welke ons geen liefvelijker ooit kan in de oren klinken? Dat ons dit toch nooit gebeure!

Wanneer een allerliefhebbenste vader, zijn teder bemind kind uit een leeuwen kuil riep, daar het anders gewisselijk zou verslonden worden, 't en ware dat het zich daar spoedig en zeer ver van daan maakte; en dat nu dit kind weinig acht gevende op zijns vaders roepen, zich ter naauwer nood, na lang dralen, even uit de kuil begaf, en terstond voor de mond van 't hol gerust ging nederzitten, in duizend perijkelen, om eens schielijk overvallen en verscheurd te worden, wat zou dit voor 't vaderlijk herte een diepe droefheid zijn! Hoe rechtvaardig zou ook het kind in zijn eigen schuld om komen, en niet te klagen hebben, als over zich zelven, nadien het, zo onophoudelijk gewaarschouwd, en zo vriendelijk geroepen, de minnelijke stemme zijns lieven vaders, veracht en verworpen had?

En zo doen wy, als Gods oneindige liefde ons opwekt, en blijft opwekken, om het verscheurende moordnest der zonden te verlaten, en wy ondertusschen naauwelijx de

grofste zonden ontvloden zijnde, ons heel dichtjens op den oever der helle weder neder zetten; en wat onze Vader in onze conscientie roept, dat het daar niet zeer veilig is te rusten, wy echter geen gehoor en geven, maar liever noch wat vermaak nemen in 't vreeslijk aanschouwen der verslindende menigte; daar wy met een ewig afscheiden, en angstig vlieden en vluchten, haar zo snel en ver ontlopen moesten, als wy immers konden; en zo wy 't niet en doen, wie zullen wy ons omkomen anders wijten als ons zelven?

Ach! laat ons lopen en vlieden, zo ver wy kunnen, van alle quaad, en al wat strijd voert tegen onze ziele. Want hoe verder van de zonden, die altijd met angst en wroeginge loont, hoe nader aan de deugd, die de ziele altijd met goed en vreugde bekroont. Hoe verder van de bedriegelijke en snode aarde, hoe nader aan de zalige hemel met al zijn heilige inwoonders. Hoe dieper in ootmoed by ons zelven neêrgezonden, hoe hoger van God uit genade verhoogd, hoe nietiger en onwaardiger in onze eigen ogen, hoe groter en aangenamer by God. Hoe verder van zich zelven afgescheiden, hoe dichter aan Hem die alles in allen is.

Als de mensch eens rekenschap zou geven van de jaren, die hy geleefd heeft, na dat hy kennis van de Goddelijke wil bekomen heeft; hoe zeer hy gevordert is of niet, en wat ondeugden hy nu al met wortel en tak quijt is of niet? wat godvruchtigheid hy verkregen heeft, en hoe ver hy daar al in gekomen is: hoe vreemd en afgesturven hy zijn zelven is: en hoe eigen hem de deugd en 't goddelijk leven al geworden is: hoe 't geloof is toegenomen: of in tegendeel, hoe eigen hem noch de ondeugd en 't ongoddelijke leven is. Hoe hy noch in zijn eigen wil staat, en in 't ongelooft of klein geloof; zo is te vrezen, dat sommigen van ons niet veel voortgang ten goeden, maar veel achterwaards gaan ten quaden zouden bevinden, en dat de ernstige voortgangers en toenemers in 't goede, zeer weinig

zouden zijn; daar wy alle nochtans, wegens tijd en gaven, zeer verre in 't goede moesten gevorderd zijn.

Wat staat ons dan nu anders te doen, als de trage handen en slappe knieën, in alle ernst weder op te rechten? en een rechten loop met onze voeten te doen, op dat het gene kreupel is niet verdraaid, maar veel eer genezen worde. Onze goede Vader geeft ons ook noch tijd om yverig en ernstig te worden, ja Hy geeft ons den tijd nergens anders toe: Ach! of wy dit wel begrepen! Hoe zouden wy ze ook enkel hier toe, als tot zijn uiterst einde, besteden. O! dat wy toch niet te laat en wenschen om een jaartje en een maandje levens, 't geen zo menig mensch al te laat is overgekomen.

Zeker persoon, die zijn tijd in ydele dingen doorbracht, als hy daar over aangesproken wierd, gaf tot antwoord: *Wat zou men met zijn tijd doen, men moet immers wat tijdverdrijf hebben, de tijd is anders zo lang.* Maar kort daar na van de Heere in 't ziek-bedde geworpen, en in die ziekte zeer weinig by zijn verstand zijnde, zo quam een Leeraar by hem, en als 'er een gebed zou gedaan worden, zeide de zieke (die toen voor een kort tijdje zijn verstand weder had) *maak het kort, want ik heb geen tijd*, voelende dat zijn verstand weder haast zou weg gaan, gelijk gebeurde, want naaulijx het Vader onze gebeden zijnde, zo was hy weder buiten kennis, en sturf also henen.

O! hoe kostelijk was hem toen de tijd! toen was ze niet te lang, toen wist men wel wat men 'er mede doen zoude, namelijk, bidden. En wie weet hoe menig mensch dit wel overkomt, die de schone tijd nu, in plaats van ze, om in 't goede toe te nemen, te besteden, zo jammerlijk in d'ydeldheid doorbrengt. De Heere verhoede ons dit! Maar laat ons ook wel toezien, om het met Gods hulpe zelf te verhoeden.

Aan d'overkant, is 't zalig land.

*Maakt u op en gaat henen; want dit land en zal de ruste niet zijn: om dat
het verontreinigd is,*

Mich. 2.10.

Dat de ziele des menschen, door 't verlaten en 't verliezen, van alle aardsche en zondelijke beelden en liefde, tot het vinden en genieten, van den onzienelijken Schepper, komt.

STEM *Courante LabareO volheid van ontfermenis!*

1.

HOe dwaalt een ziel! hoe dwaal ik meê!
En meen in 't Land der zinnen God te vinden;
Daar zich Dien Hogen en Beminden,
Niet eer vertoond, voor dat men door de Zee
Van waar Geloof en reine Min,
Verzaking van verkeerde aart en zin,
En aller schepselen, is heen gevaren,
Aan d'ander zy
Der woeste Baren,
Voor en tegen Ty.

2.

In 't Overzeesche stille Land,
Daar d'Eigewil gesonken is ten gronde,
Daar gantsch geen liefde word gevonden,
Dan die uit God, en weêr tot God ontbrand,
En daar 't geloof de ziele voed,
In hebben, derven, voor-en- tegenspoed;
Daar 't al eenmoedig word van God ontfangen,
In diep geduld,
En al 't verlangen
Word met God vervuld.

3.

Daar een zeer diepe rust in 't hert,
 (Naar alle Beelden zijn daar uit geweken)
 Een helle klaarheid door doet breken,
 Waar in dan God wel haaft gevonden werd,
 Gantsch vol van vriend'lijkheid en licht;
 Zo dat de ziel, in zulk een heil-gezicht,
 Volmaakter kennis krijgt van haaren Vader:
 Die Zonne-schijn
 Leerd haar veel nader,
 God een Geest te zijn.

4.

Dus moet gy, ziel! niet blijven staan,
 En slechts alleen tot aan den oever komen.
 O! schrik niet voor de woeste Stromen,
 Ga rustig scheep, en Hy zal met u gaan,
 Die eertijds op het water gong,
 En stroom, en golf, en wind, en alles dwong.
 Neem Hem meê scheep, en gy bezeild de Haven,
 Door nood en dood
 (Het eind van 't slaven)
 Heen, in Abrams schoot.

5.

Ach! liefste Jesus! kom en help
 Uw zwakke leedjens, die U nochtans minnen.
 Ay! laat ons door uw kracht verwinnen;
 Dat ons geen Golf, hoe groot, en overstelp:
 Maar wy in 't hemelsch Vaderland,
 Voor ewig landen, en een zoeten band,
 Van zuiv're liefde, ons voelen aan U binden.
 Mijn Bruidegom!
 Mijn Hoog-beminden!
 Kom! ô Jesus, kom!

Hoe uit het sterven een leven komt.

EEn zaad dat droog op de zolder bewaard word, en zal geen Blom of ander Zaad voortbrengen, 't en zy dat het door versterving in d'aarde, zijn eerste uitwendige wezen verlieze; door welk verliezen de onzienelijke verborge kracht des zaads zich vertoond, en levendig geworden zijnde, onder den zegen van zonneshijn en regen, opwast uit de aarde na den hemel, en so schonen vrucht te voorschijn brengt, als de wijze en goede Schepper daar uit geordonneert heeft te zullen verschijnen, en onze ogen zo menigmaal gezien hebben.

Even zo is het met den mensch, zo lang hy op zijn zelve blijft, in zijn eigen natuurlijke en aardsche wil, zo kan in hem die schone, geestelijke en goddelijke vrucht van het lieffelijke nieuwe schepsel niet te voorschijn komen, noch uitspruiten, alhoewel de verborge kracht Gods, tot zulx al in het gemoed des menschen opgesloten legt.

Maar, komt dat mostaart-zaadje eens van zijn eigenwil af te staan, en kan het door Gods genade resolveren, om in den vrugtbaren akker van verlooghening zijns zelfs te vallen, zo komt daar haast een ander wezen te voorschijn; namelijk, een lieffelijk, groenend, goddelijk spruitje, belovende volkome vrucht van de heerlijke Wedergeboorte; en dagelijx bedoud wordende van de gunstrijke hemel, en beschenen van de nooit ondergaande zonne des Heeren der heerlijkheid, zo wast het gedurig op, en word groter en sterker, maar 't neemt ook met eenen, hoe langer hoe meer af, in opzicht van zijn eerste uitwendige grove wezen, 't welk eindeling geheel versterft en vergaat, tot dat er niets meer van te vinden en zy, en dus groeit het op tot de volkomen wasdom en rijpheid, bren-

gende zeer schone, aangename, en overvloedige vruchten te voorschijn: vruchten van een sterk geloof en vertrouwen: vruchten van een ongeveinsde en brandende liefde, en van een zeer levendige en vrolijke hope, waardoor het wel honderd en duizendfout beloond word, voor 't verliezen en afgaan van zijn zelve.

En daarom behoorde de mensch met al zijn kennis en krachten, zo veel mogelijk was, van zich zelve uit te gaan, en na God en zijn heilige wille, zo als Hy ons die genadelijk in zijn woord geopenbaart heeft, toe te neigen en heen te gaan, en niet te ontzien zijn eerste quade wezen, al was het op een zeer smertelijke en pijnelijke wijze, te verlaten, om dat toch anders van ons geen goede vrucht in ewigheid kan te voorschijn komen.

O weige Konink! die gezegt hebt:

Voorwaar, voorwaar, indien het tarwe-graen in de aarde niet en valt ende sterft, zo blijft het zelve alleen: maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort. Die zijn leven lief heeft zal het zelve verliezen: en die zijn leven baat in deze waereld, zal het zelve bewaren tot het ewige leven,

Joh. 12.24, 25. Kom ons te hulp; want daar is ons menschen niet eigender, als ons zelve aan alles te leven, aan goed en aan quaad, aan meê en aan tegen, aan geestelijke en aan naturelijke dingen.

Help ons, Heere! en verlos ons van ons zelve geheel en al. Want als Gy ons door uwe genade, al verlost hebt van dat grove en boze leven in de zonden en ongerechtigheid, en overgebracht hebt, na een zekere mate, tot het leven in het goede, zo zou onze schalke en altijd-zich-zelfven-zoekende natuur, op een heimelijke wijze, zich wel weder hier in willen openbaren, door zo veel bedekte wegen en liftige strikken.

En derhalven, ô Herder onzer zielen! zo behoed en bewaar ons voor ons zelve, op dat wy U doch in alles oprechtelijk en eenvoudig mogen leven, en Gy alzo, in een ewig afsterven onzes zelfs, ons eenig en ewig leven word.

Dan zullen wy eerst weten wat het te zeggen is:

Indien

dan de Zone u zal vry gemaakt hebben, zo zult gy waarlijk vry zijn,

Joh. 8.36. En wederom:

Dat Gy voor alle gestorven zijt, op dat de genen die leven, niet meer haar zelven en zouden leven, maar Dien die voor haar gestorven en opgewekt is,

2 Cor. 5.15.

Allerliefste Heere Jesus! mochten wy door uwe goedheid tot die stand eens komen! zy is zo beminneijk, en zo lieffelijk, en 't is zulken levendigen schets van 't hemelsche leven, daar men niet anders zal kunnen, als geheel en al voor uwen Vader, en voor U leven: En volgens die weinige ondervindinge, die wy daar van hebben, zo kunnen wy wel begrijpen, dat in U en uwen Vader onderworpen te zijn, al des menschen heil en zaligheid gelegen is; om dat dan alle quaad, dat is, al des menschen eigen en vleeschelijke wil rust, die nooit anders als quaad kan zijn, en 't eenige quaad is, en dat op dat rusten en stil zijn, uw goddelijk werk, vol zegenrijke stromen van allerhande zaligheden en heil, in en op sodanigen ziele moeten nederdalen; nadien het uwe lust is wel te doen, en U zelve, met alle die des ontfankelijk zijn, gemeen te maken. In welke gemeenzaamheid (ô Fontaine des levens!) het ware leven des menschen is.

Wy hopen dan op uwe goedheid, dat ook ons dit ware leven, noch eenmaal genadelijk zal worden geschonken, en wy met alle Heiligen (onder haar een geringst lidje maar zijnde van dat grote en heerlijke lichaam) U worden toegevoegt, om ewig uwen hogen en heiligen lof te zingen, met alle hemelsche heirscharen, voor alle uwe weldaden aan ons bewezen, en inzonderheid voor de tegenwoordige weldaad, die dan op zulk een levendigen wijze zal genoten worden, en daar uit niet anders als verheerlijken en loven zal kunnen ontspringen: O Heere! laat ons toch dit zalig einde, door uwe grote barmhertigheid bereiken. Amen.

Na ruim en vlak, een heilloos rak. Na smal en steil, veel ruimte en heil.

Leert my, Heere, uwen weg, ik zal in uwe waarheid wandelen,

Psal. 86.11.

Ik hebbe mijne voeten geweert van alle quade paden, op dat ik uw woord zoude onderhouden,

Psal. 119.101.

Ik heb verkoren den weg der waarheid, uwe rechten hebbe ik my voorgesteld,

Psal. 119.30.

Van de hinderpalen en beletselen, die den mensch op den weg ten hemel ontmoeten, en hoe hy echter zijn gemoed daar doer niet moet laten bewegen om niet voort te gaan.

STEM *Ik ging op eenen morgen*

1.

EEn Reizer langs de Wegen,
Schoon of hy 't rechte Pad
Zeer wel is ingeslegen,
Word daar op wel eens mat,
Of slaat een quade by-weg in,
Of ietwes houd hem tegen,
En stuit zijn eersten zin.

2.

Somtijds wil hy wat rusten,
Somtijds wat zachtjens gaan,
Somtijds zijn 't vreemde Kusten,
Die hem wat stil doen staan,
Somtijds ook valt hem d' engte bang,
En roept vol van onlusten,
O my! wat duurt dit lang!

3.

Somtijds keert hy eens weder,
Door smert of tegenlust,
Hy voelt hem zwak en teder,
En kiest zijn oude rust,
Dat moeij'lijk reizen, vol verdriet,
En staag berg op berg neder
Te gaan, gebeurt hem niet.

4.

O spiegel overschone!
Voor die God waarlijk zoekt,
En streeft na 's levens krone,
Op dat hy zig bekloekt
Den rechten Weg staag op te treên,
En nooit telaten tronen
Naar eenig Zijd-pad heen.

5.

Schoon 't vleesch te wederstrevig
 Soms tijds wat ruste zocht,
 En ons de zinnen hevig
 Afmaanden van de tocht,
 Als waar die last ons nodeloos,
 Hou maar uw voeten stevig
 Op 't smalle pad altoos.

6.

En schoon veel slinksche paden,
 Door 't ziel-verlokk'lijk groen,
 Ons vleijen, enten quaden
 't Vermaak der Zinnen voên,
 Schoon ons de waereld derwaards nood,
 Ach! laat u niet verraden,
 Want z' eindigen in de dood.

7.

Maar 's levens Weg te lopen,
 Geeft ware ziele-vreugd,
 VWant daar uit mag men hopen,
 De vruchten van de deugd,
 By God in 't zalig Ruste-dal;
 Daar zig een ewig Open,
 Vol heils ontsluiten zal.

8.

VVel, Heere! geef dan krachten,
 Stort wijsheid in ons hert,
 Op dat wy 't al verachten,
 VVat ons van U ververt.
 Geef ons een ziel die driftig is,
 En nimmer wil vernachten,
 In 's waerelds wildernis.

9.

Zo zullen wy eens komen,
 Daar Gy, ô Goede! zijt,
 Alwaar men zonder schromen,
 Zich, Heer! in U verblijdt.
 Zich koesterd in uw Liefde-Zon,
 En baân zal in de stromen,
 Van 's levens VVater-Bron.

Dat men den goeden en Evangelischen weg nooit moet verlaten.

't ZAl altijd waarheid bevonden worden 't geen onzen Heiland zeide, dat 'er weinige waren, die den smalen weg des levens vonden. Ende of de genen, die ze al vinden, noch niet veeltijds te rug keren, of stil blijven staan, is zeer te beduchten: want dewijl de afpaden zo veel zijn, de listen der vyanden zo menigvuldig en subtiel, en ons gemoed zeer lichtelijk uit zijn ernst min of meer wat kan geraken, zo gebeurd het niet zelden, dat de beginselen tot verslappinge in 't herte gezaait worden.

Ende onder alle de hinderpalen en grond-oorsaken, waar door iemand, die wel begonnen heeft, wederom afdwaalt, en is geen van de geringste, dat wy ons best niet genoeg en doen om te volharden: wy willen dien schat al te goeden koop hebben, en 't en lust ons niet op alle tijden en plaatsen de zelfde te zijn.

Dit is een gemeen gebrek, en daarom komt 'er zo zelden iemand tot het rechte einde: want indien wy alle onze naerstigheid aanwenden, en door klein verstand al wat omgingen, wy zouden noch al eindelijk weder op den rechten weg komen, en haar zalig einde bereiken.

Want door dat kloek en vlijtig oppassen, t'allen tijden en plaatsen, zou noodzakelijk onze quade en zondige natuur onderdrukt worden, en ten laatsten versterven; en over zulx, de geest met gemak over 't vleesch d'overhand behouden: ook zou God ontwijffelijk, om die getrouheids wille, helpen en genade geven, om boven alle beletselen te komen.

Maar helaas! hier zijn wy byna alle gebrekkelijk, om

dat wy noch al te veel, met de verkeerde en dwaze liefde onzes zelfs bezeten zijn, en daarom ons ontzien te doen, 't geen wy weten, dat voorgaan moet, om standvastig te volharden; of ook, om dat wy, onkundig zijnde van de dingen, niet en meinen, dat 'er zulk een naauwen waarnemen sijns zelfs verëischt word, eer men ten einde kan komen.

En voorwaar, 't is een mensch qualijk wijs te maken, wat 'er al door te gaan en door te staan is, 't en zy hy zelve den weg gegaan heeft: hy en kan niet begrijpen, dat 'er zulk een geheelheid sijns zelfs, en zo groten gedurigheid en gestadigheid, zonder eenig onderlaten, vereischt word. Wy lezen het wel in 't Evangelium, en 't word ons daar klaar genoeg gezeid, maar wy nemen den weg al korter en gemakkelijker: want de gelijkenis van een koopman die schone paerlen zocht; van de schat in den akker, en 't geen de Heere gezegt heeft, *Die niet alles en verlaat, en kan mijn discipel niet zijn*, en by gevolg ook niet op den goeden weg volharden: dat al te samen leerd zeer klaar dat hier alles moet overgegeven worden.

Hierom is 'er grote ernst, waken, vasten, bidden, strijden en kampen van noden, en voor al, de hulpe Gods, zullen wy komen, daar wy garen waren.

En wat zal het ook doch anders met ons wezen? De lusten, die ons de dwaalwegen deden wandelen, zullen vergaan; de knaging en wroeging zal blijven. De vreugde der zonden zal kort en gering zijn, de straffe langdurig en zwaar. De vreze voor de dood zal ons gedurig op de hiel en volgen, en wy zullen ze niet kunnen ontvlieden. De oordelen Gods zullen ons treffen, en menigmaal als het te laat is.

O dat wy wijs waren! wy zouden dit vernemen, wy zouden op ons einde merken,

Deut. 32.29.

Ons is heden voorgesteld het leven, ende het goede; ende de dood, en het quade. Den zegen en den vloek. Den zegen: wanneer my horen zullen na de geboden des Heeren onzes Gods: Maar den vloek, zo wy niet horen en zullen

na de geboden des Heeren onzes Gods, en afwijken van de wegen, die Hy ons heeft geboden,

Deuteron. 11.26, 27, 28. en cap. 30.15.

Laat David dan en alle andere Heiligen ons opwekken om in de wegen des Heeren te wandelen. Hoe vermaken zy haar daar in! hoe prijzen zy die! en wat zoetigheid be-
tuigen zy niet daar in gevonden te hebben! zeggende:

Ik ben vrolijker in den weg uwer getuigenissen, als over allen Rijkdom,

Psal. 119.14.

Doet my treden op het pad uwer geboden: want daar in heb ik lust,

v. 35.

De barmhertige en milde Gever alles goeds, geve ons alle door een ware vurigheid des geests, dat wy nooit ver-
slappen, of moede worden in zijn heiligen dienst; dat wy nooit den weg sijner geboden verlaten; dat wy alle afpa-
den schuwen en vlieden, en alzo eindelijk Hem vinden, Hem genieten, en ewiglijk behouden. Amen.

*Een Weg die feileloos, den Reizer leid ten enden,
In wenschelijken stand, was ooit all' wie hem kenden,
(Schoon anders hard en steil) een lieflijk wandel-pad.
Den Weg ten hemelwaard, is elk die 't recht bevat,
Voor 't vleesch, wel smal en scherp; maar, om de rijke vrugten
Die 't hert van verre ziet, vol ware ziel-genugten;
Langs heen met jeugdig groen, met rozen geschakeert,
Zeer net en dicht beplant: zo dat men, ongedeert,
In zoete lommering, beschut voor hitte en winden,
't Zy hoe de zonne brand, van 't weên der aardsch gezinden,
't Zy hoe 't er kluist en ruist, van bitt're smaad en spot,
Die veilig kan betreên, en nad'ren zo tot God.
Wel waarom dan gesuft, wanneer men wil beginnen?
Al is hy smal voor aan: wat verder en van binnen,
Daar word hy ruim en vlak, daar word by lief en groen.
Want God geeft meer en meer, ons kragten onder 't doen.*

Niet om den zwaren weg, blijft onze reis ooit naar:
Maar wan-lust in de reis, maakt 's Heeren Wegen zwaar.

Onbezocht, onbedocht.

Mijne gedachten en zijn niet u lieder gedachten, ende uwe Wegen en zijn niet mijne Wegen, spreekt de Heere. Want gelijk de hemelen hoger zijn als de aarde; alzo zijn mijne Wegen hoger als uwe Wegen, ende mijne gedachten dan u lieder gedachten.

Esa. 55.8, 9.

Hoe de Weg en de Reize van d'aarde na den hemel, van sich zelven tot God, van de schepselen tot den Schepper, en van het tijdelijke tot het ewige, zo kort niet en is, als men sich somtijds inbeeld.

STEM *De Geest en kan in 't kruis, &c*

1.
TOen my den Weg tot God, eerst onder weinig zaken,
Wierd voor 't verstand gebracht: riep ik (maar onbezocht)
O! dat 's een lustig pad, om tot dien stand te raken!
Dus maakt' ik my gereed ten ongewone tocht.
2.
't Was maar, verzaak, verlaat, keer om uw hert en zinnen;
Geloof, en hoop op God, verëenig u met Hem,
Door zuiv're liefd', en Hy zal u weêrom beminnen:
Al woorden van een zoet' en zegenrijke stem.
3.
Maar nu ik mijnen voet heb op dien weg begeven,
Vind ik ze rijk van stof, en in beteikenis
Van wijden ommetrek, vol geest, en kracht, en leven,
Door merg en ziel te gaan, van 't hert dat raakbaar is.
4.
't Verzaken heeft veel in, verlaten en versterven,
Gelove, liefd' en hoop, vereischen wonder veel.
Volmaaktheid sluit in sich veel hebben, en veel derven.
Verëeniging met God, is heilig, hoog en eêl.
5.
't Ging my als een die zag den gantschen klood der aarden,
In 't klein wel afgemaald, en 't een en 't ander land,
En scheen niet wijd van een, en des wel aan te vaarden,
De waereld door te gaan van d'een tot d'ander kant.
6.
Hy dacht, in 't kort kan ik doorreizen alle rijken:
Maar lieve mede-mensch, het was zo wijd gefaalt,
De moed begon hem haaft en dikmaal te bezwijken,
De weg was veel te lang, en hy niet min verdwaald.

7.

Hierom, ô lieve Heer! en allertrouste Vader!
 Zo Gy ons niet en helpt, wy blijven in den strijd
 Op dezen langen weg, ach, kom! wy komen nader,
 En reik on uwe hand, en breng ons daar Gy zijt.

8.

Daar Gy zijt: en daar zy, die haar in U verloren,
 (Met U vereenigd) haar voor ewig vinden weêr,
 In 't zelschap uwes Zoons, daar 't heir der Englen Choren
 't Oneindig-nieuw lied speeld, uw Majesteit ter eer.

9.

O! nooit bevatte vreugd! ô! bron der zaligheden!
 Ach, ach! wanneer geniet ik U volmaakt, mijn God!
 Ach! wanneer zal mijn ziel haar laatste trede treden
 Op deze reis des tijds? wanneer, mijn zalig Lot!

10.

Wanneer, mijn eenig End! koom ik noch eens ten enden?
 Wanneer (mijn Bruidegom! mijn zoetste Jesus, ach!)
 Zult Gy van uwen troon d'Archanglen nederzenden?
 En ik dien heil-glans zien, van uw doorluchten dag?

Van de volmaaktheid en wijd-uitgestrektheid der Evangelische geboden.

DEwjl de Almagtige, de menschen door sijn Zoon, tot de volmaaktheid en volkomen ouderdom wilde brengen en herscheppen, zo heeft Hy gezegend, niet allen door dien Zoon alle het oude, als daar zijn alle de schulden wegens de gedane zonden, willen vergeven, en de zwakke eerste beginselen der Wet, met alle voorschaduwen, die daar onder waren, wegnemen, en de menschen van dat ondragelijke jok verlossen: maar heeft daar-en-boven een wet des geests en des levens haar willen voorstellen, en in haar herte inschrijven, behelsende de allervolmaakste geboden van liefde tot Hem en den naasten, een volkomen en kinderlijk vertrouwen op Hem, als op een allertrouste, goedertierenste en almachtige Vader, beneffens een gehele afsterving en verzaking van alle onze eigen wil en verkiezen, met een volstreckte en ewige overgift en opdracht van alles, aan sijn liefvelijk welbehagen. Zodanig

dat de mensch niet meer hem zelven zou leven, maar den genen, die voor hem gestorven en opgewekt is.

Alle deze dingen nu, begrijpt dat goddelijke en dierbare woord, in korte en bondige redenen; van *God lief te hebben boven alles, uit geheel zijn herte, ziele, verstand en kracht, en den naasten als zich zelven: Alles te verzaken om Christus wil, zijn kruis op te nemen, en Hem na te volgen.*

Maar wat dit al in heeft, en hoe diep en ver dit sich uitbreid, zodanig, dat als men komt, daar eerst het geestelijke oog ten uitersten zien kon, men al weêr verder en verder ziet, dat moet de mensch onder de hand door onderzindinge leren.

Gewisselijk, daar 't gehele hert, ziele, alle kracht en verstand geëischt word, met versakinge van alles, daar en blijft voor den mensch om te behouden niet meer over: Daar de maat van de liefde des naasten genomen word van de liefde onzes zelfs, daar is de proeve naauw gezet. Daar 't kruis dagelijx moet opgenomen worden, blijven niet veel uren om onlijdszaam of wellustig te zijn. Daar men dien heiligen en barmhertigen, dien matigen en kuischen, dien gehoorsamen en vernoegden, die volmaakten Voorganger, Jesus Christus, zal navolgen, daar is het uit met alles wat tegen dat heilig Voorbeeld aanloopt.

Hier zou onze ziele moeten bezwijken, indien zy zien zou op de weinige krachten, die een beginnende gevoeld.

Maar 't oge slaande op de kracht des Almachtigen Gods, en op de overvloedige en getrouwe beloften van hulp, en lieftelijke ondersteuning, den zwakken worstelenden mensch belooft, op het getrou in 't werk stellen van die krachten, die hy alreeds heeft, zo ontluikt zy als een roos met het opkomen der aangename zonne: en zy wend deze heilige en hoge geboden, in vurige en gedurige gebeden na den Troon des genen, die ze haar bevolen heeft: en spreekt met een waarachtig herte;

Mijn Heer en mijn Heiland, Jesus Christus! ik arm en worstelend aardwormpje, zie en leze uwe volmaakte en

heilige wille, in 't woord dat Gy my verkondigd hebt, en bevinde my zo zwak en onvermogene, om dien hogen eisch te voldoen, dat ik ten uitersten uwen geest der sterkte en der kracht van noden heb: en daarom breng ik uwe geboden in gebeden tot uwe Goddelijke Majesteit, op dat het uwe Goedheid behage, die in my door uwen Geest tot de daad en betrachtinge te brengen, en my dat geheiligde vermogen by te leggen, waar door ik niet een weter alleen, maar een waarachtig dader van uw Woord mag bevonden worden, en also gelukzalig zijn in dat doen.

Getrouwe Herder van mijn ziele! Verlaat my toch niet, schoon ik U wel heb verlaten; lei my toch op uwe wegen, en als ik wat afdwale, zo breng my in uwe onbedenkelijke liefde weder te recht. Als ik moedeloos worde, zo ondersteun my; als ik door de lankheid des wegs flauw zou worden, zo verquik my, en toon my op een levendige en gevoelige wijze, hoe haast Gy my misschien zult t'huis roepen, en dat dan het einde van mijn wandeling, worsteling en pelgrimie daar is.

En derhalven, ô goedertierene Heere! leer my maar slechts moed houden, nadien het einde van den strijd zo haast gekomen zal zijn, en dat dan uwe grote liefde met een ewige Vrede mijn ziele zal bekronen, een Vrede die alle geleden leet wel duizendmaal zal verzoeten.

Schoon dan uwe heilige geboden sich wijd uitbreiden, en ver henen reiken, uwe heerlijke beloften gaan oneindig verder: want behaagt het uwe hoge Majesteit ons gehele herte te eischen, 't lust U ook wederom, om zo te spreken, uw gehele herte, ja U zelven geheel en al aan ons te geven, nadien Gy ons erfgenamen van uw ewig Koninkrijk wilt maken.

Moet men hier alles versaken; Immers is dit rechtvaardig, om dat niets ons eigen toebehoort, en dat uwe onbegrijpelijke goedheid ons ook alles op een byzondere en geheiligde wijze wil wedergeven:

Want alles is onze, het zy de waereld, het zy leven, het zy dood, het zy tegenwoordige,-

ge, het zy toekomende dingen, alles behoord ons toe, als wy maar U toebehooren en eigen zijn, gelijk Gy uwen Vader toebehoord en eigen zijt,

1 Cor. 3.21, 22, 23.

Eischt Gy dat wy U en uwen Vader zullen liefhebben boven alles: gewisselijk, Heere, dit is een liefde van U, die wonderlijk is in onze ogen, ja een allergrootste eere voor ons, dat wy U *mogen* liefhebben; wy namelijk, die niet als haat en vyandschap, om onzer zonden wille, waardig waren, en wel verdiend hadden, nooit aan U met genoeg te mogen gedenken, veel minder U lief te mogen hebben, en dat met ons gantsche herte en alle onze krachten; want in U lief te hebben, is het hoogste vermaak, de diepste vreugde en allergenoegeelijxte wellust.

Is de inhoud van uw gebod, onze naasten lief te hebben als ons zelve, dit is menigmaal maar al te billijk, nadien hy dikmaal veel beter is als wy, minder gezondigd heeft, en derhalven U veel aangenamer is, en buiten dat, altijd onze liefde en ontferminge waardig, als een lid van 't grote lichaam der menschen, om welk te behouden Gy uit liefde voor ons gestorven zijt, als wy nog vyanden Gods waren, en Gy, Heere, deze onze liefde altijd met een veel groter wederliefde vergeld: en dewijl 'er geen aangenamer ding is, als in de liefde te staan en lief te hebben, zo vergeld de liefde ook sich zelve niet weinig.

Dat dan, ô Gy zeer beminnens Waardige, uwe heilige en wijd-uitgestrekte geboden sich toch door uwe grote kracht in ons ook uitbreiden, onze herten geheel vervullen, innemen, en zodanig maken als 't U behaagt.

Dan zullen wy ware onderdanen zijn in uw Koninkrijk, levende onder 't rechtmatig bestier van uwen rechtvaardigen Scepter, en genieten de vrede en blijdschap des heiligen Geestes, als gevolgen van het betrachten der gerechtigheid.

Ach! Heere, help alle uwe strijdende en lijdende zielen doorworstelen en overwinnen, tot uwe ewige eer en heerlijkheid. Amen.

**Geen rust-gewin, voor lust en minn'
Als enkel, in ons Grond-begin.**

*Het gansche geslachte der menschen is gemaakt, op dat zy den Heere
zouden zoeken, of zy Hem immers tasten en vinden mogten; hoewel hy niet
verre en is van een iegelijk van ons,*

Act. 17.26, 27

***Hoe de ziel, door de Stroom der Schepselen, nederwaards gedreven word,
maar daar door brekende, en 'er zig tegen op begevende, eindelijk tot God
haar Oorsprong komt.***

STEM *Wilhelmus van Nassouwe*

1.

DUs komt het Scheepje nader
Aan d'Oorsprong van den Vliet:
En wy tot onzen Vader,
Als onze lust maar niet,
Met sterk' neêrgaande Stromen,
Ons weêr drijft naar beneen,
Maar wy die wel betomen
En dringen opwaards heen.

2.

Hoe sterk zet z' af, en gaat ze,
De Stroom waar in wy zijn!
Wie houd hier stand en plaatse?
Maar wie zal (schoon met pijn)
Dien Afvloed wederstreven,
Tot hy den Aanvang vind?
't En zy sterk opgedreven
Van Goddelijke Wind.

3.

Ach! Oorsprong der Reviere
Van 't zichtbaar groot beslag!
Ach help ons roeijen, stieren!
Zo lange, tot men mag
Het Scheepj' in U vertuijen,
Voor Edens vaste wal,
In 't ewig, zoete Zuijen,
By 's levens Water-val.

4.

Hoed ons voor 't rugwaards drijven,
Schoon of noch voor de Boeg
Veel hinder-golven blijven,
En elk om 't felste sloeg,

Want helpt Gy niet, wy zakken
 In 's waerelds Oceaan
 Van ramp' en ongemakken,
 En, eind'lijk, wy vergaan.

5.

Maar, mensch! hoewel uw krachten
 Hier zijn te zwak en teer:
 Hou moed, en blijf verwachten,
 Gods hulp en is niet veer.
 Zo gy zijn mildigheden,
 En uwe noden kend,
 En des met hert-gebeden
 U t' zijnen Trone wend:

6.

Hy zal ons wel versterken,
 Ja trekken opwaards a'n,
 Gestadig medewerken,
 En maken dat men kan
 Het Scheepje, na zijn wille,
 Opvoeren, tot ons heil,
 Wanneer Hy zoet en stille
 Een Luchje blaast in 't Zeil.

7.

Hy zal ons wel bewaren,
 Men ruste maar op Hem,
 Wat ons mogt wedervaren,
 Want daarom heeft zijn stem
 Haar vriend'lijk laten horen
 In Christus, dat Hy zal
 Nooit laten gaan verloren
 Zijn Uitverkoren Tal.

8.

Men zoek maar te spoeijen
 Naar onzen Oorsprong heen,
 Die gunstrijk neêr komt vloeijen,
 Men houd' zich aan gebeên.
 Met Matigheid, met Vrede,
 Met Weldoen, met Geduld,
 En diep' Ootmoedigheden,
 Zy hert en ziel vervuld.

9.
 Men veste verder d'ogen,
 Op d'aangeboden Kroon,
 Het ewige verhogen,
 En 't zitten op den Troon,
 Waar voor d'Archang'len knielen:
 Een heil, van ewigheid,
 Den doorgestrede zielen,
 Ten deugden-loon bereid.

Van den Heere onzen God te zoeken, en te vinden.

DE goedertieren hemelsche Vader heeft, door sijne getrouwe Dienstknechten, den sondigen en afgeweken mensch, seer lieffelijk en vriendelijk, tot sich geroepen, met beloften, dat, als zy tot Hem quamen, Hy dan ook tot haar wilde komen, seggende: *Naakt tot God, en Hy zal tot u genaken: ende, Zoekt den Heere, terwijl Hy te vinden is.*

Hier door nu word de verdwaalde, en uitgekeerde mensch, niet alleen vermaand en geboden tot zijn Schepper weder te keren, maar ook met eenen te kennen gegeven, dat om Hem te vinden, grote vlijt en een ernstig pogen gedurig moet aangewend worden, gelijk iemand die ergens seer na zoekt, nadien hy in de natuur en zonden staande, met alle sijne zinnen, krachten en hertstochten van God is afgekeerd tot de schepselen, waar mede hy gedurig en snellijk, als een Vloed, nederwaards word gedreven, om met zijn liefde en gedachten door alle schepselen te lopen, en den geest, die met haar verëenigd is, word gedwongen haar te volgen, als een Schip dat in den Stroom legt; en dus is de gehele mensch lichtelijk neêrwaards en uitwaards vlietende.

Maar zo hy zijn geest tot God opwaards keren wil, dat is tegen Stroom, want de genegenheid sijner zinnen is hem gedurig nederwaards trekkende na de aarde, en het

kost hem moeiten en arbeid zonder ophouden, indien hy tot God, door liefde en gehoorsaamheid, met zijn gantsche herte en alle zijne krachten zal geraken, en 't is noodzakelijk, dat hy vast voor hem neme, gedurig in de weer te zijn, altoos werkende tegen de Vloed van zijn onversturve en zondige natuur, de welke hem, zo haast hy aflaait, achterwaards drijft van den Schepper tot de schepselen, en te niet doet, 't gene hy te voren, met veel arbeid, gewonnen had.

Ja indien wy het wel aanmerken, de mensch, die sich tot God keert, heeft groter naerstigheid en zorgvuldigheid van doen, als die een Schip tegen Stroom wil opvoeren: want hy moet niet alleen het Schip zijns geests, maar ook de gehele Revier zijner zinnen, krachten en hertstochten zelve, tegen Stroom opwaards dwingen; want de geest alleen, zonder de hertstochten, en vermag niet met allen: en gelijk de geest (de hertstochten sich met en door de zinnen uitwaards kerende) volgen moet, zo moeten zy ook den geest volgen, indien hy sich tot God wil keren.

En hier toe word een overgrote naerstigheid en vlijtigkeit verëischt, met al het vermogen, zonder onderlaten: welke naerstigheid, als de mensch eerst begint, noch te ernstiger en gestadiger wezen moet, om dat hy geheel anders gewend is te leven, en noch geen vastigheid bekomen heeft, al is 't dat hy, met veel geweld, sich tot God nu gekeerd heeft.

Welke gedurigheid van zijn zelven zo waar te nemen, den gehelen mensch verëischt na alle zijne mogelijkheid. Doch dewijle alle des menschen gestadigheid noch al te ongestadig, en al zijn vermogen noch al te onvermogende is, zo is des Heeren hulpe hem gereed op getrouheid en gebeden: maar om dat 'er weinige zo getrouw en gedurig den Heere God zoeken, daarom is 't dat 'er ook zo weinige Hem vinden.

En derhalven, ô allertrouste Vriend onzer ziele! Jesus onze Heere, onze Hulp en Toeverlaat in den bitteren

strijd, die wy hebben tegen ons zelven; kom ons by met uwe grote kracht, en herschep ons, op dat wy, van ons zelven en de schepselen los gemaakt, vinden mogen Den genen die ons geschapen heeft, die niet verre van ons is met zijn liefde en gunst, maar wy zijn verre van Hem geworden, door zo veel aannemingen van verkeerde liefde, vreze, hoop en blijdschap omtrent vergankelijke dingen, welke, als beletselen voor onze ogen, ons verhinderen Hem te beschouwen: want zouden wy Hem zien en vinden, zo moesten wy alle des waerelds liefde, lust en wijsheid versmaden en vlieden, nadien daar door de bequaamheid, om Hem te kunnen zoeken en vinden, zeer sterk aangroeid.

Ach, Allergoedgunstigste! of wy eens met waarheid konden zeggen:

Ik heb den Heere gezocht, en Hy heeft my geantwoord, en my uit alle mijne vreze gered,

Psal. 34.5. Dan

zou de vreugde onzes herten groot zijn, als wy Hem, dien Algenoegsamen gevonden hadden; die onze ziele zo lief heeft; en Hem konden vast houden, zonder te laten gaan, dewijle Hy ons herte ingenomen heeft door sijne allernemenste uitnemenheid.

O Schat der schatten! waarom graven wy niet naar U, als naar goud? waarom zijt Gy ons niet zoeter als honig en honigseem? en wat is de oorzaak dat wy noch niet met ons herte gedurig tot U uitroepen:

Wien heb ik [neffens U] in den hemel? neffens U en lust my ook niets op der aarde, bezwijkt mijn vleesch en mijn herte, zo is God de Rotsteen mijns herten, en mijn deel in ewigheid,

Psal. 73.25, 26.

Ach, leer ons, Vader! door de schors van allen dingen,
Tot in het pit en merg met onze ziele dringen,
En vinden U daar in, als Schepper, en als Heer;
Die dit, en duizendmaal meer wond'ren, t'uw' Eer,
Voortbrengen kond, en zult in aller ewigheden.
Zulx dan, ô Heer! van U te bidden, steund op reden.

Jonk en teer, licht om veer.

Wy moeten niet meer kinderen zijn, die als de Vloed beweegd en omgevoerd werden met alle wind der Lere, door de bedriegerye der menschen, door arglistigheid om listelijk tot dwalinge te brengen: maar de waarheid betrachtende in liefde, allesins opwassen in Hem die ons Hoofd is, [namelijk] Chistus,

Eph. 4.14, 15.

Dat de ziele niet moet wanhopen, schoon zy in 't begin der Bekinghe sich heel onvermogene bevind, maar haar hope op Gods krachtige hulp moet vestigen.

STEM *Bedrukte herten wat moet*

1.

O Swakke ziele! noch zo jong en teder,
Hoe haast verliest gy wat van 't geen gy had,
Hoe licht bekruipt u noch de Vyand weder,
En roofd u iets van uwen besten schat.

2.

Hoe ongewoon is u dat stadig waken,
Hoe menigmaal word gy noch wel verrast,
Hoe zult gy 't all' noch eens te boven raken,
En houden u aan God in Christus vast.

3.

Om onbeweegt, als op een vaste Rotse,
Te bouwen 't edel huis van uwe ziel,
Om Wind, en Waterstroom, en al te trotsen,
't Zy wat 'er op, 't zy wat 'er tegen viel.

4.

En vast te staan in Hem, die onbewogen
(Wijl Hy geen schim zelfs van verand'ring kend)
Van ewigheid, in endeloos vermogen
Bestaat, en dus bestaan zal zonder end.

5.

Heb goeden moed, allenxkens komt gy verder,
Uw swakheid strek u maar een sterker prang,
Dat gy aan Jesus, uwen goeden Herder,
En Hy daar door aan u te vaster hang.

6.

Want schoon men uwen staat wel mag gelijken
 Met Water, zo beweeglijk van natuur,
 Dat zonder Dam, dat zonder Wal of Dijken,
 Moet Storm op Storm verwachten t'aller uur.

7.

En daar door licht wat heen vloeit uit zijn Palen,
 Wanneer de Wind het jaagd, en drijft, en pord,
 Hier rijzen doet, en elders weder dalen,
 En dus dat Vocht wat uit zijn plaatse stort.

8.

Of dit uw ziel te met eens mogt gebeuren,
 Hou echter moed, verflauw niet, zijt maar sterk;
 Laat wanhoop, laat een al t'onmatig treuren,
 Geen hinder doen in uw goed ogemerk.

9.

Die 't alles schiep, zal u zo wel bewaren,
 Die 't goede werk in u zijn aanvang gaf,
 Zal 't voeren uit, en doen den Storm bedaren,
 Al raast de Wind, al blaast hy noch zo straf.

10.

Hy zal uw ziel, eens vaster als te voren,
 Met Dam en Dijk verzien, zo dat geen Vloed,
 Hoe sterk, haar zal de zoete ruste storen:
 Of t minste deel ontroven van haar goed.

11.

O! laat ze slechts maar aan den Heere kleven,
 In ware liefd' en in gehoorsaamheid,
 Zo hoeft ze noch voor dit noch dat te beven,
 Zo is haar voet een veilig Pad bereid.

Van een beginnend Christen.

AL wat jong en teer is, word lichtelijk gequetst en gebroken, en zo is 't ook met een mensch, die eerst uit het vleesch en de waereld begint uit te breken; sijn goed en heilig voornemen is wel, om in alles sich na den wille Gods te schikken, en die ernstig te beleven, maar het ontschiet hem noch zo licht hier of daar wat. Hy is die maniere van leven zo ongewoon, en 't oude wil zo garen weêr eens boven komen; ja hy bevind sich noch zo onvast en swak, als een Water dat zonder Dijken legt, 't welk zeer lichtelijk, door de minste Wind of Storm aan alle kanten kan uitvloeijen, tot dat het een diepte in de aarde bekomen heeft, waar in het besloten blijft.

Ende daarom moet een beginnend mensch, insonderheid sijn krachten der zielen, met alle mogelijke naerstigheid, waarnemen, en by een houden, tot dat zy in sijn herte, als in een diepte, vergaderd worden, en voorts aan blijven rusten.

En niemand, dien het recht ernst is, en behoeft al te verbaast en verschrikt te wezen, al moet het hem veel arbeid en moeiten kosten, en al bevind hy, dat het hem zeer swaar valt, ja dat hy somwijlen struikelt en valt. Hy moet maar weêr kloekelijk opstaan, en voortgaan, al viel hy menigmaal, en niet denken van te blijven leggen, of dat hy met Gods hulpe niet sterker zou kunnen worden.

Want gelijk een klein kindje, niet zonder struikelen en vallen, een volwassen mensch word, zo gaat het ook met een ernstig beginnend Christen, dien mede niet zelden zulx ontmoet, doch met de tijd moet hy toenemen, en worden 't geen hy te voren niet en was.

En gelijk een kindje, gevallen zijnde, schreiden weent om opgeholpen te zijn, en niet ophoud van wenen, tot dat het weder opgeholpen is, en daar henen loopt, zo moet ook onze ziele doen tot God, als wy gevallen leggen; en eindelijk zullen wy sterker en voorzichtiger worden, en door Gods kracht kunnen staande blijven, zelfs op hobbelachtige en slimme wegen.

En dit eischt de Heere van ons, dat wy niet meer kinderen en zouden zijn, die als de vloed beweegd en omgevoert worden met alle wind der lere, en met alle voorvallen; maar dat wy opwassen zouden aan Hem, die ons Hoofd is, Jesus Christus.

Laat het ons dan niet verdrieten in de beginselen wat te sukkelen, schoon wy ons ernstig trachten te dragen. Zonder begin en is 'er geen einde, zonder strijd geen overwinninge, en zonder overwinninge geen kroon.

Een vrouwe, als haar ure gekomen is, heeft droefheid, maar wanneer zy het kindeken gebaard heeft, zo gedenkt zy de benaautheid niet meer, om de blijdschap dat 'er een mensche ter waereld geboren is. Dan heeft zy haar genoegen en vreugde in dat kindeken.

En zo zal 't u ook gaan, ô bange en benaude zielen! die tot de wedergeboorte en de voortbrenginge van het nieuwe schepsel arbeid met veel angst, wee en droefheid over uwe zonden, om daar van verlost te worden, en met veel strijd en stribbeling om den wille Gods te doen en te lijden. Als uwe liefvelijke vrucht daar is, zult gy 'er u meer in verheugen als in zonen en in dochteren. Uwe droefheid zal in blijdschap, en uwe angst en wee in vrede en vrolijkheid veranderd worden.

Heeft een liefhebbende Moeder zo veel onuitblusselijke genegendheid tot haar nieu geboren kindje, dat ze haar niet en ontsiet, nacht en dag daar meê te hobben en te tobben, om het te voeden en wel te doen; laat ons geen minder zucht dragen tot het voortreffelijke Beginsel van ons wedergeboren gemoed, om dat wel te koesteren en

zeer zorgvuldig op te queken, en niet te ontsien, wat zorg en moeite daar ook aan vast is.

Is een Moeder zo bedroeft, als haar kindje eenig gebrek heeft of overkomt, (daar dat gebrek menigmaal al zo voordelig als schadelijk voor des kinds zaligheid is,) wat behoorden wy dan niet bedroeft en ontroerd te zijn, als we gewaar wierden, dat ons nieuwe schepsel eenig letsel of eenige mismaaktheid had, waar door wy zekerlijk gevaar lopen, van in Gods ogen ongevallig te zijn, en verworpen te worden.

Zoekt en tracht een Moeder door alle middelen van medicijnen en anders, dat gebrek tegen te gaan en te genezen, schoon ze daar veel geld en moeiten toe moet aanwenden: hoe moesten wy dan in zulk een geval, onze geestelijke Medicijn-meester, Jesus Christus zoeken, en gewillig zijn, om sijne gewisselijk-helpende Medicamenten in te nemen, en ons gebrek door Hem te laten genezen.

Ach! laat toch de liefde, zorg en moeite van een Moeder voor haar kind, de liefde en bekommering, die wy voor onze zielen moeten hebben, niet overtreffen. En zo wy dit doen, 't is vastelijk te geloven, dat wy na den geest door Gods zegen, zullen opwassen en toenemen, en eindelijk, na veel sukkelen, de ware Wedergeboorte bekomen, met zijn volkomen rijpheid en ouderdom.

O allerheerlijxte vrucht! en allerschoonste geboorte! daar het Beeld Gods in den Mensch te voorschijn komt! Gy zijt waardig boven alles bemind te worden! nadien de ewige God uw Vader is, en het heilige en hemelsche Jerusalem, dat boven is, uwe Moeder!

Dat men dan maar arbeide om met de Goddelijke genade alles uit en door te staan; 't is toch om een heilige en reine ziele, om een ewig, oneindig en zalig leven te doen, om God te zien, om met Christus gemeenschap te hebben, en om met alle Heiligen en Rechtvaerdigen, by God in 't zalig licht, ewig te wonen.

't Natuurlijk-vast en scheid men niet, Voor eige-will' geweld geschied.

Ende de Heere zal de Egyptenaars dapper slaan, ende genezen: ende zy zullen haar tot den Heere bekeren, en Hy zal sich van hen verbidden laten, ende Hy zal ze genezen,

Jesai. 19.22.

De Rechtvaardige sla my, het zal weldadigheid zijn, ende Hy bestraffe my, het zal olie des hoofts zijn,

Psal. 141.5.

Hoe de ziele niet los kan worden van de natuur en zonden, waar aan zy vast is, als door veel te lijden en door te staan, en dat zy over zulx haar niet van dat lijden moet onttrekken.

STEM *Hoe werk je niet Leeuwerk?*

1.

HOe vast zijt gy, ô Steen!
Aan uwen eigen Wortel,
Wie klooft u dus van een,
En beukt u gansch te mortel?
Is 't niet een kracht des Heeren?
Die u met zulk geweld
Afscheid tot sijner eren,
En dus in vryheid steld.

2.

Steenachtig was mijn hert,
'k Liep ongevoelig henen,
Zeer vast en diep verwert,
Wel waardig te bewenen,
Tot dat Dien hoog Beminden
In zijn ontferming quam,
Mijn bange ziel ontbinden,
En in bescherming nam.

3.

Losmaker van de ziel,
Aan 's lichaams lust geketend,
Die haar beneden hiell'
't Hoog-ewig heil vergetend,
Al is het ons een smerte,
Die vleesch en bloed betreurd,
Als Gy, door tucht, het herte
Van 't zichtbaar trekt en scheurd.

4.

Zo willen wy, ô Heer,
 Daarom U niet verlaten,
 Maar liever meer en meer
 Ons zelven leren haten,
 En 't heilsaam, trouw kastijden,
 Omhelzen van uw roê,
 Ja gansch gewillig lijden,
 Tot aan ons einde toe.

5.

Want nadien ons gemoed
 Niet los en vry kan wezen
 Van al dat hinder doet,
 't En zy het is verrezen
 Heel uit den dood der zonden,
 En dit niet kan geschiên,
 Als door veel smert en wonden,
 Zo willen wy 't niet vliên.

6.

Sla dan, ô Jesus, sla,
 't Zijn zoete liefde-slagen,
 't Komt toch uit uw gena,
 O laat het U behagen,
 Daar niet van op te houden,
 Tot wy gansch los en vry
 Zijn, van al 't quade oude,
 In een nieu leven bly.

Van de Reiniging der ziele.

GELijk het Goud veel moet lijden, en de scherpe proeve van Vuur en Sterkwater doorstaan, eer het tot zuiverheid en louterheid geraakt, zo moet ook een ziele om tot de uitzuivering van alle onreinigheid te komen, niet minder lijden passeren: want dewijle zy met veel vuiligheid der zonden, des vleeschs, en der eigen wil bevangen en door en door begroeid is, zo kan dat alles niet afgeschei-

den en verteerd worden, als door een pijnlijk sterven, versaken en doden.

Daarom, al wie tot de reiniging der ziele garen zou geraken, die diend sich de Smeltkroes van de Goddelijke wil voor te stellen, waar in hy sich werpende en geheel overgeevende, in 't vuur der liefde Gods zal geraken, 't welk hem gedwee, tot versmeltens toe, zal doen worden, verliezende al zijn oude hardigheid en eerste fatsoen, met eenen quijt wordende alle vuiligheid, en al 't geen minder is als ware deugd van een beproefd geloof, en doorzuiverde innige Godvruchtigheid.

En indien hy, als een dapper held, die pijnelijke proeven wel uitlijd, en niet te vroeg moede en word, maar, in sich dus te laten louteren, volhard, tot dat alle onāardigheid verslonden is, zo zal hy zeer schoon en heilig, als goud, beproefd, komende uit het vuur, voor den dag komen; en hoe aangenaam en lieffelijk zulk een ziele in de reine ogen Gods en sijnes Gezalfden is, en kunnen geen menschen noch Engelen tongen na waarden uitspreken.

Hoe overeenkomende en verëenigd met God de zodanige sich menigmaal, op een levendige wijze, volgens 't Goddelijk welbehagen, bevind, is onbeschrijfelijk. Wat een aangename vrede, lieffelijke ruste, diepe vergenoeving, grondige verliezing sijns zelfs, verliefde versmelting, hooggaande blijdschap en hemelsche vreugde, moet hier uit in het herte wel ontstaan! Wat een heilige aandacht! hoe groten eerbiedigheid en hertelijke dankzeggingen! hoe wakkeren lust tot gerechtigheid en waarheid! hoe onuitblusselijke en gloeiende liefde! wat grote sterkte inwendig! hoe veel hemelsche wijsheid! wat diep inzien in de wonderen van Gods Wet! wat levendigheid des gemoeds! wat vuurigheid in 't gebed, en hoe vrolijken hope komt hier niet al uit voort!

O wonderlijke en alleen bevallige schoonheid! die u bereikt, klimt boven de glans der zonne, en blinkt helderder als het fijnste goud.

Zal onze lust dan niet krachtig opgewekt worden, om aan deze Goddelijke en heerlijke reiniging, ons zelven geheel en al gewillig over te geven? zal 'er iets beters voor onze edele ziele kunnen bedacht worden? immers neen. Het schone is gewisselijk beter als het vuile, het gereinigde als het bemorste, en het gelouterde en geheel gezuiverde als het vermengde en bevlekte.

Word 'er dan geen moeite in de waereld ontsien, om iets, dat hoog en dierbaar geacht word, met veel arbeid en koste van zijn besmettingen te zuiveren, op dat het gevallen zy in de ogen der aanschouwers, laat ons noch veel minder ontsien allerhande arbeid en kosten aan te wenden tot reiniging van onze dierbare ziele, op dat die de ogen des Allerhoogsten aangenaam zy in Christus Jesus.

En dewijl die Liefhebber onzer ziele, tot afwasschinge en zuivering der zelve, zijn dierbaar bloed heeft laten vergieten, zo betaamt het ons door gedurige gebeden hem aan te roepen, dat Hy genadelijk, het begonnen werk in ons ten einde brenge: Hem gezegend, in ewigheid geen weg voorstellende, waar door Hy ons zal heiligen, maar in gelatenheid ons in zijn hand geheel overgevende, om volgens zijn liefste wille, door zulke wegen, uit- en inwendig geoeffend en gelouterd te worden, als zijn Majesteit zal behagen, 't zy voor- of tegenspoed, ziekte of gezondheid, ere of onëre, vrede of twist, inwendige dorheid of vreugde; geheel geen verkiezinge makende, als alleen deze, dat wy de genade mogen verwerven, om sijne wegen in alles te kunnen volgen, en het voor een allergrootste ere te achten, dat zijn oge van liefde en genade sich verwaardigd op ons arme menschen neêr te zien, en sich onzer aan te nemen, en dat het ons wel zal zijn, een dorre woestijne door te wandelen, om in 't heilige Land der beloofde ruste te komen, als zijn aangezicht maar zal gelieven met ons op te trekken.

Hy onze grote Verlosser, Heiligmaker en Zaligmaker, zy dan gedurig met en in ons, Hy loutere en zuivere, Hy

reinige en wassche ons, op dat wy waarlijk heilig bevonden worden, als Hy ons gereinigt zal hebben, met het bad des waters door het Woord; Hy stelle ons Hem zelven heerlijk voor, als een uitverkoren gemeente, die geen vlek of rimpel en heeft, of iets diergelijx, maar heilige ons geheel en al, en beware onze geest, ziel en lichaam, onberispelijk tot sijne heerlijke toekomst, om dan als zijn beminde Bruid, van Hem ingehaald te worden na sijns Vaders ewig Paleis, onder het hemelsch vreugde-geschal aller heilige Engelen.

Dan zal de volkome vrucht van alle pijnelijke en door-gestane reiniging, eerst recht genoten worden. Dan zullen zy,

die uit de grote verdrukkinge komen, en hare lange klederen gewasschen hebben, en wit gemaakt in 't Bloed des Lams, voor Gods troon zijn, en dienen Hem dag en nacht in sijnen Tempel: en die op den troon zit zal haar overschaduwē; zy en zullen niet meer hongeren, noch zy en zullen niet meer dorsten, noch de zonne en zal op haar niet vallen, noch eenige hitte; Want het Lam, dat in 't midden des troons is, zal ze weiden, ende zal haar een leidsman zijn tot levende fonteyne der wateren: Ende God zal alle tranen van hare ogen afwasschen.

Apoc. 7.14, 15, 16, 17.

Dan zullen Israëls zegeningen op 't allervolkomenste vervuld worden.

Want de Beminde des Heeren zal dan zeker by Hem wonen: Hy zal Hem den ganschen dag overdekken,

Deut. 33.12.

Verzadigd zullen zy zijn van des Heeren goedgunstigheid, en vol van sijnen zegen,

v. 23.

De ewige God zal haar dan een woningē zijn; en van onder ewige armen; Israël zal zeker alleen wonen. Welgelukzalig zijt gy, ô Israël! wie is u gelijk? Gy zijt een volk verlost door den Heere, den schild uwer hulpe, en die een swaard is uwer hoogheid.

v. 27, 28, 29.

De alleen goede God, geve ons allen, dat wy zo veel genade in sijne ogen mogen vinden, dat onze zielen hier eenmaal deel aan mogen hebben, Amen.

**Ontbind, en spoed, u van de Wal
Zo wind, en vloed, u baten zal.**

Ende vele scharen gingen met Jesus, doch Hy Hem omkerende zeide tot haar, Indien iemand tot my komt, en niet en haat sijnen Vader, ende Moeder, en Wijf, en Kinderen, en Broeders, en Zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die en kan mijn Discipel niet zijn,

Luc. 14.25, 26.

Dat ons herte waarlijk los moet zijn van de schepselen, zal het tot God kunnen naderen, en hoe licht wy ons hier in wat kunnen bedriegen.

STEM *Psalm*

1.

't ZY wie sich ten tocht
 Veerdigd, over 't vocht,
 En sich des betroud,
 Op het driftig hout:
 Of hy Ty en Wind
 Hem al gunstig vind:
 Zal hy wat verrichten,
 't Anker moet hy lichten.

2.

Dus, mijn ziele! ziet
 Wat dit Schip bedied.
 Het verbeeld een mensch,
 Die zijn lust en wensch
 Steld in sijnen God;
 Maar die noch niet tot
 Hem en konde spoeden,
 Door versakings vlooden.

3.

Als die noch te vast
 Aan de ziele last,
 Dezer snode aard,
 Waar meê hy gepaard,
 Alles niet versmaad,
 En van herten haat,
 Altijd iets wil houden
 Van het zondig oude.

4.

Schoon hy sich gereed
 Maakt, en t' Schepe treed:
 Of hy 't Land verliet,
 Och! dat baat hem niet,
 Voor hy 't Anker wind,
 En sich dus ontbind,
 Van al wat hem hind'ren
 Mogt, en vaart vermind'ren.

5.

Los moet onze ziel,
 Vlot moet zijn de Kiel
 Van des herten grond,
 En dan zal terstond,
 Als 't Geloof, als Mast,
 Houd ziels Zeilen vast,
 't Schip sich wel bewegen,
 Door Gods geest en zegen.

6.

Die de Zeilen doet
 Zwellen, tot de spoed,
 Van die ziel, die haar
 Vlijtig spoeid, om klaar
 (Na verzakings pijn)
 Voor den Heer te zijn:
 En aldus te wachten,
 't Luchje van Gods krachten.

7.

Op dat zy haar spoê
 Na de Haven toe,
 Haven van de rust,
 Haven aller lust,
 Daar men 't al in al
 Ewig hebben zal,
 Daar men 't al zal smaken
 In een hoog vermaken.

8.

Daar men 't al geniet,
Daar men 't alles ziet,
Daar men d'Orsprong vind,
Daar men ewig mind,
Hem, Die ons de reis
Uit het zondig vleisch,
Rustig heeft doen wagen,
Om Hem te behagen.

9.

O! dat elk nu noch
Angstig waak', om toch
Nooit te rusten, in
Enig deel, dat min
Als 't geheel uitmaakt;
Maar het al verzaakt,
Om eens wis te vinden
Onzen ziel-Beminden.

10.

Jesus, Godes Zoon!
Gy die 't al gevloën
Hebt, wat hier beneên
Waard en lieflijk scheen,
Maak ons als Gy waart
Ook hier op der aard,
Op dat wy na dezen
Als Gy mogen wezen.

11.

Dat ons Zielen-Schip,
Nergens aan een Klip
Sich aan stukken stoot',
Weest Gy de Pyloot,
Breng ons veilig t'huis,
Door veel Zee-gebruis,
Stormen, Vloën, en tevens
In de Baay des Levens.

Van de vryheid en onaankleeffelijheid des gemoeds aan de aardsche dingen.

HET herte des menschen is, of aan sich zelven, aan de aarde en de schepselen, of aan God en 't ewige onzienlijke vast. En hier van kan een iegelijk doorgaans wel kennisse hebben; want de overvloed sijner gedachten, woorden en werken, zullen zulx wel aan hem openbaren, dewijl niemand kan onkundig zijn, waar van hy liefst en meest denkt, spreekt, en meê bezig is; en 't geen daar in de mensch sich het werkelijkste bevind, daar liefd en leefd hy, often minsten daar is hy met strijd aan vast.

Hierom is ons niet nodiger noch profijtelijker voor onze ziele, als dat ons herte, door Gods genade, los worde van alles, wat onze ziele toch niet en kan helpen, maar veel eer verdrukken, beroven en altijd met angst en met berou belonen.

Die eens gekomen was tot die edelheid des gemoeds, van geen vryheid te zoeken, als daar ze waarlijk te vinden is, die zou weten wat heil die staat der ziele, hem zou verschaffen.

Niemand wil gevangen zijn, en alle byna zijn wy vrywillig de grootste en ellendigste slaven, de eene van deze, en d'ander van gene lust, zonde, vreze of driftige hertsucht, menende dwaselijk, in d'opvolginge van die harden dienst en dat ondragelijke jok, de ware vryheid te zullen bekomen: maar helaas! hoe meer die wrede heer gediend, hoe verder en meerder van alle vryheid berooft.

Heeft de edelmoedige mensch dan lust tot ware vryheid, hy zoek die daar ze is, namelijk, in God te dienen, volgens zijn heilige wil, door Jesus Christus geopenbaart, Die gezegt heeft Joh. 8.31, 32.

Indien gy lieden in mijn woord blijft, zo zijt gy waarlijk mijne discipelen, ende zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vry maken. Indien dan de

Zone u zal vry gemaakt hebben, zo zult gy waarlijk vry zijn, vs. 36.

Want door dien Zoon, dien Verlosser, word de mensch vry van alle zonden, alle vreze, dood en verdoemenis, als hy maar waarlijk in zijn Woord blijft. Hy word gerust en vergenoegt met het ewige goed, en maakt sich een klein onderwind van alle de nooddrufte dingen des lighaams. Ja verheugt sich hoe hy al verder van die slavernye sich kan los maken, om zo veel te meerder in de vryheid en dienst sijnes Gods sich te kunnen ophouden en overgeven. Hy kan de aarde met 't geen aardsch is vergeten, en met zijn innerlijxte grond de vryheid der heerlijkheid der Kinderen Gods nagaan en omhelzen, en dus in voorsmaak en hoop bezitten dat allerwenscheelijxte goed, 't geen het koninklijk volk des gezegenden Zaligmakers eigen is.

Laat dan, hier toe te komen, onze strijd zijn die wy hier strijden; alles wat ons hier in belet, de Vyanden die wy hier verslaan en overwinnen: en de vaste bezitting van die zalige vryheid, de kroon die wy hier behalen.

Die hier met Gods hulpe toekomt, overtreft de edelmoedigste en onvertsaagste krijgsman der waereld, nadien hy een heerlijke overwinnaar is van de allermachtigste Vyanden, een bezitter van de Kroon aller kronen, de Krone des ewigen en zaligen levens, en hy gekomen is tot de allerëdelste en Goddelijke vryheid: zijn geluk is onuitsprekelijk, en zijn goed onwaardeerlijk.

Maar allerliefste Heere Jesus! schoon wy dit met ons verstand bevatten en toestemmen waarheid te zijn, zo en hebben wy het daarom noch niet in ons herte. En hoe wy het klaarder en krachtiger begrijpen, hoe het ons meer doet treuren, als wy zo waarden schat moeten derven.

En derhalven nemen wy onze toevlucht tot U, die ons kan en wil vry maken en verlossen, van alles dat onze zielen verhinderd en belet om U, in een helder en opgetogen gemoed, gedurig voor ogen te houden.

Qaade Lust, nimmer rust.

*Die den Heere verwachten, zullen de kracht verniewen, zy zullen opvaren
met vleugelen, gelijk de arenden: zy zullen lopen en niet moede worden,
zy zullen wandelen en niet mat worden,*

Esai. 40.31.

Want wy wandelen door geloof, en niet door aanschouwen,

2 Cor. 5.7.

***De ziele spreekt, hoe zy niet mag rusten haar herte tot God haren oorsprong
gedurig op te heffen.***

STEM *O schoonste Personagie*

1.

JA Ruster gy word moede,
Uw kracht komt weêr door stille zijn en rusten,
Om dan weêr heen te spoeden
Ten Top des Bergs, met nieuwe moed en lusten:
Maar onze kracht
En lust, veracht
Uw rust, als enkel hinder
In op te stijgen,
Voor die wil zijn een blijde Gode-vinder,
En Dien verkrijgen,
Waar by hy 't all' waardeert oneindig minder.

2.

En d'oorsaak, lieve Broeder!
Van rust' en spoed, is mijn staag opwaard treden.
Door 't Rusten word ik moeder,
Maar nieuwe moed met meer kracht in de leden,
Om mijnen God
En zalig lot
Te vinden en te smaken,
En nooit te derven,
Bekom ik door 't ervinden en genaken:
En 't stadig sterven
Van d'oude mensch, leer ik door 't Rust verzaken.

3.

Uw afgesloofde krachten
 Verquikken door natuurlijke dingen,
 En d'onze door Gods machten,
 Die ziel, en hert, en geest, en al doordringen,
 Waarom dan mat
 Ten halven 't Pad?
 O neen! want Die getrouwe
 Wil niet gedogen,
 Dat, wie Hem ewig vinden wil en houwen,
 Zal sluimer-ogen,
 Veel min, in lust en yver, heel verkouwen.

4.

Ach onvermoeide Minnaar!
 Maak onvermoeid al die sich tot U nad'ren,
 Dat elk door U verwinnaar
 De Kroon verwerf, doch niet van lauwre-blad'ren,
 Maar die G' ons kocht,
 En daar door brocht
 Ter hoogster waardigheden,
 Van konings kronen,
 Om 't konings ampt en 't priesters te bekleden,
 En dan te wonen
 Hier na by U, in 't ewig land van vreden.

Van het nimmer rusten der God-zoekende zielen.

EEn ernstige God-zoekende ziele, die sich boven het vergankelijke tot God begint te verheften, is als iemand die een Berg opklimt: maar echter met dit onderscheid: Dat de gene die met her lichaam op een Berg klimt, hoe hy meer en langer klimt, hoe hy meer arbeids en moeiten doet, en derhalven moeder word, en daarom moet hy ettelijke reizen ophouden van klimmen, en wat rusten; waar door hy verquikt en versterkt word, en bequamer om verder op te klimmen.

Maar heel anders is 't met den genen, die met den geest sich verheft en tot God opklimt, want deze, van dat zijn

ogen open zijn, moet altijd en gedurig klimmen, ende en mag nimmermeer rusten, want in het opklimmen tot God, is het *niet rusten, rusten*, en die rusten wil, word moede, ende en kan naderhand zo wel niet klimmen: ja 't gebeurt somtijds, als hy wat lang rust, dat hy zo moede en verstijft word, dat hy geensins naderhand meer klimmen en kan.

Daarom, indien de geest sterk loopt, zo is 't genoegelijk, gaat hy traag, zo word hy moede, indien hy rust, zo verliest hy al zijn krachten.

De reden van dit verschil, tusschen deze twee Klimmers, is, dat de gene, die een naturelijke Berg opgaat, groot geweld moet doen, om het zware lighaam, tegen zijn naturelijke genegendheid, in de hoogte te verheffen, en daarom word hy daar van moede, en door het rusten word hy vermaakt en versterkt.

Maar de geest, die tot God opklimt, is in zijn eigen aard licht, en heeft een naturelijke trek en genegendheid om in de hoogte te zijn, en in God te rusten; en daarom word hy van het klimmen minder moede, als het lighaam van het dalen, maar word daar door verquikt en versterkt. En in tegendeel als hy ophoud van klimmen, om dat hy dan noodzakelijk wederom valt tot de naturelijke dingen, en het leven in de uiterlijke zinnen, ja ook wel in zonden en eigenwilligheid, al 't welke hem zeer onbequaam maakt om naderhand wederom wel en vaerdig te kunnen klimmen; zo blijkt daar uit, dat hy door het stil staan, en te willen van klimmen wat ophouden, niet verquikt en versterkt, maar belet en verachttert word in zijn opklimmen tot God.

En daarom is 't ons best, al die valsche en quade rusten te verlaten en te verachten, en met allen ernst te lopen, zonder moede te worden, te wandelen, en niet mat te worden, en op Hem te steunen,

die den moeden kracht geeft, en de sterkte vermenigvuldigd, dien, die geen krachten en heeft,

Esa. 40.29.

Standvastig, onbewegelijk, en altijd overvloedig

te zijn in 't werk des Heeren, als die weten dat die arbeid niet ydel en zal zijn in den Heere,

1 Cor. 15.58.

Het opklimmen nu des geest tot God bestaat in, zo veel men kan, zijn herte, ziel en geest af te trekken van alle ongeregelde liefde en genegendheid tot de schepselen, en met alle sijne krachten sich te verheffen tot den onzienelijken, almachtigen en ewigen Schepper, in geloove, liefde, hoope, gehoorzaamheid, gelatenheid, aankleven, aanhangen, vertrouwen, verlangen, en sich in Hem, als te verliezen; waar door in 't gemoed ophouden alle twijffelingen en angstvalligheden in nood en dood, alle koelheden en lauheden in de liefhebbende uitgangen des herten tot dien God der liefde, alle overtollige en onnutte gedachten, woorden en werken. 't Lighaam en de geest worden vreedzamer, stiller en geruster, en alle hertstochten geraaken in een liefvelijke bestieringe van ordentelijke en Goddelijke regeringe.

Maar in 't dalen oft rusten des geest, word alles troebel, verstroot, verwert, onaandachtig, zwak, buiten zijn perk en palen, wild en zonder onder behoortijk gebied te staan: De gedachten woest, zonder bezadigheid; de woorden veel en buiten nut en nood; de werken onzedig, eigenwillig en quaad; de zinnen los en ongebonden, zeer moeilijk om te bedwingen; en uit deze klare kentekenen kan men bevinden, op wat weg, en in wat staat onze ziele is.

Gewisselijk, zo de mensch hier wel op achte, hoe ras zou hy gewaar worden, of hy iets in zijn eigen verkiezingen en wil of om Gods wille bedacht, sprak en werkte: Of hy in duisternisse of in 't licht wandelde, en of alle sijne in- en uitwendige werken in God gedaan waren of niet.

't Komt met den mensch al heel zelden daar toe, dat hy zo waarlijk en van herten in alles het beste zoekt, en zonder sich bedriegelijk te flatteren, hem geheel aan God wil overgeven, en daar in voortgaan en volherden.

O Heere! geef ons dit te zien, geef dat we U allen met

geheel ons herte zoeken, en daar in standvastig blijven en toenemen ten einde toe.

En al wat ons op onzen Weg ontmoeten mag, ô Al-machtige Vader en Liefhebber der menschen! laat het ons toch, door uwe genade, niet verhinderen in onzen voortgang tot U. Dat wy het alles in U mogen te boven komen en overwinnen. Ach! laat ons met U, onzen God, over de Muren der zonden springen: met U op dien fellen en briesschenden Leeuw treden, die om ons te ver-slinden, rontom gaat, en op d'adderden, die ons in de ver-senen zouden steken.

Maar, ô Lankmoedige en Goedertierene! hoe menig-maal zijn wy zo schandelijk tot luiheid en traagheid ver-vallen! Hoe dikmaal hebben wy U vergeten, die ons ver-lost had! Ons oge heeft sich tot d'ydelheid gewend, wy hebben ons tot rusten gezet, en, 't en ware uwe liefde ons opgewekt had, wy zouden nooit opgestaan zijn, om den Weg tot U weder op te stappen.

Vergeef ons dit, Genadige Vader! en sterk ons toch, om in 't toekomende niet meer zo schandig te bezwijken.

De Heere verhore ons in den dag der benaautheid! De Naam des Gods Jacobs zette ons in een hoog vertrek! Hy zende sijne Hulpe uit het Heiligdom, en ondersteune ons uit Sion! Hy gedenke aller onzer spijs-offeren, en make ons brand-offer tot assche! Hy geve ons na ons herte, en vervulle alle onze raad,

Psalm 20.2, 3, 4, 5.

Ach Heere onze God! of het U behaagde, om uwes zelfs wille, en om uwes lieven Zoons en sijner offerhan-de wille, ons hier op te antwoorden, met een gevoelige en krachtige ondervindinge in onze ziele:

En vreest nies, want Ik ben met u, en zijt niet verbaast, want Ik ben uw God. Ik sterke u, ook helpe Ik u, ook ondersteune Ik u met de rechterhand mijner gerechtigheid. Want Ik de Heere uwe God grijpe uwe rechterhand aan, die tot u zegge: En vreest niet, Ik helpe u. En vreest niet, gy wormken Jakobs, gy volxken Israels: Ik helpe u, spreekt de Heere, en uwe Verlosser is de Heilige Israels,

Esai. 41.10, 13, 14.

Hoe minder aard', hoe meerder vaart.

*Och dat my iemand vleugelen, als eener duive, gave! ik zoude henen
vliegen, waar ik blijven mogte. Ziet ik zoude verre weg zwerven: ik zoude
haasten dat ik ontquame,*

Psal. 55.7, 8, 9.

Dat de Verhevendheid des gemoeds de ziele zeer noodzakelijk is.

STEM *Wanneer het hert nu klaar van zonden*

1.
 O Vlugge mensche-geest, wiens wonder groot vermogen
 Sich uitbreid hoog en ver, ja klimt ten hemelwaards,
 Zo vry van stoffijkheid, zo luchtig opgetogen,
 Wanneer de geest het vleesch verwint, met al het aardsch:
 En dat 'er niets, de ziele meer
 Weêrhoud of stuit in hare vaart,
 Die z' opwaard zet naar haren Heer:
 Op dat ze met Hem word gepaard.
 Hoe vry, en bly, kan zy, dan by haar Oorsprong wezen,
 Zo wijt, van strijd, verblijd, bevrijd van angst en vrezen.

2.
 Een Pluimpje, hoe het min zal 't stof der aarden raken,
 Hoe 't lichter in de Lucht en op de Winden zweeft:
 't Gemoed hoe 't minder werk van 't schepsel komt te maken,
 Hoe 't ook bequamer blijft, en in den Schepper leeft,
 En hoe de Wind van Godes Kracht
 Daar meer in blaast, hoe 't hoger stijgt;
 Ook hoe men d'aarde minder acht:
 Hoe z' op ons minder voordeel krijgt.
 O vlied, dit Niet, om 't Iet, dat ewig is, te erven:
 Ja wilt daarom niet een, maar duizend doden sterven.

3.

Verhef u dan, mijn geest, dring op met al uw krachten,
 Ontsla u van dit aardisch en ydele gewoel,
 Wilt na een beeldeloos en geestlijk leven trachten,
 Ver boven 't geen ik met mijn diersche zinnen voel:
 O! dat het Pluimpjen uwer ziel,
 Gewasschen in uws Heilands Bloed,
 Sich voortaan rein en zuiver hiel;
 Op dat het met een sneller spoed
 Om hooge vloog, en toog door d' Boog der wolken henen,
 Zo zou die Goede sich met u volmaakt verëenen.

4.

O Gy! ô Gy! Die ons het grootste goed der goeden,
 Zo enkel en en voor all', te zoeken, hebt geboôn;
 Ach Heer! ach help! in 't werk, geef, om te meer te spoeden,
 Geef dat'et aan de ziel steeds groot en groter toon.
 Ach! wek, en trek, en wijs, en lei
 Ons opwaard aan door uwen Geest,
 Tot ons een zalig' Eng'len-rei,
 Verwelkom op het hemelsch feest.
 Daar zy, en wy, gansch vry, en bly elkaâr verzellen,
 En heilig, heilig, heilig, uit ons hert' opwellen.

Van d'Opgetogendheid.

AL wie den Heere volgens d'inhoud van 't Evange-
 lium dienen wil, zal wel haast gewaar worden hoe no-
 dig hem d'Opgetogendheid zy, als waar door hy sich be-
 vind in een zekere soort van onaankleeflijkheid aan de
 schepselen, in een gemakkelijheid en vaerdigheid om
 zijn gemoed op geestelijke voorwerpsels te kunnen vesten,
 en bequaam om daar een tijd lang in te kunnen volharden.

En dewijl de goederen van een Christen geestelijk zijn, als daar is de gevoelige gunste Gods, zijn liefde, vrede, vertroosting, zijn sterkte inwendig, de hoop, de toeneminge in de kennis van de Goddelijke wil, en de verborgendheid van 't Evangelium, het smaken van de krachten der toekomstende eeu, de beloften van d'opstanding uit den doden en 't ewige zalige leven, zo gevoeld hy wel dat, als 't gemoed gedurig met aardsche lust en beelden vervuld is, alle deze dingen zeer weinig kracht op hem hebben, en flauwe indrukse in zijn herte overlaten.

Maar hoe hy in d'Opgetogendheid gestadiger is, hoe ook alle deze treffelijke dingen nader en klaarder voor zijn geest komen, waar door zijn herte in groter liefde tot deze ziele-schatten als dan ontfonkt word, en opgewekt in een ernstige lust, om die te verkrijgen, met nevens-gaande diepe verwondering en hertelijke dankbaarheid over dit alles aan den milden Gever: En daarom is ons geboden *te zoeken dat daar boven is, daar Christus is zittende ter rechterhand Gods, te smaken dat hemelsch is, en niet dat aardsch is, onzen wandel in den hemel te hebben, en den Heere aan te hangen.*

Deze Opgetogendheid nu bestaat in een herte te hebben, dat een ware genegendheid heeft tot alle de genoemde dingen, voelende in sich een ware kleinachting of verachting omtrent alles wat vergankelijk is, ontstaande uit de kennis van 't grote onderscheid tusschen 't eene en 't andere; welk herte dan na gelegendheid en ontfangen krachten, sich afkeert van 't eene en toekeert en opheest tot het andere, ja somtijds door Gods genade, op zulk een levendige wijze, dat het voor een tijd al 't vergankelijke kan vergeten, als of het niet meer en was, en sich vind overgegaan en geheel opgeheven tot het onvergankelijke, en dan met waarheid uitroept, *'t is my goed na by God te zijn, ik stelle mijn vertrouwen op den Heere, Heere, om alle sijne werken te vertellen; wien heb ik neffens U in den hemel? neffens U en lust my ook niet op de aarde.*

Hier door word het gemoed dan krachtig gevoed, de

hertstochten gelouterd, en 't herte meer en meer geheiligd tot een Tempel des heiligen Geests. Hier door word de eigen-will' verslonden, de gehoorzaamheid volmaakter, de kennisse klaarder, en alles heiliger en heerlijker.

De middelen nu hier toe noodzakelijk, zijn van de zijde des menschen, zo veel hy kan door Gods genade, de naerstige bewaringe der uitwendige zinnen, de matigheid, de lijdzaamheid, de zachtmoedigheid, de bedachtsaamheid, de stilte der gedachten en tonge, d'ootmoedigheid, de vrede des herten, de vergenoegzaamheid, d'eenzaamheid, 't gebed en de dankbaarheid; welke alle, door Gods zegen bekrachtigt, den mensch in een diepe aandacht stellen, zo dat hy in een zeker NU, of gedurige tegenwoordigheid begint te leven, zonder gelijk voor heen, by na niet als in 't onherroepelijk gepasseerde, of in 't onzekere toekomende met zijn gedachten bezig te zijn.

Door welke tegenwoordigheid de mensch als t'huis is, en het kloppen aan de deure sijns herten, horen kan, om dien lieflijk-kloppenden Heiland, in te laten, en alzo avondmaal te houden met dien zaligen Zaligmaker.

En hier op volgen dan, na dat het de Heere gelieft te geven, van Godes zijde, die uitnemenste opgetogendheden en verrukkingen, waar door de Heere verheerlijkt word, die te prijzen is in ewigheid.

Doch schoon men deze stand hier al, voor een groot gedeelte, mogt bereikt hebben, zo kan men die zo lichtelijk door slofheid wederom wat verliezen, en eindelijk, door niet ernstig te waken, en in vrezen en beven voor den Heere te wandelen, wel geheel quijt worden.

Want de aarde legt ons zo na, 't minste dat het herte daar van in neemt, kan een oorzaak zijn van verslapping, en ons onbequaam maken, om ons herte in vryheid tot God op te heffen. Ons vleesch wil zo garen ook zijn deel hier wat zoeken. De tijdelijke noodruftigheden en zorgen; de menschen en haar ommeegang, dringen somtijds sterk aan, om ons van d'opgetogenheid af te trekken.

Maar, ô Heere Jesus Christus! onze Rotsteen en onze Borgt! onze Schild op welke wy vertrouwen! tot U is onze toevlucht in onze grote nood, en in zo vele aanvallen onzer Vyanden. Ach Heere! dat niet onze vyanden en zeggen: *Wy hebben haar overwonnen*, en onze geestelijke tegenpartyders sich verheugen, wanneer wy zouden wankelen. Dat veel eer uwe weldadigheden wonderlijk over ons worden, als Gy ons bewaart als het zwart des ogen-appels, en ons verbergt onder de schaduwe uwer vleugelen.

Laat uw goede Geest ons sterken, om d'opgetogendheid lief te hebben, en die wel te kunnen beoëffenen; om menigmaal met onzen geest by U te zijn, en te smaken dat Gy, Heere! vriendelijk zijt. Om het vergankelijke wat te vergeten, en 't onvergankelijke te naderen; en alzo, getrouwe Zaligmaker! te ondervinden dat Gy gezegend, ook onze Zaligmaker zijt, die, schoon wy hier in 't lighaam noch omzwerven, ons Vaderland echter al nader komen, en dagelijks toenemen, in onze koers, door uwe goedheid, derwaarts heen te wenden.

Ach mogt dit zijn! mogten onze zielen zo veel genade genieten, dat wy enkel een ding van den Heere begeerden, en dat zo zochten, dat wy het ook gewisselijk verkregen, namelijk,

Dat wy alle de dagen onzes levens in opgetogendheid mogten wonen in het huis des Heeren, om de lieflijkheid des Heeren te aanschouwen, en te onderzoeken in sijnen Tempel,

Psal. 28.4.

Dan zouden onze zielen als met smeer en vettigheid verzadigd worden, en onze monden zouden U roemen met vrolijk zingende lippen,

Psal. 63 6.

De alleen goede God, geve ons genadelijk, dat wy hier aan deel mogen hebben, en dat alzo zijn Koninkrijk van gerechtigheid, vrede en blijdschap door sijnen Geest, in ons opgerecht worde, om daar door verzekert te zijn, dat het Koninkrijk van ewige zaligheid, ons heerlijk lot, met alle Heiligen, hier namaals zijn zal. Amen.

Gods Liefde-zonne schijnt en gaat, In all' wat voor haar open staat.

By U, ô God! is de Fonteine des levens; in uw Ligt zien wy het Ligt,

Psal. 36.10.

Jesus zeide: Ik bet het Ligt der waereld: die My volgt, en zal in de duisternisse niet wandelen, maar zal het Ligt des Levens hebben,

Joh. 8.12.

Hoe de ziele, als zy het helder schijnsel der Goddelijke Genade-zon genieten zal, de wolken van alle Eigen-wil, &c. weg moet doen.

STEM *Psalm*

1.

O Helder Luchje! dat de stralen
Der lieve Zon ontfangt,
Die in u neêr van boven dalen,
Om dat in u niet hangt
Of Wolk of Nevel, die beletten
Het Schijnsel van dat Licht,
Maar u geheel en open zetten
Voor 't Zonne-aangezicht.

2.

Gy beeld ons af den staat eens menschen,
Gezuiverd van het quaad,
En los van aardsche hoop en wenschen,
Die bloot en louter staat,
En geen belet heeft om de vonken
Van 't Godd'lijk liefde-vuur,
Die ooit in zuiv're zielen zonken,
t'Ontfangen t'aller uur.

3.

Geen wonder! wijl Die Overgoede
Zo teer en veer bemint,
Dat Hy in vollen overvloede
Aan die Hem, als een kind,
Gelooft en lieft en aan blijft kleven,
Sich wonder maakt gemeen,
Een voorsmaak geeft hier in dit leven,
Van 't hoogst' en zaligst' Een.

4.

Waarom dan, steld men voor dees Klarheid,
 Het hert niet op en bloot?
 Op dat der zonden duist're naarheid,
 Daar uit gansch henen vlood:
 En 't quaad geweet, of 't ongelove,
 Niet langer plaatse von':
 Noch iets dien eed'len luister dove,
 Dier Goddelijke Zonn'.

5.

Die Zonn', dat held're Licht des levens,
 Aan allen toegezeid,
 Die Christus volgen, en dus tevens
 Als Hy, ook zijn bereid,
 Sich diep te buigen onder Gode,
 En alle eigen-wil
 Te kruisigen en gansch te doden,
 En wezen Gode stil.

6.

O! dat die dikke damp verdwene,
 Die 's herten lucht besmet:
 Die quade will'! die (als voorhene)
 Noch deze Zonn' belet:
 Zo dat haar lieve Glinsteringen,
 Staag blijven uitgekeert:
 Die nooit ten grond des herten dringen,
 Voor 't quaad gansch is geweert.

7.

Ach Heer! ach! waar die booz' en oude
 Verkeerde drift eens dood:
 Die 't goede, dat men bouwen zoude,
 Zo licht om verre stoot:
 Op dat uw liefelijke vrede,
 Het diepste van de ziel
 Bewonen mogt, en daar haar stede
 In ewigheid behiel.

Van de Genietingen en Verhinderingen der Genaden Gods.

NAdien de Heere onze God, door zijn ondoorgrondelijke goedheid, sich zo garen gemeen maakt aan de ziele des menschen, die in een levendig geloof en liefde tot Hem komt, ja sich zo weinig onthoud van de zodanigen, als de Zonne kan nalaten hare Stralen in de open en klare Lucht te schieten, of een vloeiend Water, te lopen in een Vat dat recht onder de vloed staat, of de Lugt te vervullen, den genen die haar den Mond opend, en daar door die in sich trekt; volgens zo vele getuigenissen der H. Schrift; zie Psal. 25.12, 14.

Wie is de man, die den Heere vreest? Hy zal hem onderwijzen in den Weg die hy zal hebben te verkiezen. De verborgendheid des Heeren is voor de genen die Hem vrezen; ende zijn verbond om hen die bekent te maken.

Psal. 84.12.

God de Heere is een Zonne ende schild, de Heere zal genade en eere geven: Hy zal het goede niet onthouden den genen, die in oprechtheid mandelen.

Derhalven zo moet het gewisselijk volgen, als de ziele de genade, het gevoelen en de vertroostinge Gods, niet met 'er tijd, in een zekere mate, volgens 't believe Gods, gewaar en word, dat 'er dan gebrek van geloof, liefde, gehoorzaamheid, of gelatenheid de oorzaak van zy, die, als een Wolk of Nevel voor de Zon, belet dat 'er Stralen niet neder kunnen schieten; en daarom mag niemand iets anders, als alleen sich zelven, de schuld geven van deze Dui-sternisse, maar hy moet oprechtelijk onderzoeken, waar de oorzake zit, die hem zo aangename en lieflijke liefde Gods doet derven; en hy dient ernstig daar na te staan, om met de hulpe Gods, die oorsaken weg te doen, of anders gedenken, hoe ellendig de staat sijner ziele zy, in zulk een jammerlijke afgescheidenheid van God; en met eenen, hoe hy zelf daar de oorzaak van is, als een die zijn Venster sluit voor de aangename

Zon des hemels, en daarom in ellendige duisternisse blijft; als een die zijn Vat gestopt houd in den algemeenen Watervloed, en derhalven groten dorst lijdt; als een die zijn Mond sluit voor de Lucht, en uit die oorsaak in veel bangigheid leeft.

En men behoorde geen ander teken van den staat sijner ziele te begeren, om te weten hoe het met ons gelegen is, en vast te stellen, als ons zulke duisternissen ontmoeten, dat wy dan met ongeregelde liefde onzes zelfs, of der schepselen, bezeten zijn, en dat minder of meerder, na dat wy de geestelijke Zonne, of veel of weinig genieten: even gelijk iemand merkt, dat het venster minder of meerder toe is, na mate dat hy op den klaren middag, het Licht min of meerder, in zijn kamer gewaar word.

En dit is een kort en klaar teken, en onzer velen behoorden met recht beschaamt te worden, die nooit of zelden de nabyheid en vriendelijke ontmoetingen Gods gewaar worden, daar dat nochtans het gene is daar wy alle toe moesten komen.

En wy mogen ons zelven wel vragen: of wy ooit in oprechtigheid en gelatenheid, ons aan den Heere geheel hebben overgegeven, en niet terstond ook enigszins zijn gunstige liefde-stralen, zijn gewaar geworden? gewisselijk, wy zullen moeten getuigen, dat ons die op d'overgifte gevolgt zijn, als de schaduwe het lighaam, en dat wy nooit zijn vriendelijk aanschijn hebben moeten derven, dan wanneer wy zelf door overtredinge, ons van God vervreemd hadden. Daarom is 'er al voor zo vele jaren gezegt; *O Israël! uw verderf is uit u*. En wy mogen, noch kunnen de schuld, en ware oorsaak van duisternisse en ontrekkinge der genade Gods, niemand wijten, als ons zelven.

Want de Heere onze God, en kan sich, volgens zijn liefhebbenden aard, niet onthouden van zijn schepsel wel te doen, als maar het schepsel sich zo aanstelt, dat het wel gedaan kan worden, en dat het Gods weldaden niet van sich weert en wegwerpt.

En nadien wy alle, dit zo menigmaal onvoorzichtelijk gedaan hebben, en dat wy echter moeten getuigen, dat Gods Liefde-zon daarom sich niet geheel en heeft onttrokken, noch ons in onze eigen-veroorsaakte duisternissen laten zitten, 't welk Hy zo rechtvaardig hadde kunnen doen, maar ons zijn lieffelijke Dageraad, en d'aangename Stralen sijner goedertierenheid al wederom heeft laten aanbreken, en ons zo onophoudelijk genodigt, dat wy, als kinderen des Lichts, in zijn Licht zouden wandelen, zo zijn wy door zulk een overgrote lankmoedigheid, en onuitsprekelijke goedheid, zo krachtig en zo sterk overtuigt van deze waarheid, dat ons niets klaarder is als dit; en met enen, zo dient het ons tot een allersterkste beweegreden, om daar na te staan, dat wy eens tot dien wensche lijken stand mogten komen, dat wy ons zelven nooit meer in de weg en stonden, en ons door overtredingen en zonden van dat alverquikkende en heilige Licht Gods voortaan nimmer en beroofden. Dan zouden wy niet alleen een dubbelden Dag, maar een ewigen en altijd-durenden hebben.

Dan zou onze Zonne niet meer ondergaan, en onze Mane en zou haar licht niet intrekken; want de Heere zou ons tot een ewig licht wezen, en de dagen onzer treuringe zouden een einde nemen,

Esai 60.20.

O ewige God! en eenig licht onzer ogen! bestraal ons duister gemoed, en geef ons in uw aangenaam dag licht te wandelen, waar in wy U, ons zelven en de schepselen, eerst recht beschouwen kunnen,

Want by U is de fonteyne des levens, in uw licht zien wy het Licht,

Psal. 36.10. Op dat wy van alle duisterheid des herten verlost zijnde,

de heerlijkheid des Heeren met ongedekte aangezigten als in een spiegel aanschouwende, na het zelve Beeld in gedaante verandert worden, van heerlijkheid tot heerlijkheid als van des Heeren Geest,

2 Cor. 3.18.

Leert 't onderzoek ons iet: Veel klaarder 't zelf-geniet.

Ende daar geloofden 'er veel meer om sijns Woords wille, ende zeiden tot de Vrouwe, wy en geloven niet meer om uwes zeggens wille, want wy zelve hebben Hem gehoord, en weten dat deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der waereld,

Joh. 4.41, 42.

De ziele onderwijst haar zelve, hoe by de verstandelijke kennisse Gods, die zy uit het heilige Woord Gods begrepen heeft, diend gevoegt te zijn de ondervindelijke kennisse.

STEM 't Is goed Kapucijn te zijn

1.

'K Voele klaar in mijn natuur,
Dat ze in de Lucht moet leven,
Of ze zou den geest haast geven,
En uitdoven als het vuur:
'K voel ook wel in mijne ziele
Dat in God haar leven is,
Die, 't en zy Hy z' onderhiele,
Zonk in haar verderffenis.

2.

Maar hoe leev' ik in de Locht?
Moet ik die wel ooit gaan zoeken
Wijds en zijds in alle hoeken,
Neen: dat waar verkeerd gezocht:
Want nu 'k in haar ben en blijve:
En zy in my: als ik haar
In- en uit-waard trek en drijve:
Kenn' ik best haar hoe en waar.

3.

Die met 't zienlijk Element,
't Zy met Water, Vuur of Aarde,
Om te zien sich niet en paarde,
Maar heel anders word gekend:
Want die 't Licht, of Hitt', of Koude,
Welk sich door de Lucht verspreid,
Voor de Lucht aanmerken zoude,
Was in 't oordeel zeer misleid.

4.

z' Is niet tastbaar, z' is niet grof,
 z' Is niet zienlijk als all' d'and're
 Elementen met elkand're,
 z' Is gansch van een and're stof,
 En men leerd z' ook anders kennen,
 Allerklaarst wel door genot,
 Byna zo men sich moet wennen
 Om te kennen sijnen God.

5.

Want die kan men allernetst,
 Door Bevinding kennen leren,
 Al wat Godgeleerde Veêren
 Ons ooit hebben voor geschetst,
 Van Gods goedheid en ontferming,
 Van Gods ondoorgrondlijkheid.
 Van zijn liefde en erberming
 Aan den mensch te kost geleid.

6.

Dat omhelz' ik en geloof't:
 Maar als Weten het Geloven
 Door Genieten schijnt te doven,
 Zo de Zon het Maan-licht dooft,
 Als wy Godes goedheid Smaken,
 En dat zijn ontfermenis
 Onze ziele diep komt raken,
 Weten wy best wat God is.

7.

Schoon zo veel in 't heilig Boek
 Van Gods trouwe word geschreven,
 En hoe Hy zijn Geest wil geven,
 Zo men door gebeên Hem zoek',
 Hoe zijn woorden zuiver waar zijn,
 Vol van diep geheim en pit,
 Vol van wijsheid, leerzaam, klaar zijn,
 Hoe daar 's levens kracht in zit.

8.

Niemand is des recht bewust,
 Als die 't kend door 't waar Genieten,
 In wiens ziel Gods stromen vlieten,
 Die sijn God, en God hem, kust,
 Daar het hert rust in Gods wille,
 Daar de mensch is als ontmenscht,
 Daar men lieflijk, zoet en stille,
 Vind in God al wat men wenscht.

9.

Heere! help dan onze ziel
 U d'Onzienlijken beschouwen,
 En U tegenwoordig houwen,
 Ach! dat z' U nooit af en viel!
 Maar in U haar adem hale,
 Als waar in ze is en leeft,
 Dat ze sich in U bepale,
 Die geen end noch palen heeft.

Hoe nodig d'innerlijke ondervindinge zy.

DE Mensch pleeg op twe'erleye wijze tot kennis van saken te komen, namelijk door enkele verstandelijke bevattingen, ontstaande uit bedenken, redenkavelen en overleggen: waar door hy dan tot vaststelling en geloof van 't een en 't ander komt, schoon hy het nooit met sijn ogen gezien of ondervonden heeft: Want zo gelooft men dat 'er Oostindien, Turkyen, &c. is, alhoewel men 'er nooit geweest is, om al de ontwijfelbare bewijzen die daar van zijn. Dus stemt men in zaken van religie toe, dat 'er zulk een Enige, Ewige en Almagtige God is, als de Schrifture ons leert, en dat 'er, voor ruim zestien en een halve eeuw, Enen op aarden is geweest, die genaamt wierd Je-

sus de Christus, die wy voor de ware Messias houden: als mede, dat de Boeken van 't Oude en Nieuwe Verbond, waarachtig en Goddelijk zijn, om dat 'er voor alle deze dingen zo veel redenen en bondige bewijzen zijn, dat een oprecht en na-de-waarheid-overhellend gemoed, niet kan nalaten die by te vallen en aan te nemen.

Maar ten anderen, men geraakt ook aan kennis door ondervindinge en ervaring: by voorbeeld, zo weet men by ondervinding, dat men leeft, hertstochten, honger, dorst, pijn, droefheid of blijdschap heeft: En in 't Gods-dienstige, of wy in wroeging of vrede met onze consciëntie staan. Of we, biddende om kracht tegen de zonden, die verkrijgen of niet. Of we veel of weinig liefde tot God hebben. Of ons de Wille en Eere Gods ter herten gaat of niet. Met wat smaak en lust wy sijn heilig Woord lezen. Hoe zeer wy daar van geraakt worden. Wat overleggingen en gedachten ons meest by zijn. Of ons de Beloften Gods, ten goeden aanmoedigen, en of de dreigementen ons van 't quade afschrikken. Of wy zo ver gevordert zijn, dat wy den Heere onzen God op een kinderlijke wijze beginnen lief te krijgen. Of de wortel der zonden in ons begint te versterven, dan of ze door de eerste of tweede beweging tot zonden, noch toont dat ze leeft. Of de hoop en de nabyheid Gods en des ewigen levens ons nader komt. Of d'ewigheid ons in onzen geest groot begint op te gaan. Of wy de sterke kracht der zonden en des Duivels wel kennen, en gewaar zijn geworden, en daar tegen de werkelijke en levendige kracht Gods, die door sijn Geest in de Godvrezende sterker bevonden word, als de gene, die in de waereld is. Of wy gevoeld hebben en noch gevoelen, *dat de liefde Gods in onze herten uitgestort is door den hoiligen Geest.*

Of wy alleen, om dat de heilige Schrift getuigt, dat God goed, wijs en almachtig is, zulx geloven, dan of wy het ook by ondervinding, in onze ziele op een levendige wijze zijn gewaar geworden. Of wy veel van 't Evange-

lium houden, alleen om dat 'er zulke heerlijke dingen in worden voorgesteld, dan of ook de ware deelachtig wording dier zaken, voor zo veel ze in dit leven kunnen genieten worden, ons tot die hoge waardering heeft doen overgaan.

In 't kort: of wy alle deze en diergelijke dingen in 't Woord Gods lezende, alleen daarom geloven, dan of wy 't ook zo in ons herte bevinden, gewaar worden, gevoelen en smaken, en derhalven mede door ondervindinge, weten de dingen die ons van God geschonken zijn.

Waarlijk dit onderscheid is zeer groot! Alleen te redenkavelen en daarom te geloven, zonder het ooit bevoonden te hebben, dat Brood het herte des menschen sterkt, en dat Wijn, het zelve verquikt, dan door 't eeten des Broods, en 't nuttigen des Wijns het in sich zelven krachtig t'ondervinden. 't Is heel wat anders, alleen te horen, en met het verstand na te gaan, de sterke en beroerelike liefde, die een Moeder tot 'er Kind heeft, of zelf een Moeder te zijn, en die tedere bewegingen der liefde te gevoelen. Van de hitte des vuurs te horen, hoe verterende het is, en wat smertelijke en doordringende pijn het kan veroorzaken, als men het te na komt, zonder nochtans ooit vuur gezien of gevoelt te hebben; 't welk heel wat anders zou zijn, als het zo te kennen, gelijk wy alle nu door ondervindinge doen.

Dus is het ook gelegen met het geestelijk voedsel der zielen, het brood des ewigen levens, Jesus Christus: met de Wijn des heiligen Geestes: met by redenering alleen, of ook by Wedergeboorte en ondervindinge een Christen te zijn. De Helle en Hemel te kennen, alleen door lezen, of daar en boven ook door een helsche en hemelsche stand enigermate geproeft te hebben. De Godsdienst te handhaven en waar te nemen als een Dienstmaagd het kind van haar Vrou doet, of als de Moeder. Het vuur der liefde Gods te voelen, en in sich te hebben, of er alleen van te spreken.

D'eerste Prang, valt zeer bang.

Indien uwe hand, voet of oge u ergert, houw ze af, en trek ze uit; het is u beter verminkt, kreupel, en maar een oge hebbende tot het leven, en in het koninkrijke Gods, in te gaan, dan twe handen, twe voeten, en twe ogen hebbende, geworpen te worden in de helle.

Marc. 9.43, &c.

Hoe dienstig het zy de uitlopinge der zinnen te betomen.

STEM *Gelijk de Salamand'r in 't vuur kan zweven*

1.

Wanneer m' een Ros, noch vreemt van Zaal en Sporen,
Door Toom en Breidel, zal
Heen leiden in de Stal,
Het slaat en wringt, het rekt en strekt zijn oren,
Het springt en smijt van achter en van voren:
Maar kan men 't d'ogen blinden,
't Zal sich te met wel overweldigt vinden.

2.

Als ongetoomt de losse zinnen zwieren,
En 't geen haar komt te voor
In ogen en in oor,
In smaak en reuk, en zy als domme dieren,
Haar leven daar in vinden en na gieren
Met liefd' en vergenoegen,
Schoon veel verselt met overtuigend wroegen.

3.

Zo word de ziel, die door de liefd' aan Gode
Moest wezen vast gehecht,
Des vleesches slaaf en knecht,
Welx will' zy niet (hoe zeer van God verboden
En aan belast te kruisen en te doden,
Om in den geest te leven
Het leven Gods door Christus voorgeschreven)

4.

VVelx will' zy niet kan na genoegen tomen,
Om eens, vry van de zond,
In haren diepsten grond,
Gods liefd' en vreed', in 't herte te bekomen,
En 't nagespook der zonden niet te schromen,
Der Beelden en gedrochten,
Die 't hert met angst en persing steeds bevochten.

5.

Hier is geweld en grote kracht van noden,
 Die alles toomt en dwingt,
 Hoe zeer 't ook woelt en wringt.
 Den ouden mensch, gevoelig in dit doden,
 Waar liefst dien last en 't smertlijk leed ontvloten:
 En wil geen wet ontfangen
 Van 's levens Vorst, maar gaan zijn eigen gangen.

6.

Hy moet nochtans den Geest, zijn wettig Heere,
 Gehoorsaam volgen, zal
 Dien groten rijken Al,
 De ziele met zijn ewig heil verëren,
 En door zijn tegenwoordigheid haar leren
 De volheid sijner goedheid,
 Die met sich brengt een zoetheid aller zoetheid.

7.

O laat ons doof, ô laat ons als een blinde
 (Die door 't geloof niet ziet
 Op 't dierelijk geniet,
 Maar op zijn God, Dien waardigen Beminden,
 Om ewig Hem tot troost en heil te vinden)
 Den aard-klomp ommedragen,
 Zo zal de geest den Schepper best behagen.

8.

Gelukkig, die door sterven en verworden
 Dat ware leven smaakt,
 En sich in God vermaakt!
 Gelukkig hy! wiens geest zo vurig porde,
 Dat, schoon den aardsche mensch daar door verdorde,
 De nieuwe werd geboren,
 Ten Lieweling van Christus uitverkoren.

9.

Dat dan, ô Heer, 't uitwendig aan 't inwendig
 Zich onderwerp' en voeg',
 En zo in U genoeg',
 Die 't Alles zijt, op dat wy 't Al-bestendig
 Eens vinden, als dit vluchtig en ellendig
 Ons eind'lijk zal begeven,
 O Bron van heil! O ewig zalig leven!

Van de schade, die 't gemoed lijdt, als de zinnen haar wil hebben.

GElijk de Aandacht een voedsel voor de ziele is, zo is de Onverstrooitheid een voedsel van de aandacht, en 't geen de Onverstrooitheid krachtig bevordert, is de betominge der uiterlijke zinnen.

Die alles maar onbedacht wil aanzien, vergaart veel verstrooiende beelden; die alles zonder onderscheid tot zijn oren inlaat, word lichtelijk inwendig ontroert, die de smaak te veel toegeeft, vervalt haast tot overdadigheid; en zo is 't ook met de andere zinnen en hertstochten; en in tegendeel, die zijn ogen nau bewaart, keert onverhinderder tot geestelijke beschouwingen; die goede wacht houd ontrent zijn oren, verkrijgt veel vrede des herten; die 't onnodig onderscheid van spijs en drank verwerpt, en de bescheidene nooddrift alleen plaats geeft, is altijd veel bequamer om met lighaam en ziel God te verheerlijken.

En derhalven zo blijkt hoe groten schade het gemoed lijdt, door de uiterlijke zinnen te veel toe te geven: ja als men 'er wel op let, zo zal men bevinden, dat het gemoed daar door zijn kracht verliest, zwak word om zijn vyanden tegen te staan, niet wel kan waken en op zijn hoede zijn, haastelijk tegen wil en dank overrompeld word, in veel strijd moet leven, de vrede der ziele derven, de reinheid des herten voelen bevlecken, de vrymoedigheid tot God verminderen, 't gebed verflauwen, de dankbaarheid ophouden, de lust tot Gods Woord te lezen, verkoelen, de liefde des naasten verzwakken, het ewige leven niet klaar te kunnen beschouwen, God beginnen te vergeten, zijn zelve lastig te worden, de waereld sterk en aanlokkelijk op sich te voelen werken, zijn tijd niet al te wel te besteden, Gods toorn in plaats van liefde te gevoelen, te begin-

nen voor de helle te vrezen, voor de dood te schrikken, en somtijds zeer bang te zijn.

Dit alles, en noch veel meer, zijn in een ziele, die in 't Goddelijke geoëffend is geweest, de vruchten van die ongeoorloofde toegeeflijkheid. En deze schade is zo groot, dat ze onuitsprekelijk is: de Duivelen verheugen sich 'er in, het goede word 'er door gelastert, de ergernissen vermeerderd, de loop des Evangeliums in andere gestuit, en 't Koninkrijke Gods verhindert te komen.

Hoe zeer behoorde men dan zo groten quaad te vlieden, en door Gods hulpe met alle macht sich 'er tegen te kanten; te meer, om dat de strijd hier zo gevaarlijk is, nadien men gedurig moet blijven omgaan met dingen, en die by sich behouden, die uit den band gesprongen (waar toe ze byna gedurig sterk genegen zijn) ons zo geweldig kunnen benadelen: Want dewijl niemand geoorloft is, sijn ogen eigenlijk uit te steken, sich alle gehoor te benemen, en 't onmogelijk is, de andere zinnen teffens uit te roeijen, zo lang men hier in dit lighaam moet omzwerven, zo is 't klaar, dat het werktuig van verleidinge, ons zo lang by is, als wy hier zijn, en derhalven de strijd zeer gevaarlijk.

't Gaat met des menschen uiterlijke zinnen, in dit stuk, als met een Paard, dat, uit de Stal gebroken, lang in 't wild heeft gelopen, 't welk men al qualijk wederom in de Stal kan krijgen, om dat het nu een tijd lang geleefd hebbende na sijn zin in vryheid, een afkeer en schrik heeft van wederom besloten te worden: als men het al brengt tot by de deure van de Stal, zo verschiet het, en springt wederom achterwaards, en wil den dorpel niet passeren, maar wil men het stil en vredig doen ingaan, zo is van noden, dat men het de ogen blinde, en dan leid men het zonder moeiten waar men wil.

Even zo is 't met den mensch, die hem afscheidende van 't innerlijke en geestelijke leven, en van de verëninge met sijn God, sich zelven met ongeordineerde liefde tot de schepselen heeft uitgestort, waar door sijn zinnen en

verstand zo zeer verwildert zijn geworden, zo zeer verwart in de schepselen, en vervreemt van 't leven dat uit God is, dat hy daar toe niet weder kan gebracht worden, 't en zy die woeste zinnen en 't wilde verstand betoomt, en als blindelings gevangen geleid worden, door de vreze Gods tot de gehoorszaamheid van Christus.

En dit is gansch noodzakelijk, wil men zijn ziele veilig bezitten; want indien iemand gedurig in 't midden van Leeuwen, VVolven en alles wat verscheurende is, moest verkeren, en dien bozen aard der dieren alleen kon temmen, met 'er ogen te blinden, en 'er oren toe te stoppen, zou die mensch niet in een gedurige wakkerheid ontrent dat blinden, &c. moeten bezig zijn, indien hy veilig en gerust zou leven? gewisselijk ja. Dus is 't ook met onze lusten en vleeschelijke begeerlijkheden, die tegen de ziele krijg voeren om ze te doden.

Doch hier word het voorbeeld van Abraham nagevolgt die den Bok slachte, maar den Zone liet leven, dat is, de zondelijke lusten worden gedood, maar het ware menschelijke en Goddelijke blijft in 't leven, en dan is men veilig; Ja, 't geen ons te voren somtijds tot een strik, en een steen des aanstoots voor onze ogen was, zal ons dan den Schepper ontdekken in zijn schoonheid, goedheid, wijsheid, macht, oordeel en bestiering; en zo word het dodelijk fenijn door verstervinge een heilzame medicijn: Want gekomen zijnde tot den staat van God waarlijk lief te hebben, zo werken ons alle dingen dan mede ten goede. Ja alles word dan het onze tot heil en zaligheid, 't zy de waereld, het leven, de dood, de tegewoordige en toekomstende dingen, dewijle wy dan door 't geloof, de gehoorszaamheid en heiligheid Christus tot ons hoofd verkregen hebben, en God het Hooft van Christus zijnde, zo komen wy in en door Hem tot God onzen gezegenden Oorsprong.

Elk na 't Zijne, Ik na 't Mijne.

Als nieuw geboren kinderkens, zijt zeer begerig na de redelijke onvervalschte melk, op dat gy door de zelve moogt opwassen, indien gy anders gesmaakt hebt dat de Heere goedertieren is.

1 Pet. 2.2, 3.

De Ziele leert, dat de Ruste des Gemoeds, alleen in God en zijn heilige Wil te vinden is.

STEM *O schoonste Personagie!*

1.

O Trekking der Naturen!
 Maar eens geraakt, en stadig na het Noorden!
 Waarom kond gy niet duren,
 En staan ook stil aan alle kant en Oorden?
 Of is uw Rust
 Juist aan die Kust
 Des waerelds, bar en koude?
 Dat wie die trachte
 Te wederstaan, of ommekeren woude,
 Gy 't niet zoud achten,
 Maar uwen Aart en Neiging blijven houden?

2.

Ach! oft Gemoed niet minder
 Trok van zijn God, als na zijn rechte Noorden!
 En dat geen ramp, noch hinder,
 Noch waereld ons beletten of bekoorden:
 Dat lust en zin
 Nooit rust', als in
 Tot Godwaarts heen te neigen,
 Met al ons herte,
 Om eind'lijk Hem voor ewig te verkrijgen,
 Daar wy met smerte,
 Hier noch in 't vleesch na zuchten en na hijgen.

3.

Zie hier, hier is de Plaats
 Van Rust! dus rust van zoeken zonder vinden:
 Verlaat die vreemd' en haat ze:
 Alleen in God, dien Hogen, dien Beminden,
 Daar staat men stil,
 Met al zijn wil,
 Al 't ander is omzwerven,
 Dat niet kan baten,
 Als men de ware Ziele-Rust moet derven,
 Door het verlaten
 Van Hem, in wien men z'enkel kan beërven.

4.

Dat eens, ô! Rust der ziele,
 De bange ziel van zwerven rusten mogte!
 En dat het U gevele,
 Uw Bruid, uw Ondertroude, Duurgekochte,
 Van leed en kruis
 t'Ontslaan, en t'huis
 In Abr'ams schoot te halen,
 Om U te loven
 By 't Geestendom, met hoog vergoder talen,
 Welx klank, hier boven,
 Den Hemel vuld, met all' zijn Opperzalen.

Van het ysselijk omzwerven der ziele, zo lang zy buiten God ruste zoekt.

NAdien des menschen Herte, altijd eenige Rust en vergenoeging begeert, om dat het een groot verdriet is, geheel zonder eenige vergenoeging te leven, zo gebeurt het, dat elk die Ruste zoekt, daar hy ze meend te vinden,

volgens die drift of begeerte, die hem meest drijft tot opvolging: en hierom zijn 'er byna zo veelerhande zoekingen en Rusten, als 'er menschen zijn. Doch in alle die verscheidenheid komen ze echter daar in over een, dat ze haar zelve en haar lusten tot 'er Doelwit hebben, gelijk ze ook daar in accorderen, dat ze nooit de ware Rust en vinden, die van niemand, als van de ware God-zoekende gevonden en word.

Want dewijl de waereld niet kan geven als Wellust, Eer en Schat, en de Wellust veeltijds quellust word, de Eer zeer nau te wachten is, en licht gequest word, de Schatten lastig te verkrijgen en te bewaren zijn, zo heeft dit alles zo veel moeilijke gevolgen, dat in alle die dingen, veel meer onrust als Rust, veel meer ongenoegen als waarvermaak, en veel meer strijd als vrede te vinden is; behalven dat den genen, die deze dingen al zeer vurig zoeken, het verkrijgen menigmaal niet en mag gebeuren, 't welk dan zo veel meer verdriet veroorzaakt, als de begeerte heftiger was, waardoor dan den armen mensch, hongert zonder eten, dorst zonder drinken, begeert zonder verkrijgen, quijnt en vol verdriet is, gejaagd en gedreven word van berg tot heuvel, van 't een na 't ander, vol hoop en vreze, altijd de waereld, met al dat 'er in is, bedriegelijk bevindende, wel veel belovende, maar weinig of niet, ja doorgaans veel verdriet gevende; daar nochtans des menschen Herte, vastheid, bestendigheid en volkomen vervulling in al zijn begeertens zo zeer bemind.

Doch om dat die edele begerende Vonk iets Goddelijx is, zo wil ze sich met recht, niet laten paven, in een volgenoegen, met 't geen haar toch niet en kan verzadigen, dewijle zy alleen ware Ruste kan vinden, in 't geen ewig en volkomen vermaakt, en dat niet vindende in enig schepsel, noch in enige lust of zonden, daar ze het al vergeefs in gezocht heeft, zo is ze al gedurig wat anders en weêr wat anders begerende, niet gelovende, dat in 't geen ze noch niet geproeft en heeft, de zelfde onmogelijkheid

is om warelijk verzadigd te worden, als in den overvloed der ydelheid, die ze nu al gesmaakt heeft.

En dit is dat ellendige jammer, waar door den mensch (die zo zelden by tijds waarlijk wijs word, om eenmaal de Rust der ziele te leren zoeken daar ze zekerlijk te vinden is) door een dwaze hoop gedreven, sijn leven in dit ydel zoeken doorgebracht hebbende, zonder tot de ware Rust der ziele gekomen te zijn, eindelijk zo rampsalig heen reist na d'onveranderlijke ewigheid.

Maar wat gedachten zullen wy hebben van zulk een afscheiden? daar den mensch al sijn vermaak, al sijn lust en ydelheden, die hem noch in dit lighaam zijnde, wat konden verzetten, de aanstaande rampen doen vergeten, en een valsche vreugde verlenen, teftens moet derven, en sich gesteld vinden in een staat, daar alle die dingen geen plaats en hebben.

Wat nare bangheid, knaging, vertwijfeling en ellende dit moet veroorsaken, is onbeschrijfelijk. Altijd te zinken zonder ooit grond te voelen, altijd te vrezen zonder ooit te kunnen hopen, en kan niet anders als ach! en wee! veroorsaken. En dit zal den staat moeten zijn der genen, die hier van daan scheiden, zonder haar begerende kracht waarlijk tot God gewend te hebben.

O yselijke grouzaamheid! ô nooit doordenkelijke en schrikkelijke rampen! waardig om 'er zo voor te vrezen, dat die vreze een onberouwelijke bekeringe tot zaligheid in ons alle, door Gods genade, mogt werken.

Wie schrikt niet, als hy al sijn leven op een stuk hout, nacht en dag, in storm en onweêr, op de woeste baren zou moeten omswerven? Wie sidderd niet, als hy in een grondeloze poel, van vuur en zwavel, zou geworpen worden?

Maar laat ons nu zo vrezen, laat ons nu zo schrikken en sidderen voor den weg die derwaards leid, eer het te laat is, op dat wy, als onze laatste ure daar is, met alle Heiligen Gods, van den Heere in vrede mogen gevonden worden. Dan zal onze ziele geen ach! en wee! maar een

liefelijke stille ruste ontmoeten. Dan zal geen bitter en vergeefs naklagen beginnen, maar een vrolijk en ewig haleluja.

Hoe groot zal dit grote onderscheid zijn! en wie zal het na waarheid kunnen uitspreken? Gave God, dat het ons na zijn grootheid ter herten ging! en stelden wy ons zo aan, dat het de Heere ons konde geven. Hoe sterk zouden wy dan zijn! en met wat een brandende yver ontstoken worden, om den quaden weg te vlieden, en met alle ernst ons op de goede te begeven!

Ach Heere Jesus Christus! het behage U ons eenmaal daar toe te brengen! Doch wy weten dat het U behaagd; maar wy en zijn daar toe noch menigmaal niet geschikt en bequaam. Wy hebben de wegen noch niet gewandeld, die ons derwaards zouden leiden, en dat is d'oorzaak, waarom wy ook noch niet gevonden en hebben, 't geen eerst verkregen word aan 't einde van die wegen.

Want dit belijden wy voor uwe alwetende Majesteit, dat wy menigmaal in ons gemoed, die lastige en moeilijke omswervingen en onrust wel zijn gewaar geworden, en hoe zeer zy ons in de opheffing des herten tot U verhinderde, maar dat wy echter door quade gewoonten, en niet genoeg gedode en versturve heimelijke begeerte en lust, als in een zekere soort van onvermogen ons bevonden, die ons dan de bequaamheid dede derven, om dat groot onderscheid op een levendige wijze te gevoelen.

Verlos ons dan, ô grote Verlosser! van die quade oorsaken, die ons zo veel goeds en zoets verhinderen, en geef dat wy ons zelve, door uwe kracht, gewillig afsterven en los maken, van alles wat ons van U verhindert, en ons van U laten los maken, om alzo te komen tot U onze eenige en ewige Ruste. Amen.

Maar een, van twee, of geen.

Niemand en kan twee Heeren dienen, want of hy zal den enen haten, en den andere liefhebben, of hy zal den eenen aanhangen, ende den anderen verachten. Gy en kond niet Gode dienen ende den Mammon.

Matth. 6.24.

Hoe dat in de ziele des Menschen, op eenen tijd, het vergankelijke en onvergankelijke, niet teffens, en geheel, kan plaatse hebben.

STEM *Repicavan't Aardsche wezen los en verkeerlijk*

1.

EEn Volle Hand en kan niet vaten
Iets anders, zo zy 't eerste niet verlaat,
En dan, als ledig, na wat beters Vaat,
Om dat dan vast te houden,
En 't Oude
Te laten varen, als verwerplijk quaad.
Goê keur te maken,
En dus te raken
In veel beter staat.

2.

O Volle ziel! na heil begerig,
Waar zult gy bergen 't geen u God aanbied,
Laat gy niet varen uw gansch yd'le Niet,
Maar blijft, als een gevangen,
Noch hangen
Aan d'oude lust, de bron van hert-verdriet
En ziele-wonden,
De vrucht der zonden,
Die geen oge ziet.

3.

Laat varen, ja stort uit al 't quade,
Grijp aan het goed, dat u word aangeboôn,
Van God in Jesus sijnen liefsten Zoon,
Die u het ewig leven
Wil geven,
Vol zaligheid, in zijn verheven Troon,
En 't nimmer sterven
U laten erven,
Ten genaden-loon.

4.

Uws herten Vat moet ledig wezen
 Van scheps'len, zal 'er uwen Schepper in:
 Van d'aarde, zal 'er Godes hemel-min,
 Hoog en heilig in rusten
 Met lusten,
 En 't Engeldom, het hemels huisgezin,
 Zich diep vervreugden
 In uwe deugden,
 En uws ziels gewin.

5.

O! dubbel-wijs, die nu recht keuren,
 Te minnen 't geen haar lieve Vader mind,
 Gezind te zijn gelijk Hy is gezind.
 Hem alles op te dragen;
 Te wagen
 Ook 't leven zelfs om Hem, als een trouw Kind.
 Zich zo verliezen,
 In God te kiezen.
 Zalig die Hem vind.

Van d'onmogelijkheid, om den Geest en het Vleesch, te gelijk, te kunnen dienen en liefhebben.

DEwijle de Mensch bestaat uit een inwendige en uitwendige mensch, en dat elk deel zijn byzondere begeerte, lust en liefde heeft: het eene na God, de ewigheid, de deugd en oprechtheid, en 't ander na sich zelven, de tijdelijke dingen, de zonden en ongerechtigheid, zo gebeurd het, dat den Mensch op eene tijd, in beide die zo zeer tegenstrijdige deelen, nooit krachtig en geheel kan leven, nadien het eene andere zodanig in de weeg, is dat

het nooit sich te samen kan voegen of verëenigen, en zo weinig gelijkheid heeft als Water en Vuur. 't Een wil het ander niet lijden, maar overheren, en t'onder brengen: en daarom heeft onzen Zaligmaker, en waren Leeraar, gezegt:

Niemand en kan twee heeren dienen, want of hy zal den eenen haten en den anderen liefhebben, of hy zal den eenen aanhangen ende den anderen verachten. Gy en kond niet Gode dienen en de Mammon,

Matth. 6.24. En dit kan men ook zeggen van den uitwendigen zondigen mensch, en van den inwendigen geestelijken en Goddelijken mensch.

Maar hoe gelukkig zouden wy zijn, indien wy dit zo krachtig geloofden, dat het de verëischte vrucht der heiligmakinge in onste voorschijn bracht, en ons deed overgaan, met alle onze krachten, tot het *goede deel*, en dat wy het zo met Maria verkoren hadden, en bleven verkiezen, dat die zalige uitspraak onzes Heilands ook ons ten deele wierd, namelijk,

dat het van ons niet zou weg genomen worden;

Luc. 10.42.

Gewisselijk, het gemoed kan ook zo haast gewaar worden, dat Vleesch en Geest, Duisternis en Licht, Christus en Belial, de Aarde en den Hemel, niet samen kunnen wonen: want als de begeerte der ydelheid wat plaats wort gegeven, zo gaat de begeerte en smaak der ewigheid voor zo ver weg. Als de aanrading van het vleesch word opgevolgd, zo gaat de liefelijke en aangename vrucht van den geest onder. Als de ogen des lighaams met een dierelijk genoeg gaan weiden in de schepselen, zo verdwijnt het heilige gezicht van d'inwendige ogen, die andersins Gods wonderen van wijsheid, goedheid en macht in de schepselen zien uitgestort, en voornamelijk in d'ontdekkinge van de grote werken Gods in Jesus Christus geopenbaard. VVanneer 't gehoor, met een vleeschelijke genegendheid, sich laat strelen van ydele gezangen, woorden en snarenspel, dan word het innerlijke en Goddelijke gehoor doof en onbequaam, om Gods woorden, sijn heimelijke aankloppingen, en stille herte-spraak te horen. Indien de

Smaak der tonge ons tot wellust en overdaad verrukt, zo verliezen wy het lieflijk smaken van de vriendelijkheid en goedertierenheid des Heeren, en van de krachten der toekomende eeuwen.

Het Verstand gedurig vervuld zijnde met waereldsche zaken, en ingenomen met quade indrukken van een al te hogen waardye der vergankelijke dingen, zo beneveld het de overleggende krachten omtrent het Goddelijke en de zaligheid der zielen zodanig, dat alles wat 'er noch in zulk een geval overblijft, onmachtig is om ooit tot de grond van 't herte te kunnen nederdalen; waar door dan in den Geest noodzakelijk veel quaad veroorzaakt word; als daar is verstroottheid, hardheid en ongevoeligheid des gemoeds, veel schadelijke beelden, onbequaamheid en luiheid tot het ware inwendige gebed, 't welk nochtans de mensch, om in de verzoeking staande te blijven, ten uiterste van noden is.

De gedachten koel-lievig dwalende, brengen zeer ras te weeg, dat den yver aan 't sluimeren raakt, en d'inwendige mensch byna geheel bezwijkt; welk leven bestaat in ernstige en bestendige liefde-gedachten tot dien groten God en zijn heilige dienst, en in het innerlijk genieten der gunst van dien Gezengende, waar door het herte opvlamd in heilige bewegingen, en alles sich schikt om den Schepper te verheerlijken.

Als de hertstochten der liefde, hope, vreze, blijdschap en bedroeftheid, sich tot het vergankelijke uitstorten, zo worden ze afgewend van God lief te hebben, 't vertrouwen op Hem alleen te stellen, zijn vreze onze achtertocht te laten wezen, in Hem verheugd en verblijd te zijn, en bedroeft over onze en anderer zonden en gebreken.

Wanneer het Herte, de plaatse daar God wil wonen, met kopers en verkopers vervuld is, dan houd het op een bedehuis te zijn, en 't word een kuil, waar in menigmaal de ziele veel dodelijke wonden ontfangt, en onvoorsichtig aan andere zwakke gemoederen geeft.

Indien 't gebeurt dat de aandagt vervliegt en weg raakt, zo is men haast uit de tegenwoordigheid Gods, en al het heil van eerbiedigheid, ontsag, aankleven aan Dien alleen Goeden, en 't genieten van zijn vriendelijk aanschijn, gaat met eenen op de vlucht.

Dit alles hebben onzer veelen maar al te dikmaals ondervonden, en met veel smerten geboet. En ach! of dit een einde mogt neemen, door en gedurig waken, en een onverdiende gunst en kracht Gods van boven, waar door wy machtig wierden, om staande te kunnen blijven in den bozen dag der verzoeking, en alzo met onbewolkte ogen, de heerlijkheid onzes Heeren als in een spiegel gedurig mogten blijven aanschouwen: En met een scherp inwendig ore de woorden des Levens horende, in 't herte inlaten: met een onbedurve ziele-smaak en tonge de goedheid en vriendelijke vriendelijkheid Gods proevende, daar door aangezet worden om niet op te kunnen houden in 't begeren van

dronken te worden van de vettigheid sijnes huis, en gedrenkt te worden uit de Beke sijner wellusten,

Psal. 36.9. Het Verstand vol zijnde van God, zijn uitnemende eigenschappen, en die van zijn dierbare Zone Jesus Christus, met alles wat men daar van kan weten en verstaan, het als gesloten te vinden voor alle andere overtollige, onnutte en schadelijke wetenschappen en kennis der ydelheid en zonden. De gedachten zo Goddelijk, verheven en opgetogen te hebben, de hertstochten zo gezuivert en tot den Schepper uitgestrekt, het Herte zo geheel met God en 't goede vervult, en d'aandacht zo wel bewaart, dat uit dit alles eindelijk te voorschijn quam,

Een mensche Gods, volmaakt, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust,

2 Tim. 3.17.

O goede Heere Jesus! verleen ons dit door uwe grote liefde, en wy zullen bequaam zijn, om hier een waarachtig begin te maken van dien ewigen Lof, die wy U en uwen Vader in ewigheid hopen toe te brengen. Amen.

**Gods aangename Zon
Is aller levens Bron.**

*Het volk dat in Duisternisse zat, heeft een groot Ligt gezien: en de genen
die zaten in den lande en schaduwe des doods, den zelven is een Ligt
opgegaan,*

Matth. 4.16.

De Ziele verheugt haar in de Zonne van Gods genade, Jesus Christus.

STEM 't Herte door uw liefd' bevangen Al die woont in 's hemels Tronen Psalm

1.

Helder Licht vol lieflijkheden,
 Ons bestralend hier beneden,
 Daar wy in de duisternis,
 Niet en zien wat om ons is,
 Want in uwe Glinsteringen,
 Opend sich den Grond der dingen,
 Zo vol nuts, en zo vol zoets
 Voor ons Oge des gemoeds.

2.

Schoon en helder is uw Wezen,
 Rein en zuiver, uitgelezen,
 Alles wat men in U vind:
 Maar zo schoon niet als het Kind,
 Van Dien Sterken, van Dien Schonen,
 Welk sich in Dien Zoon der Zonen,
 Die zo lieflijk blinkt en straalt,
 Na zijn aart heeft afgemaalt.

3.

Aart, waar in wy konnen lezen,
 Wat het Wezen aller Wezen,
 Wat Dien Groten Vader is,
 Niet als diep' ontfermenis,
 Niet als vriendelijkheid en zoetheid,
 Niet als liefde, niet als goedheid,
 Voor elk, die van liefde brand,
 t'Hemwaards in dat Liefde-Pand.

4.

In Dien Zoon, waar in Gods waarheid
 Zich ontdekt, in volle klaarheid,
 Als een Zon, die onder dwang
 Nimmer stond van ondergang,
 Als een Zon, die allen 't Leven
 Mild en vriendelijk wil geven;
 Als men maar ter ziel inlaat
 't Schijnsel van dien Dageraad.

5.

Kom dan Stralen uit den hogen,
 Tot verlichtinge der ogen
 Onze eed'le, dierb're ziel,
 Die zo diep in zonden viel,
 En daar door in Duisternisse,
 Die haar 't lieflijk Licht deê misse:
 't Licht waar door Gods vreugd en kracht
 In de ziele wierd gebracht.

6.

O hoe heilig moet men wezen!
 En van 't quade gansch genezen,
 Om die volle Bron van goed
 Te genieten in 't gemoed,
 En zijn alverquikb're Stralen
 In het hert te voelen dalen,
 Door gelijkheid met dat Licht,
 't Geen zo zeer vermaakt en sticht.

7.

Broeders van dien groten Heere,
 Die tot hoogheid, door verneêren,
 Als een eeuw'ge Zon opklom,
 Broeders in dien Bruidegom,
 Die ons ook wil op doen klimmen
 Boven deze waerelds kimmen,
 Om als Zonnen in zijn Rijk
 Meê te blinken ewiglijk.

8.
 Laat ons lopen, laat ons trachten,
 Laat ons hopen, laat ons wachten,
 Stedig zien op Hem alleen,
 Hy is 't eenig, eenig Een,
 Dat de ziele kan genezen,
 En ontslaan van alle vrezen,
 Hy is d'Een'ge Medicijn,
 Buiten Hem al dood en pijn.

Hoe nodig ons het Licht des Levens is, en door wat wegen men dat verkrijgt.

GElijk de Stralen der Zonne in een welziende oge, den
 Mensch dienen in het naturelijke, om sijne werken
 wel te kunnen verrichten, en sich voor aanstoten en val-
 len te bewaren, zo is noch veel meer het hemelsch en God-
 delijk Licht, van kennis en genaden, het oge sijner ziele van
 noden, om hem te brengen tot het gewenste einde waar
 toe hy geschapen is, en door Jesus Christus, het Licht der
 waereld, in 't Evangelium geroepen word.

Want als hem dat ontbreekt, en hy *in de Nacht* der on-
 kunde en zonden *wandeld*, zo *stoot hy hem, overmits het Licht*
in hem niet en is; Maar *wandelende in den Dag* van Gods ge-
 nade en een heilig leven,

zo en stoot hy hem niet, dewijle hy het Licht dezer waereld ziet,

Joh. 11.10. En daarom heeft
 onze Zaligmaker niet alleen gezegt *dat Hy het Licht der*
waereld was, dat met zijn opkomste, als een opgaande Zon-
 ne, zeer lieflijk doorbrak, tot verlichtinge van alle, die
 bequaam en begerig waren, om daar van sich te dienen,
 maar ook met eenen, dat men,

Hem navolgende, in de duisternisse niet zou wandelen, maar het Licht
des Levens hebben.

Joh. 8.12. Stellende zijn Navolging, tot een zeker middel, om van de duisternisse verlost te worden, en by gevolg, het Licht des Levens te bekomen. Welke Navolging bestaat in

ook zelve also te wandelen, gelijk Hy, gezegend, gewandelt heeft,

1 Joh. 2.6.

De Wandeling nu des Heeren, is gansch, *heilig, onnosel, onbesmet, en afgescheiden van de zondaren* haren weg geweest, zodanig, dat geen bedrog in zijn Mond gevonden is, en niemand Hem van zonden konde overtuigen, dewijl Hy nooit gezondigd heeft. Waarom ons niet nodiger is, als dat wy, door sijne grote kragt en genade, ook zodanige tragten te worden, en daar na, met alle ontfange gaven, in yverige gebeden, te staan, op dat het sijne Goedheid behage, ons zulk een bequame gesteldheid des herten eindelijk te schenken, dat wy ontfankelijk worden van dat hooge, dat waardige, en alverquikkende Licht des Levens.

Want nadien 'er noodzakelijk, een zekere mate van gelijkheid en overëen koming moet wezen, tusschen ons gemoed en dat Licht, zal het 'er in kunnen nederdalen, zo is 't billijk, dat onze bekommering meer zy, over de verkrijging van die bereidinge, als enkel over het ontfangen en genieten van dat Licht; dewijl het tweede wel zal volgen, als het eerste maar wel is voorgegaan. En daarom is ook alle poginge, om dat Licht te hebben, zonder die voorgaande bereidinge, vergeefs en ydel, niet anders, als of men trachte, dat onze hand, die daar gansch geen bequaamheid toe heeft, de Zonne zou zien, daar onze ogen, om dat zy met de Zonne eenige gelijkheid en klaarheid hebben, alleen, onder alle onze leden, bequaam zijn, om de Zonne-stralen, gelijk zy hier op aarde schijnen, t'aanschouwen. Welke Ogen, nadien zy geen genoegsaame klaarheid en overëenkoming met de Zonne zelve en hebben, daarom ook niet en vermogen die in haar volle kragt en grote glans zelf te beschouwen.

En dit is ook de reden, waarom de Mensch, welke Jesus Christus, die Goddelijke Zonne der gerechtigheid, en

dat ware Licht des Levens (die een onbevleete Spiegel aller zuiverheid is, en een Licht in 't welke gansch geen duisternissen en zijn) garen aanschouwen en genieten zou, op die volmaakste wijze, gelijk Hy op deze waereld aanschout en genoten kan worden, van noden heeft, dat hy Hem in zuiverheid en reinheid des levens, zo naby kome, als dit leven toelaat.

Want, gelijk men dit naturelijk Licht niet en kan zien, als met een klaar en zuiver oge, zo en kan ook God en zijn lieve Zoon niet aanschoud worden, als met een zuiver en rein herte. Doch zulk een herte ontbreekt ons niet zelden, en daarom zijn wy dan als blinden, die na de wand tasten, en weten niet waar wy henen gaan, want de duisternisse heeft onze ogen verblind.

Heeft dan een lighamelijke blinde tot den Heere des Lichts, om de opening van zijn naturelijke ogen, zo ernstig kunnen roepen, dat de genen die hem daar over bestraffen, als sporen waren, waar door hy aangedreven wierd, om zo veel te meer te roepen, en eenige meerder hoop verkregen hebbende om van zijn blindheid verlost te worden, door dien de Heere Jesus belasten, dat men den blinden roepen zou, om die tot Hem te leiden, zijn mantel kunnen daar henen werpen, en tot zijn Helper lopen, met een wegrukkende blijdschap, en een gelovige en ernstige begeerte om ziende te worden, *Marc. 10.46, &c.* wat behoorden wy dan niet zeer begerig te zijn om van Hem te verkrijgen,

verlichte ogen onzes verstands, om te weten welke de hope zy van sijne roeping, en welke de rijkdom zy der heerlijkheid sijner erffnisse in de heiligen: en welke de uitnemende grootheid sijner kracht zy, aan haar die geloven, na de werkinge der sterkte sijner macht.

Eph. 1.18, 19.

Hy zelve make ons daar toe zo begerig, Hy opene onze ogen, Hy brenge ons tot Hem, op dat wy van zijn Licht deelachtig worden, en daar in leven met alle heiligen in ewigheid, Amen.

't Wil zo nood', in den Dood.

Die gestorven is, die is gerechtvaardigt van de zonde. Indien wy nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wy, dat wy ook met Hem zullen leven.

Rom. 6.7, 8.

De ziele word onderwezen, hoe zy den ouden mensch moet afsterven, gelijk als eenen, die op een bange wijze den naturelijken Dood sterft.

STEM *Nerea schoonste, &c.*

1.

Wel swaar en bitter valt het Scheiden,
Alwaar natuur de banden sloot:
Maar allerswaarst, daar een van beiden
Moet einden in de nare Dood.

2.

Wat lijd hy bange strange vlagen,
Die op het Sterf-bedd' legt en wroet!
En onder 't zuchten, duchten, klagen,
Vast met sijn noodlot worst'len moet.

3.

Hoe rekken, trekken alle pezen!
Hoe jaagt de pols! hoe klopt het hert!
Het klamme sweet, en 't aak'lijk wezen,
Zijn tuigen van een doodsche smert.

4.

Hoe hijgt en haalt! hoe hoord m' hem stenen!
Hoe neêrgeslagen! hoe verbaast!
Wat gaat 'er veel ach! achs voorhenen!
Eer hy den laatsten Adem blaast.

5.

Nochtans dit padje diend getreden:
't Zy bang of niet, elk moet 'er aan.
Den vromen zelf, na 't land van vreden,
Moet ook hier door ter ruste gaan.

6.

Nu, 't Sterven van den eigen-wille,
Heeft hier meê vry al wat gemeens:
En 't baard ons, in 't verborgen stille,
Ook menigmaal veel hert-geweens.

7.

Den ouden Mensch, wil Eerst-geboren,
Wil oudste zone zijn van 't huis,
Wil van geen strijd noch lijden horen,
Veel min van Sterven aan het Kruis.

8.

Hy gaat verzelt met lust tot zonden,
 Met geldzucht, eerezucht, hovaardy,
 Met duizend listen, uitgevonden
 Om 't recht te krijgen op sijn zy.

9.

Schoon hy word overstemt door reden,
 Verkeerde will', te redeloos,
 Is heer en meester in de leden,
 En eigen-aard te sterk en boos.

10.

En, zo men hem poogt aan te tasten,
 Met waap'nen van een ander kracht:
 Met arbeid, waken, bidden, vasten,
 Dan hoord men niet als klacht' op klacht.

11.

Dan treuren alle diersche zinnen.
 Dan quijnt de gansche menschlijkheid.
 En eigen-liefde schuilt daar binnen,
 Die vast voor 't vleesch al bid en pleit.

12.

Die wil vooral ook blijven wonen,
 En is het vleesch zo toegedaan,
 Dat zy ook alles kan verschonen,
 Wat immer daar van word bestaan.

13.

Maar echter 't moet, daar helpt geen kermen,
 Men achte klachte, schrik, noch pijn:
 't Is onbarmhertig hier t'ontfermen,
 En enk'le wreedheid, zacht te zijn.

14.

Hier moet men 't eigen-zelven haten,
 En t'effens worden neêrgedrukt.
 Hier moeten eigen ledematen,
 Of afgesneên, of uitgerukt.

15.

Hier moeten 's herten slinksche tochten
 In zek're Dood en Ondergang,
 Al krimpt het vleesch in hondert bochten,
 Verzonken in een doodlijk bang.

16.

Het weiten-graantje moet versterven,
 Schoon 't in den akker word gezaaid,
 Eer 't groeid, en bloeid, en sijne gerven
 Vol zegen, worden afgemaait.

17.

Het Sterven van de diersche lusten
 Moet voorgaan, zal het Godd'lijk zaad
 (Dat eerst wat stil in 't hert' wil rusten,
 Al eer 't in werking overgaat.)

18.

Zal 't Godlijk zaad zijn wortel schieten,
 En vruchten dragen, daar 't gemoed
 Kan heilsaam voedsel uit genieten,
 Tot wasdom in 't begonnen goed.

19.

Zal 't goed Beginsel hope geven
 Van vollen groei, en weêr, daar uit,
 Een innig, vredig, vreugdig leven:
 Zo mag daar niet zijn dat het stuit.

20.

Maar hoe toch zal men eens geraken,
 Tot zulk een trap van overgift?
 Tot zulk een grondig al-verzaken,
 En Dood van aangeboren drift?

21.

Hoe zal hy die zo vast gepaard is
 Met zulk een lighaam, dat zo grof,
 Zo loom, zo zwaar, ja aardsch en aard' is,
 Zich heffen zo verr' boven 't stof!

22.

Wat raad? (wel eer gekruisten Heere;
 Maar nu) geduchte Majesteit!
 Als dat men uit uw voorbeeld leere,
 En volg' uw' geest, waar hy ons leid.

23.

Wat raad? als dat uw' gunstig' ogen,
 Eens neêrwaard zien, van 't hemel-welf;
 En Gy ons door uw' Alvermogen
 Tot Uwaard trekt, van uit ons zelf.

24.

Gy hebt de will' in ons ontsteken,
 Ey! voeg 'er toch de krachten by,
 Om eenmaal zo verr' door te breken,
 Tot dat uw werk het onze zy.

25.

Tot dat het U zo wel behage,
 Dat Gy 't hier voor elk roemt en toont:
 En eind'lijk, Heer, in genen dage
 Met d'onverderflijkheid bekroond.

De Ziele word aangemoedigd, om geheel en al haar zelve af te sterven, op dat ze Gode leve.

Slaande mede op het voorgaande Zinnebeeld.

STEM *Mijn Vrienden, die hier zijt*

1.

HOe bang valt hier een Mensch,
De laatste Snik te geven,
En sich geheel en al
Op t'offren aan de Dood;
Al 't geen hier voorgaat is
Slechts maar bereidenis
Om eindeling te Sterven;
O dit uurtje, schoon niet lang,
Valt doorgans zo hard en bang!

2.

Nochtans 't moet eenmaal zijn,
Zal ziel en lighaam Scheiden,
Op dat men, van die band
Ontknoopt en los gemaakt,
Genieten zou de Schoot
Van Abr'am, daar de Dood
Ons heen laat gaan in vrede,
Als men in den Heere Sterft,
Deze rust men zeker erft.

3.

Maar als hier d'Oude Mensch
Ophouden zal te leven,
En 't zondige lighaam
In al zijn leden Sterft,
Dat is veel banger nood,
Een Dood, een zware Dood,
Wat moet hier niet al Sterven,
Dat zo garen leven zou!
Schoon men 't drukt en onderhou.

4.

Maar echter 't moet zo zijn,
 Zal onzen geest recht leven,
 Het ware leven Gods,
 Waar door men ewig leeft,
 En alles, alles heeft,
 Schoon m' alles overgeeft,
 Ach! overzalig Sterven,
 VVas uw laatste Snikje daar,
 VVat en wierd men niet gewaar!

5.

VVat vreugde in den Heer!
 VVat blijdschap in de ziele!
 VVat vreed' in 's herten grond!
 VVat liefde tot zijn God!
 VVat opgetogenheid
 En was 'er niet bereid!
 O! wat verborgentheden
 Zou men smaken, horen, zien!
 Die dan God de ziel zou biên.

6.

Maar, ô gekruiste Heer!
 VVie zal zo kunnen Sterven,
 't En zy Gy kracht verleent,
 Op dat men deze Dood
 Vrywillig onderga?
 Ach! kom toch Heere, ja,
 En leer ons door uw voorbeeld,
 Hoe Gy willig voor ons leed,
 Tot de Dood en 't bloedig zweet.

7.

Op dat wy, Levens Vorst,
 U wederom ontmoeten,
 Gekruisigt aan de zond',
 De waereld en het vleesch,
 Als uw vyanden, Heer,
 Die dan in ons niet meer
 En leven, maar verwonnen
 Door uw heilig Bloed en Dood,
 Dat Gy aan het Kruis vergoot.

8.
 Schoon 't laatste Snikje dan
 Het bangst' wel is van alle,
 Laat ons 't niet weig'ren, 't is
 Het zaligste met een;
 Al wie wil veilig zijn,
 Ontzie geen Stervens pijn,
 Hoe spoediger hoe beter:
 Die de vrucht van Sterven kend,
 Zich 'er vlijtig henen wend.

Van de volkomen afstervinge sijns zelfs.

HET leven is ons alle naturelijk eigen en aangenaam, de Dood verschrikkelijk en vreselijk. Voor zijn leven zo lang te kampen als men kan, komt met de ingeschape neiginge overëen. Het leven in smert en pijn vrywillig over te geven, is ons tegen. En dewijle wy alle zo zeer diep ingedompeld leggen in 't leven der nature, en 'er een groot geweld gedaan moet worden, zal men daar van uit gaan, zo komen 'er ook zo weinige tot de overgank in het geestelijke leven, dat uit God is; 't welk nooit in vigueur en kracht opgaat, (schoon 't het ware menschelijke leven is) voor dat het zondige en eigenwillige in ons ondergaat, en dat alzo niet wy, maar de Heere, door zijn heilig woord en geest, in ons leeft en regeert.

Hierom moet noodzakelijk in de ziele, in welke het Koninkrijke Gods van gerechtigheid, vrede en blijdschap zal opgerecht worden, dit ondergaan en versterven voor- gaan, waar door de mensch te niet word, aan al dat gene 't welk hy t'onrecht aan sich had genomen, en het alles opdraagt en overgeeft, aan den genen die het warelijk toe- komt.

En voorwaar, gelijk om in het zalige Koninkrijk der Hemelen namaals te komen, van noden is, dat de men-

sche den aardschen rok van vleesch en bloed, die dat Koninkrijk niet beërven konden, aflegge en sterve (ja de Heere zelve zegt: *en moeste de Christus niet deze dingen lijden*, [dat is, voor ons ook eindelijk de Dood sterven] *en alzo in sijne heerlijkheid ingaan?*) zo is even zo nodig, dat hy de zonden, en 't lighaam der zonden, afsterve op een geestelijke wijze, zal hy hier in dat geestelijke Rijk komen.

Den gene nu die sich zelve afgestorven is, zal niet meer sijne wil, maar alleen de Goddelijke plaats geven. Geen eigen verkiezing meer volgen, maar alleen rusten in het Goddelijke welbehagen, en altijd van herten met Christus kunnen zeggen: *Vader, niet mijne wille, maar de uwe geschiede.*

En daar zijn zo vele redenen, waarom wy ons zo in alles behoorden af te sterven, en ons geheel aan God over te geven; niet alleen om dat wy van ons zelve niets en hebben, en dat ons lighaam, ziel en geest God toekomt en eigen is, en wy derhalven onrechtvaardig zijn, als wy den Heere het sijne onthouden: maar ook om dat de Heere oneindig wijzer is als wy, om dat Hy ons veel grondiger kend als wy, en ons ongelijk liever heeft, als wy ons zelve kunnen hebben, en derhalven kunnen wy duizendmaal veiliger aan zo wijzen, machtigen en goeden Vader, ons overgeven en vertrouwen, als aan ons zelve, die zo onvoorzichtig zijn in al onze voorzichtigheid, zo dwaas in alle onze wijsheid, zo swak en nietig in alle onze sterkheid.

O gelukkig afsterven! daar men van 't geringe vleesch tot de dierbare geest, van de vervloekte aarde tot den gezegenden hemel, en van het nietige schepsel tot den altoegesamen Schepper overgaat. Maar ach! alleronzaligst leven! daar 't leven een grouzame dood veroorzaakt, en alles 't geen noch eenige vreugde zou willen toebrengen, in alsem en bittere bitterheid gedurig opbreekt. Laat ons dan hier leren sterven dat zalige sterven, om hier al te beginnen te leven dat zalige leven.

O Heere Jesus! ontferm U onzer, en help ons, op dat uw bloed niet vergeefs voor ons gestort zy, Amen, amen.

*'tZamenspraak tusschen Jesus en een aangevochte Ziele.***DE ZIELE .**

1.

WOrd eens maar 't Lucht-gewelf
 Bezet met Wolken:
 Het Opper-licht schuilt zelf
 Voor 't oog der volken.
 Een naarheid zal terstond
 Heel d'aard' omvangen.
 Zo is nu ook mijn grond
 Benevelt door de zond'.
 Ai my hoe bange!

2.

Maar trouw' Samaritaan,
 Gy zalft de wonden:
 Wel zie my gunstig aan,
 By na verslonden
 Van wrede Moorders. Heer!
 Waar zal ik vluchten?
 Als tot U, die mijn zeer
 Kond helen, en van veer
 My dus hoord zuchten.

3.

Liefrijke Jesus! sta!
 Merk op mijn klachten,
 Verhoor me, help me dra,
 Ofk moet versmachten.
 Mijn afgematte geest
 En kan niet verder.
 Dien Wolf, dat Gruwel-beest,
 Komt aan! nu klemmt het meest,
 Mijn goede Herder!

J E S U S .

4.

Bestrede Ziel! hoe nu?
 Hoe dus verlegen?
 Of maakt deez' dorheid u
 Zo zware wegen?
 Hou moed! want evenwel,
 Noch Moorders daden,
 Noch Wolf, hoe wreed en fel,
 Ja Duivel, dood, noch hel,
 En zal u schaden.

5.

Mijn Dienaar moet ('t is waar)
 My 't kruis na dragen.
 Doch Ik, Ik heb ook naar
 Gods welbehagen
 Geleên, om u mijn Bruid,
 Mijn Uitverkoren,
 Die 'k in mijn herte sluit,
 Om u te rukken uit
 d'Aanstaande toren.

6.

'K ben Sions heul en troost,
 En sterke Vesten.
 Dus vreest niet, ook in 't boost',
 Ik help ten lesten.
 En schoon ik 't hier niet deê,
 'K zal wis eens komen,
 En brengen U ter steê
 Van vaste rust en vreê.
 Den wensch der vromen.

DE ZIELE .

7.

O hemels Bruidegom!
 Uw minn'lijk spreken
 Hersteld my wederom,
 Byna besweken:
 En 'k rust in zoete stilt',
 (Ook wie mogt vrezen)
 Nu Gy, mijn Borgt en Schild,
 My helpen kond en wilt,
 Hier en na dezen.

8.

Ik rust wel still', maar ga
 Met vast vertrouwen,
 Den weg in, om hier na
 Uw heil t'aanschouwen.
 O hemels Vorst! ô mogt
 Ik ondertusschen,
 Mijn ziel-dorst op den tocht,
 Met 't alverquikkend vocht
 Des Levens blusschen.

Einde.